DE Ondergang VAN De Sperwer

G. K. DREIJER

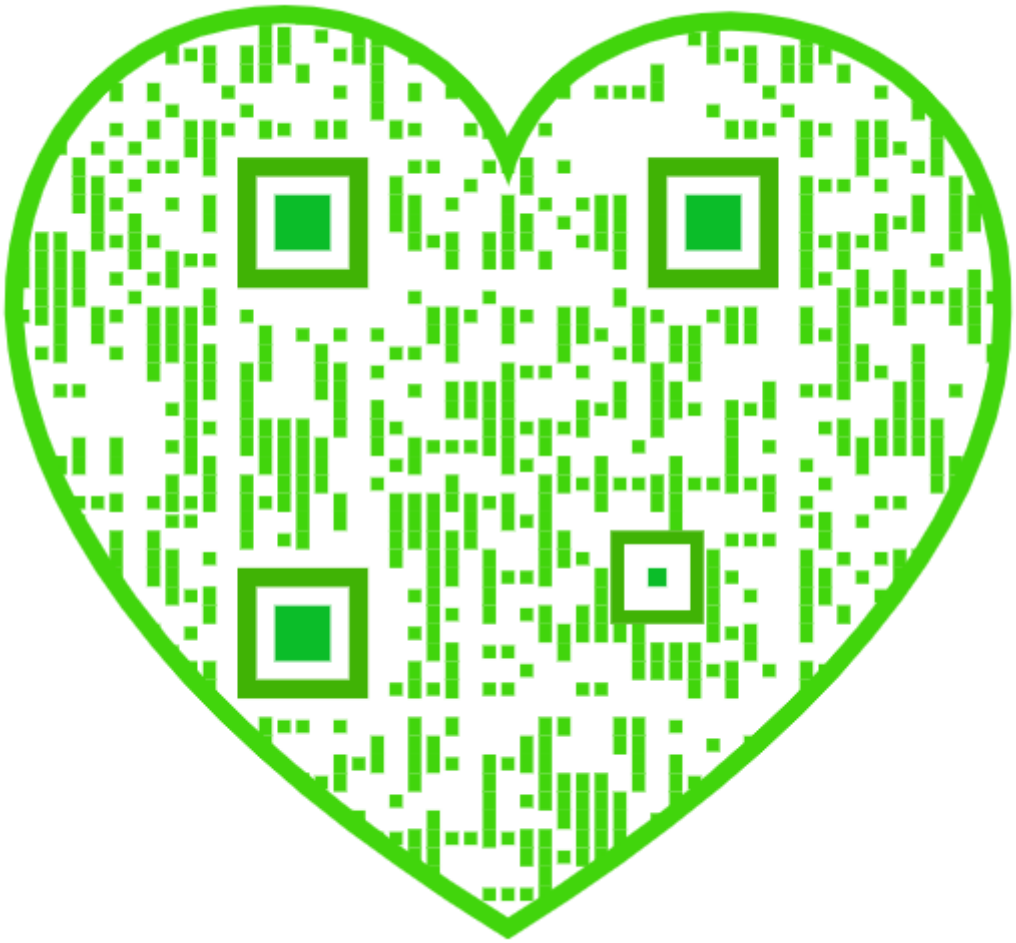

DE ONDERGANG VAN „DE SPERWER"

Van denzelfden schrijver verscheen:

KRIJN TOUW

de scheepsjongen van Abel Tasman

6e druk

G. K. DREIJER

DE ONDERGANG VAN „DE SPERWER"

Illustraties van G. Douwe

2e druk

J. N. VOORHOEVE - DEN HAAG

HOOFDSTUK I

De strijd met den Chinees

„Roer naar bakboord!" beval de schipper. „Haal op! Klaar?" Dit laatste woord klonk scherp en helder uit boven 't lawaai.

„Gooi over!" schreeuwde de schipper dan. De enterhaken vlogen over en haakten zich vast in de verschansing van het Chinese zeeroversschip. De matrozen spanden hun spieren van louter vechtlust; de schepen naderden elkaar, lagen dan vlak tegen elkaar aan.

„Valt aan!" beval de schipper kort. „Geen kwartier geven. Alleen de hoofdman. Dood of levend. Een maand gage!" De matrozen hadden geen aanmoediging nodig. Ze wilden en zouden afrekenen met den zeeschuimer. Wild drongen ze op, sprongen over op het vijandelijke dek, drongen de vijand, die verwoede tegenstand bood, voetje voor voetje achteruit.

Het was een angstwekkend gezicht. De Chinezen — uit hun geboorteland verdreven roversgespuis — vochten voor hun leven. Dat wisten ze, al hadden ze ook de woorden van den schipper niet begrepen. Hun ogen flikkerden kwaadaardig; met ware doodsverachting waagden ze telkens weer de aanval, zwaaiend met hun geweldige en vlijmscherpe zwaarden, waarvan sommige, geroofd bij een of andere overval, kunstig bewerkte gevesten hadden. Maar juist de lengte van die zwaarden bracht hen in het nadeel tegenover de Hollanders, die met bijl of kortjan gewapend, hiervan een werkzaam gebruik maakten.

Steeds meer aanvallers sprongen op de Chinese bodem over; steeds verder drongen ze de rovers achteruit.
„Valt aan, valt aan!" schreeuwde de stuurman, zwaaiend met een geweldige bijl.
De Hollanders verdubbelden hun krachtsinspanning: moedigden elkander door luide kreten aan.
Het dek van het zeeroversschip begon een vreselijk aanzien te krijgen. Enkele Hollanders waren gedood; men had geen tijd hierop te letten. De gewonden kermden....
„Hoezee, hoezee!" juichten de Hollanders.
De reeds sterk verminderde vijand had een snelle achterwaartse beweging gemaakt, hun doden zoveel mogelijk meeslepend. 't Leek op een vlucht! Maar op het achterdek,

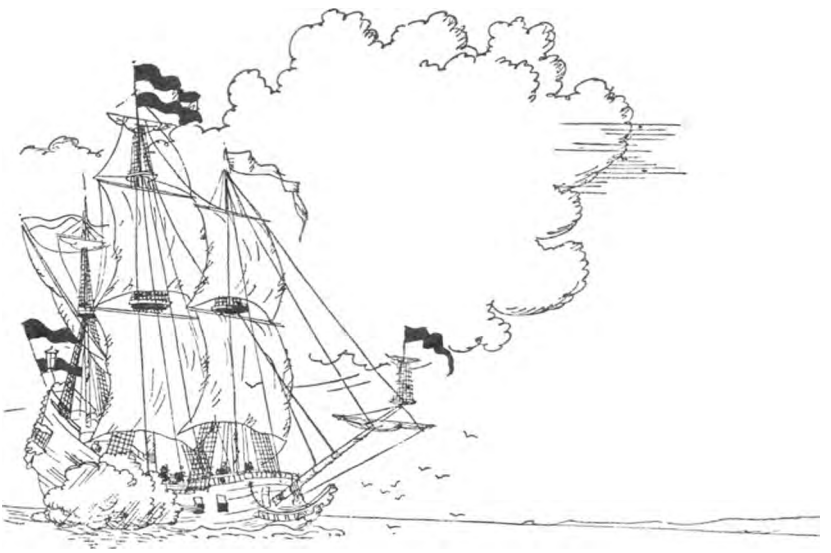

waar de hut van den zeeroverkapitein was; hielden ze stand, zich verschansend achter wat kisten.
„Vooruit mannen! Jaagt ze er uit!" schreeuwde de stuurman nog eens.
Weer volgde een wilde aanval. De Chinezen hielden met ware doodsverachting stand.
Plotseling verdween een hunner, een grote, gespierde gestalte met een zeer ongunstig uiterlijk, in de hut.
„Dacht ik wel", bromde Jan Weltevree, een matroos, terwijl hij een Chinees, die het hem wat lastig maakte, het zwaard in stukken uit de hand sloeg.
„Maar wacht even. Mannen!" schreeuwde hij dan, „volgt me. Hij gaat de lont in het kruit gooien. Volgt me! 't Gaat om je leven!"
Even ontstond er een kleine verwarring onder de Hollanders bij het horen van die woorden.

Jan Weltevree echter sprong naar voren, gevolgd door een anderen matroos, Hendrick Janse, een kerel als een boom; deze trapte een kist, die hem in de weg stond, omver en zwaaiend met hun verschrikkelijke bijlen, baanden ze zich een weg door de vijanden. Even stonden deze als verstomd over zoveel stoutmoedigheid. Van dit ogenblik maakten die twee gebruik. In een oogwenk hadden ze zich de weg naar de hut vrijgemaakt, hun bijlen hamerden als dorsvlegels op de gesloten deur. Deze bezweek! Met een vaart stormden ze het trapje af, de bijl klaar tot afweer. Beneden lag de hoofdman op zijn knieën voor een kist.
De open patrijspoort wees aan waar hij mee bezig was. De geroofde schatten werden bij handen vol tegelijk in zee geworpen. In een oogwenk had het tweetal hem overweldigd en gebonden. Met een laatste krachtsinspanning wilde de rover een klein zakje naar buiten werpen. Hij miste echter. Het zakje viel op de grond, sprong open....
„Gelukkig geen kruit!" schreeuwde Hendrick Janse, „anders had 't er om gespannen."
„Wat is dat?" vroeg Jan Weltevree. Met een graai had hij het zakje te pakken. Diamanten flonkerden hem tegen.
„Stop weg!" riep Hendrick Janse, „stop weg!"
Als vanzelf verdween de hand van Jan Weltevree in zijn broekzak.
Van boven drong woester gestommel door. De Chinezen waren van hun verbazing bekomen. Enkele volgden de twee stoutmoedige matrozen.
„Wacht even!" riep Hendrick Janse vechtlustig. „Hallo, pak aan, Jan!"
Met een paar rukken hadden ze enige zware koffers voor het smalle trapje opgestapeld. Binnendringen was nu

onmogelijk voor de vijand. Boven op het dek had de stuurman de orde enigszins hersteld en de mannen waren weer tot de aanval overgegaan. De overwinning was nu maar een kwestie van tijd. Weldra waren alle Chinezen van het dek verdwenen.

De zege was bevochten en de twee matrozen, opgesloten als het ware in de kajuit, konden worden verlost. De gevangen hoofdman werd overgebracht naar het Hollandse schip en met hem alle goederen, die men aan boord vond. Kisten met zijde, en gouden en zilveren voorwerpen.

Duidelijk bleek, dat er kortgeleden een overval op een kerk of klooster had plaats gevonden.

Want behalve een reliquieënkistje en een gouden wierookvat, vonden de matrozen ook nog een aantal monnikspijen,

die echter, als vrijwel waardeloos, onder in het ruim in een hoek neergesmeten waren. Nadat men eerst de gewonden had verzorgd, bracht men alles over op het Hollandse schip.
Tegen de avond had men het zeeroversschip leeggehaald; enige gaten werden in de wand geboord. Langzamerhand begon het schip te zinken, dan al sneller en sneller; tenslotte verdween het onder de zeespiegel.
„Weer een minder", zei de schipper.
„Spoedig zal de tijd komen, dat er geen enkele meer is", antwoordde de stuurman.
„Mannen, een extra oorlam!" riep de schipper. Een luid „hoezee!" ging op. Aan de doden werd niet veel meer gedacht. Dat waren de gevaren aan hun beroep verbonden.

Het schip „Ouwerkerck", een klein, snelzeilend vaartuig, had, in opdracht der Oostindische Compagnie, een kruistocht gedaan over de zeeën rondom Formosa, die onveilig gemaakt werden door Chinese zeerovers. En daar Formosa een handelspost van betekenis was, vooral omdat het een station was op de weg van Japan naar Batavia en er dus jaarlijks veel rijkbeladen koopvaarders deze zeeën bevoeren, hadden de rovers hier steeds rijke buit kunnen vinden. Toen had de Gouverneur-Generaal, door de voortdurende klachten teneinde raad, de kooplieden een klein vaartuig gestuurd, dat er uiterlijk echter als een gewone koopvaarder uitzag.
Lange tijd was er vergeefs gekruist. 't Leek of alle zeerovers geheel en al verdwenen waren. Het voortdurend wachten en uitkijken moe, was de schipper tenslotte de haven Taiwan, onze nederzetting op Formosa, binnengevallen, maar lang had de rust niet geduurd.

De Gouverneur hier had van deze gelegenheid gebruik gemaakt, om een bericht van groot belang, namelijk: dat zich de Spanjaarden een jaar te voren [1]) op 't Noordelijk deel van Formosa gevestigd hadden, over te laten brengen naar de Japanse regering. Zijne Excellentie wist, dat de Japannezen fel op de Spanjaarden gebeten waren. Voornamelijk was dit gekomen door de onverstandige bekeringsijver van sommigen onder hen. Hierdoor was enige tijd geleden in Japan zelfs een groot oproer verwekt en de Japanse regering had voorgoed alle vreemdelingen buiten haar grenzen geweerd, uitgezonderd de Hollanders. Zij mochten hun bedrijf voortzetten op de handelspost Nagasaki, zij het dan onder zeer belemmerende voorwaarden. 't Was dus zaak zoveel mogelijk de Japanse regering te vriend te houden en ook — die Spanjaarden waren den Gouverneur een doorn in 't oog. En, zo dacht hij verder, een vestiging der Spanjaarden, zogenaamd om hun handel te beschermen, maar waar intussen al een bloeiend klooster aan verbonden was, zou ook de Japanse regering niet aangenaam zijn. Ze zou vrezen voor een nieuw binnendringen der Roomse priesters in haar land. Wie weet zou de Japanse regering geen stappen doen om de aloude aartsvijand van 't eiland te doen verdwijnen. Alles zou zich zo ten beste schikken, zonder dat de Hollanders zich behoefden in te spannen.

Daarom was 't bericht, dat de Gouverneur aan den schipper van de „Ouwerkerck" meegaf, van zulk een groot belang.

Met spoed had deze zich dan ook op weg begeven naar Japan, naar Nagasaki, om aldaar aan den Hollandsen

[1]) 1626.

bestuurder 't bericht af te geven, die dan wel voor verdere bezorging zou zorg dragen.
Na zes dagen varen echter, waarin men met veel tegenwind had te kampen gehad, verscheen aan de horizon een eigenaardig gevormd zeil, dat de schipper al dadelijk herkende als dat van een Chinese zeerover. Nu zou de lang verwachte kans komen. Snel liet hij de mannen zich bewapenen; deed dan, alsof hij vluchten wilde. De zeerover liep in de val. Weldra had hij het schip, dat hij voor een gewone koopvaarder aanzag, ingehaald. De zeerover loste een schot. „Bijdraaien!" betekende dat. Het begeerde vaartuig vervolgde echter zijn weg.
Weer volgde een schot....!
Nu pas liet de schipper bijdraaien, wachtte nog even tot de zeerover dicht bij was gekomen, gaf hem daarna de volle laag.... nog eens!.... en nog eens!
Het kleine koopvaardijschip ontpopte zich als een sterk bewapend oorlogsvaartuig. De Chinezen wilden vluchten. Het geschut van de „Ouwerkerck" had hun schip echter geheel reddeloos geschoten. Dapper aanvaardde de kapitein van het zeeroversschip nu 't onvermijdelijke gevecht. De kanonnen donderden en ook de „Ouwerkerck" kreeg belangrijke schade; maar 't slot was toch de overwinning der Hollanders. Lange tijd zou de koopvaarder in deze streken weer rustig zijn weg kunnen volgen. De schrik zou er nu wel enige tijd inzitten.
„Komt 't gelegen, schipper?" vroeg de stuurman, de deur van de schipperskajuit openduwend.
„Kom er in!" nodigde deze. „Als je even geduld hebt". De schipper schreef door. Hij was bezig in 't scheepsjournaal een nauwkeurig verslag te geven van het gebeurde,

nadat hij tevoren met zorg een lijst van het op het zeeroversschip gevonden goed had samengesteld. De stuurman hield zich onledig met het bekijken van een aantal zilveren en gouden voorwerpen. 't Laatst viel zijn oog op een steen, die fel schitterde. De schipper klapte het journaal dicht.

„Mooi schipper", zei de stuurman bewonderend.

„Ja", antwoordde deze, „'n prachtstuk. Die heeft de kwartiermeester in de hut van den zeerover gevonden."

„Maar....!" De schipper hield op.

De stuurman keek belangstellend den schipper aan. „Nou, wat maar?" vroeg hij.

„'k Begrijp het niet recht. Toen ik hem toonde aan den hoofdman, grijnsde hij enigszins eigenaardig, net zoals iemand, die blij is, als hij een ander een kool heeft gestoofd. De kwartiermeester zei, dat hij lag bij de open patrijspoort in de kajuit, en nu heb ik zo'n sterk vermoeden, dat er behalve deze nog wel meer geweest zullen zijn. Maar de kwartiermeester ontkende ten stelligste, dat er nog meer gelegen hadden. Zeg, stuur, wie waren 't ook weer, die den hoofdman gevangen genomen hebben — je hebt hem in de boeien laten slaan?" De stuurman bevestigde de vraag van den schipper en noemde de namen van de twee durvers.

„Zo, zo", antwoordde de schipper, „Jan Weltevree en Hendrick Janse. 'k Weet er geen kwaad van. Misschien Janse? Zouden die er wat meer van weten? Roep ze eens, stuurman!"

Weldra kwamen de twee matrozen binnen.

„Hebben jullie dit juweel gezien, toen jullie naar beneden stormden?" vroeg de schipper onderzoekend. „'n Dapper

stukje geweest, kerels. Maar weten jullie hier meer van af?"
De twee matrozen ontkenden. Maar er was iets in hun houding, dat de schipper wantrouwend maakte.
„Waren er niet meer?" vroeg hij streng.
Weer ontkenden de twee mannen ten stelligste er iets van af te weten.
„Hebben jullie werkelijk niet meer stenen gezien, toen jullie naar beneden stormden?" drong de schipper nog eens aan.
„Werkelijk niet, schipper!" zei Hendrick Janse nu. „De kerel was net bezig de hele rommel in zee te gooien. Misschien is deze naast de patrijspoort gevallen. Dacht u, dat er meer geweest waren?" voegde hij er onschuldig aan toe.
„Ik denk niets!" antwoordde de schipper kort. „Jullie kunt verdwijnen. De beloning zal ik je uitkeren. Ik dank jullie wel! 't Was een dapper stukje!" De beide mannen verdwenen met een toch ietwat onrustig kloppend hart.
„Wat denk jij ervan, stuurman?" vroeg de schipper. „Ik vertrouw het toch niet erg!"
De stuurman haalde de schouders op. „'k Weet niet, wat ik er van denken moet, schipper", antwoordde hij. „'t Lijkt me nogal onschuldig!"
„Hm," zei de schipper alleen. Even zweeg hij. „Houd ze toch maar in 't oog, stuurman, dan moet toch vandaag of morgen de aap uit de mouw komen. En nu.... waar moeten we heen?"
De stuurman dacht even na, voor hij antwoordde. „Verder zeilen is onmogelijk op 't ogenblik, schipper. We hebben aanmerkelijke schade. Enige lekken; 't want moet hersteld

en zo meer. Maar 't ergste is, dat 't aantal gewonden zo groot is. De barbier heeft hen allen gelaten [1]) en velen zijn doodzwak. We moeten 'n haven binnenlopen, daar het schip wat op kalefateren en de gewonden gelegenheid geven te herstellen."

„Ik heb haast," viel de schipper in. „Dat weet je."

„Maar verder gaan is onmogelijk, schipper," antwoordde de stuurman. „Als we één storm krijgen zijn we voor de haaien. En je weet, 't is één op de honderd, dat we zoiets mislopen in deze zeeën."

„Maar 'k moet dat bericht overbrengen", zei de schipper op een toon, alsof hij ondanks alles de tocht wilde voortzetten.

„'k Weet het, schipper. Nu heb ik dit gedacht. Als we naar Taiwan [2]) terugvaren, kost het ons met deze moesson minstens veertien dagen. Als we 't zo vlug nog kunnen halen. En dan weer terug. 'n Tijdverlies van minstens zeven of acht weken. Hier vlak bij, 'k schat twee dagen zeilen met deze wind, ligt de haven der Spanjaarden, Quelang.[3]) Laten we daar naar toegaan. Dan verlies je maar een dag of veertien zou ik denken. Is dat niet 't beste?"

„En als ze 't schip in beslag nemen?" vroeg de schipper.

„'t Bestand [4]) is afgelopen; al vijf jaar!"

De stuurman begon te lachen. „In beslag nemen?" spotte hij, „ze mogen blij wezen, als wij hen niet in beslag nemen. Een klein fortje met een paar stukken geschut en dan nog

) Aderlaten. Een veel toegepaste geneeswijze omstreeks 1600—1700. Door bloedzuigers of door 't openen van een ader werd de patiënt bloed afgenomen om zo de koorts te onderdrukken.

[2]) De Nederlandse vestiging in het Zuiden van Formosa.

[3]) De Spaanse handelspost op Formosa, in het Noorden.

[4]) 12-jarig Bestand (1609—1621).

een klooster. Dus meer monniken dan soldaten. 't Is meer een vestiging voor verbreiding van hun geloof, dan een handelspost, die tot verdediging geschikt is. Neen schipper, maak je daarover niet ongerust. We behoeven dan ook niet onder de kanonnen van 't fortje voor anker te gaan. We kunnen een voordelige ligplaats uitzoeken. Heus, maak je niet ongerust, ik ken de plaats."
De schipper opperde nog wat bezwaren, maar stuk voor stuk praatte de stuurman ze weg.
„Vooruit dan maar!" stemde de schipper tenslotte toe. De stuurman verdween; er klonken enkele commando's, meer zeil werd bijgezet — hoewel niet zo vlug als anders — het roer werd gewend en met flinke vaart, gedreven door gunstige wind, verliet het schip het toneel van de strijd, om zich naar veilige haven te begeven.

HOOFDSTUK 2

De slimme streek van Jan Weltevree

Drie dagen later lag 't schip in de mooie baai van Quelang, een veilig eind van 't fort der Spanjaarden.
De schipper moest toegeven, dat zijn vrees overdreven was geweest. De vestiging der Spanjaarden was niet sterk en van die kant dreigde 't minste gevaar. Rustig kon men aan de herstelling van het schip werken, hetgeen echter, door gebrek aan arbeidskrachten, niet snel opschoot.
De Spanjaarden waren meer dan behulpzaam. Uit alles kon men merken, dat ze in deze streken met de Hollanders 't liefst op goede voet verkeerden. De gewonden, waarvan enkele door wondkoortsen ernstig ziek geworden waren, vonden in de ziekenzaal van 't klooster een liefderijk onthaal en herstelden snel onder de behandeling der geestelijken, sneller dan op 't schip, waar 't voortdurende lawaai hen hinderde en waar de barbier, die van de geneeskunde niet meer afwist dan het aderlaten, hen toch met geen mogelijkheid zo goed kon verzorgen.
Eenmaal was de abt van 't klooster op 't schip gekomen en had aan den schipper 't verzoek gedaan, of hij genegen was, een der monniken, een dapper, gelovig man, op zijn schip aan te monsteren en hem op deze wijze Japan binnen te smokkelen, om daar weer opnieuw de prediking van het Roomse geloof te beginnen. De schipper en de stuurman lachten hartelijk om dit verzoek, temeer omdat zij juist op weg waren naar Japan, om de regering daar te waarschuwen voor de Spaanse vestiging. Maar toch, in hun hart

moesten ze de moed dier mannen bewonderen, die hun leven waagden, als ze maar hun geloof mochten verbreiden.
Natuurlijk weigerde de schipper beslist. „Daar kan ik mijn handel niet aan wagen, eerwaarde", zei hij. „En ook, als 't gemerkt wordt, loopt onze handel daar gevaar. Beslist, 't is me onmogelijk. Als de Japanse regering er achter komt, hoe de toedracht is, sluiten ze ook de haven voor de Hollandse handel."
De abt was teleurgesteld verdwenen, al kon hij best de bezwaren van den schipper begrijpen.
„'t Zijn toch flinke kerels, schipper!" meende de stuurman, toen de eerwaarde heer in de boot zat.
De schipper knikte toestemmend. „Ze hebben meer voor hun geloof over dan de heren der Oostindische Compagnie", antwoordde hij. „Die zoeken meer de handelsvoordelen, dan de verbreiding der Gereformeerde religie. De komst van dien abt is een aanklacht tegen ons beleid in deze streken."
„Net wat ik dacht", stemde de stuurman toe.

„Wat moeten we doen?" vroeg Hendrick Janse ongerust. „De stuurman verdenkt ons en ook de schipper volgt al onze bewegingen met ogen, waar je bang van wordt. Ze vermoeden vast wat."
„Ja", bevestigde Jan Weltevree, „'t loopt in de gaten. De anderen vroegen al, of we kwaad in de zin hadden."
De mannen vervielen in een peinzend stilzwijgen. 't Was middag, de rusttijd, 't heetst van de dag. Lui lagen ze op 't achterdek, beschut onder een uitgespannen zeil, wat uit te rusten van de dagelijkse arbeid: 't herstellen van

het schip, dat nu reeds vijf dagen aan de gang was en vrij goed vorderde.
„En de Chinees maakt de zaak nog maar gevaarlijker. Die leert langzamerhand een aardig mondje Hollands, onder de voortdurende verhoren van den schipper. Vandaag of morgen verraadt hij toch wat, al weet hij natuurlijk niet, dat wij de diamanten hebben", viel Hendrick Janse in.
„Ik weet wat", zei Jan Weltevree ineens hardop — zo luid dat Hendrick Janse een waarschuwend „st!" deed horen voor de anderen, die op het dek lagen.
„Ik heb een plan", ging Jan Weltevree nu bijna fluisterend verder.
De twee samenzweerders bogen zich naar elkaar toe....
Het plan van Jan Weltevree scheen goed te zijn, tenminste Hendrick Janse knikte toestemmend.
„Zo spelen we 't klaar", zei hij verheugd, „knap jij dat karweitje maar op. Als we 't samen doen, wantrouwt de schipper ons." Een kwartier daarna werden allen weer aan 't werk geroepen, maar Jan Weltevree werkte niet zo met hart en ziel als anders. Zijn gedachten waren bij de uitvoering van zijn slimbedacht plan.
„Schipper", zei Jan Weltevree, toen de dagelijkse arbeid was afgelopen, „schipper, 'k wou vanavond wel eens aan wal, als je 't goed vindt."
„En waarom wel?" vroeg de schipper.
„Mijn kameraden zo eens opzoeken en er 's rondneuzen wat er daar alzo bij die Spanjolen te koop is."
De schipper dacht na. „Dat kan", stemde hij ten laatste toe. „Je kunt gaan, gelijk met Dirck Gijsbertsz. Die wil ook."
„'k Dank je, schipper!" zei Jan Weltevree onderdanig.

„Veel plezier", gaf de schipper ten antwoord, terwijl hij zijn matroos met de hand beduidde, dat hij zich kon verwijderen.
„Wat moet hij daar nu weer doen?" dacht hij hardop. „Er is wat aan 't handje. Ze weten er meer van. 't Moet! In hun kooi hebben ze die stenen niet verstopt. Hun kisten bevatten ze ook niet. Hun kleren heb ik laten onderzoeken. En toch...." De schipper stond op.
„Stuurman", riep hij. Deze verscheen. „Jan Weltevree gaat aan land om zijn vrienden te bezoeken, in de ziekenzaal van 't klooster. En jij gaat mee! Begrepen?" De stuurman knikte. „In orde, schipper."
De boot werd uitgezet en drie mannen roeiden naar de wal. Een ogenblik voelden èn Jan Weltevree èn Hendrick Janse een weinig angst.
„Die drommelse stuurman", bromde Hendrick, „komt hij weer de boel bederven. Als Jan nu maar kans heeft...."
„Die slimme schipper," dacht Jan. „Als Hendrick nu maar geen ontevredenheid laat blijken over het meegaan van den stuurman. Klaarspelen doe ik 't toch."
De diamanten zaten nu opgeborgen in de zak van zijn broek. Het zakje, waar ze in zaten, was wat vochtig. Want Jan Weltevree had het verstopt in 't achterste watervat, in 't ruim. Hij had de stop uit de sponning gehaald en 't aan een dun touwtje laten zakken. 't Uiterste eind van 't touwtje zat geklemd tusschen 't vat en de stop.... Op zoiets was de schipper natuurlijk niet bedacht geweest.
De mannen stapten aan wal. Dirck Gijsbertsz was de enige, die steeds het woord had gevoerd. De stuurman zei niets, omdat hij een middel verzon om Jan Weltevree op heterdaad te betrappen.

Jan Weltevree zei niets, omdat hij een middel zocht om aan de waakzame ogen van den stuurman te ontkomen.
„Wat heb je daar in dat pak?" vroeg de stuurman tenslotte aan Jan Weltevree, toen ze vlak bij 't klooster waren.
„Wat kleren van Verbaest", antwoordde deze. „Die heeft hij achtergelaten, toen hij naar 't klooster vervoerd werd."
De stuurman knikte, maar besloot goed het oog er op te houden.
Ze stonden voor het klooster, dat voornamelijk van hout was opgetrokken en in niets geleek op de kloosters, die de schepelingen op vorige reizen hadden gezien. 't Leek een gewoon huis.
Ze klopten aan. Bij 't zien van den stuurman, die er al meer geweest was, liet de monnik die de portiersdienst verrichtte, hen onmiddellijk binnen en begeleidde hen naar de ziekenzaal, die een prachtig uitzicht bood op de tuin, met veel moeite en zorg door de kloosterlingen aangelegd. Langs de tuin liep een weg met dichte bossen aan één zijde. Jan Weltevree zag het met welgevallen. Die bossen boden hem een goede kans voor 't slagen van zijn plan.
Rustig zette hij zich bij Verbaest en vroeg belangstellend naar diens gezondheid.
„Je knapt al aardig op, zou ik denken", zei hij, terwijl hij 't pak begon los te maken. „Je zult wel gauw op mogen. 'k Heb je kleren meegebracht". Jan voelde de ogen van den stuurman op zich rusten. Stuk voor stuk gaf hij de kleren aan Verbaest. Eén kledingstuk viel.... Jan liet het stil liggen. De stuurman noch Verbaest hadden 't in de gaten. De abt vroeg iets aan den stuurman. Een ogenblik

was diens aandacht afgeleid. Met een snelle beweging had Jan Weltevree 't kledingstuk onder zijn boezeroen verborgen. „Wat....?" wilde Verbaest vragen.
„Per ongeluk iets van mezelf ingepakt", deed Jan Weltevree onverschillig, maar inwendig beefde hij. „'k Ga eens in de tuin kijken", zei hij dan. Eén der monniken, die trouw de zieken had verpleegd, vergezelde hem.
't Begon intussen al aardig te donkeren. De monnik, die Jan vergezelde, bleek een gezellig prater te zijn, die werkelijk nog een mondjevol Hollands sprak, zij 't dan ook doorspekt met Duits. Hij was, evenals de abt, afkomstig uit een klooster uit het bisdom Keulen, zo vertelde hij. „Maar God heeft me geroepen voor 't zendingswerk." Het kon Jan niet veel schelen op dit ogenblik. Hij loosde een diepe zucht van verlichting toen 't klokje van de kapel begon te luiden voor het avondgebed. De praatgrage monnik verdween.... Snel liep Jan Weltevree de tuin door, naar de weg, stak die over, verdween in 't bos.
„De slimmerd", dacht de stuurman. „Heeft hij toch nog kunnen ontsnappen". Hij keek de tuin in, maar zag Jan Weltevree rustig lopen praten. Hij hervatte dus zijn gesprek met een der zieken. 't Luiden van het klokje ontging hem. Even later keek hij weer de tuin in en herinnerde zich eensklaps Jan Weltevree.
In een wip was hij nu buiten. Er was niemand! Hij keek langs de weg. Er liep niemand! De stuurman mompelde een verwensing. Bewoog zich daar niets, daar aan de overkant van de weg in 't bos?.... Ja.... Dat was hij! Ontsnappen zou hij hem niet!....
De stuurman rende voorwaarts, ontzag zelfs de keurig

aangelegde perkjes niet. Met een sprong was hij op de weg. Ook hij verdween in 't bos, waar 't al geheel donker was.

„Stil!" Daar ritselden de struiken. De stuurman liep er op af. Weer kraakte het! De stuurman liep nog verder. Dan bleef alles stil. Alleen een nachtvogel schreeuwde een krijsende roep. Onbeweeglijk stond de stuurman te luisteren.

„Wat is dat nu, liep er iemand op de weg?" Hij liep terug. In de vage schemer naderde een man. De stuurman wilde toespringen, hem vastgrijpen en dan vielen zijn handen slap langs zijn lichaam. 't Was een monnik, die zich haastte, om naar de kapel te gaan waarschijnlijk.

„Goede avond", zei de stuurman enigszins bedremmeld. „Buena noche, senor," [1]) klonk het hem tegemoet. Zonder een spoor van wantrouwen keek de stuurman de zich verwijderende gedaante na. Als hij onder de kap had kunnen kijken, of wat dichterbij had gestaan, toen de monnik voorbijschreed, had hij het gezicht van Jan Weltevree gezien; of als de stuurman den monnik gevolgd was, had hij kunnen opmerken, dat deze achter het kloostergebouw zich van zijn kleed ontdeed en dat er een rasechte Hollandse zeeman te voorschijn kwam. Nu merkte hij niets, zocht nog even naar de verdwenen matroos, keerde dan langzaam naar 't klooster terug, terwijl hij boos op zich zelf was, dat hij zich zo had laten beetnemen. Toen hij de ziekenzaal weer binnenkwam, zat bij het bed van Verbaest, dood op zijn gemak, met het onschuldigste gezicht ter wereld — Jan Weltevree!

---

[1]) Goeden avond, meneer.

De stuurman stond weer een ogenblik als verstomd. „Waar ben jij geweest?" kon hij even later pas vragen.
„In de tuin", antwoordde Jan Weltevree, met een spoor van leedvermaak in zijn stem. Zijn ogen schitterden verdacht. „Wat dacht je dan, stuurman?" vroeg hij brutaal verder.
„Niks", zei de stuurman kort. „Kom, we gaan opstappen!"
De drie mannen verdwenen. De stuurman nam zich op de terugweg voor, maar niets aan den schipper te zeggen, daar hij er anders moest bij vertellen, dat hij zich gruwelijk had laten beetnemen. Want dat hij beetgenomen was, wist hij heel goed.

„Heb je 't gedaan gekregen?" vroeg Hendrick Janse de volgende dag. De avond te voren had hij er geen gelegenheid meer voor kunnen vinden.
„Ja!" lachte Jan Weltevree, „'n kostelijke geschiedenis, man." Hij vertelde aan zijn nieuwsgierigen makker het relaas van zijn tochtje. „Je had 't gezicht van den stuurman moeten zien, toen ik deftig voorbij koerste. Mijn enigste woordje Spaans dat ik kende, kwam me nu goed van pas."
„Maar weet je nu goed, waar je ze geborgen hebt?" vroeg Hendrick.
„Laat dat maar aan mij over", antwoordde Jan. „In de eerste plaats heb ik 't in mijn hoofd en ten tweede, hier heb ik 't aangetekend."
Uit zijn broekzak viste hij een stukje papier met onhandige koolstreepjes bekrast. Dit liet hij zijn makker zien. Deze keek en zag:

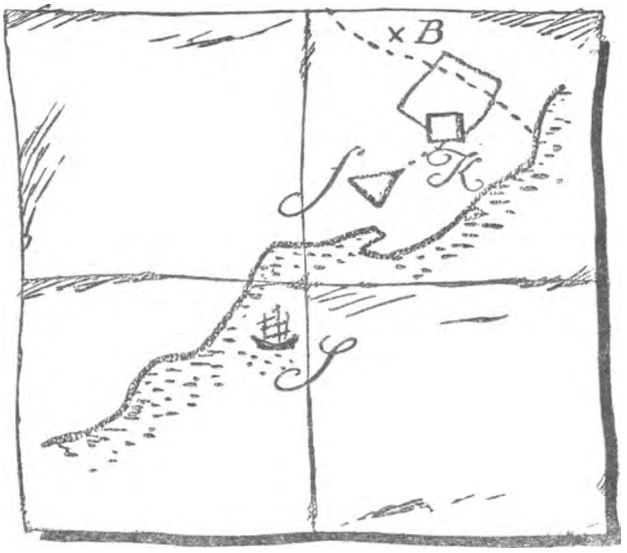

„Wat betekent dat nou?" vroeg Hendrick verbaasd. Jan Weltevree lachte voldaan over 't succes.

„Slim, hè?" zei hij „Zo kun je de diamanten vinden". Voor Hendrick Janse was 't een volmaakt raadsel. Jan Weltevree had nog wat overgehouden van 't geleerde op school. Hendrick Janse was totaal alles vergeten. Hij wist wel, dat er op 't papiertje letters stonden, maar om nu te zeggen welke, dat was hem onmogelijk.

„Kijk", zei Jan enigszins meesterachting. „Dit is een S dat beteekent „schip", vat je?" Hendrick knikte ernstig, een diepe rimpel tussen zijn ogen om 't vraagstuk te kunnen volgen.

„Welnu", vervolgde Jan, „dat lijntje is de kust en dat stippellijntje is de weg naar het klooster en dat hokje met dat kringetje erbij is het klooster met de tuin. Die K betekent „Klooster".

„O", zei Hendrick enigszins onder de indruk van de kennis van zijn vriend.
„En wat is dat dan?" vroeg hij om zich een houding te geven. Hij wees op 't driehoekje.
„Och man", vervolgde Jan, „snap je dat nou niet? Dat is 't fort. Die F betekent „Fort".
„O," zei Hendrick Janse weer.
„Nou en dat stippellijntje", vervolgde Jan Weltevree, „kijk, dat is de weg naar 't binnenland. Ik denk net, zoals de schipper zegt, naar de goud- en zilvermijnen, die de Spanjolen hier moeten hebben. Zie je nou die B? Daar staat op die plek een grote kamferboom. 'k Weet zeker, dat 't er een is. Op Borneo staan er precies zulke."
„Wat betekent nu die B?" vroeg Hendrick, niet erg slim, „Borneo?"
„Welneen, „Boom" natuurlijk," viel Jan Weltevree enigszins korzelig uit. „Nou en achter die kamferboom heb ik ze begraven. Met dit tekeningetje kan ik ze altijd terugvinden, snap je?"
Hendrick knikte toestemmend. „Ik moest eigenlijk ook zoiets hebben, ze zijn net zo goed van mij als van jou," vond hij.
„Je krijgt er een hoor," beloofde Jan. „Zo gauw ik kans zie, er een te tekenen. Maar even geduld moet je hebben, want vanmorgen viel me al onverwachts de kwartiermeester op mijn dak. Die vroeg me, of ik lezen ging leren. Je begrijpt, als die 't aan den schipper vertelt...."
Even kwam er iets van angst voor mogelijke ontdekking op 't gelaat van de beide mannen.
„Ja, 't is diefstal", zei Hendrick en hij bedacht, welke straf

daar op stond; die was niet mals. Hij rilde, als hij er aan dacht: kielhalen, br!
Met een luchtig schouderophalen liep Jan over de opmerking van zijn vriend heen. „Och....!" zei hij alleen.
„Nou en dan later", vervolgde hij, „halen we ze er weer vandaan. We laten ons aanmonsteren op een schip voor Japan, onder een anderen schipper, die ons natuurlijk niet verdenkt. We verdelen de buit en we zijn....!"
„Als jullie eens aan 't werk gingen", klonk de stem van den stuurman, „wat zouden jullie daarvan denken?"
De beide mannen schrokken. Met spoed begaven ze zich aan de arbeid.
„Denk om dat tekeningetje", kon Hendrick zijn makker nog toefluisteren.

HOOFDSTUK 3

Hendrick Janse krijgt de tekening niet!

Den schipper begon het oponthoud te vervelen. Met grote spoed liet hij de volgende dag werken, van de mannen de uiterste krachtsinspanning eisend en zo kwam het schip vrijwel klaar. Maar met dat al bleef er voor de mannen geen ogenblik vrije tijd over.
„'k Zal 't je, als we onderweg zijn, wel geven", beloofde Jan aan Hendrick, toen deze hem er weer eens om vroeg. „Op 't ogenblik is er toch geen tijd voor." 't Was ook timmeren, zagen, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Toen nog gauw het want wat nagezien, de zieken aan boord gehaald en tegelijk vers water ingenomen....
„Morgen vertrekken we, stuurman!" hoorden de matrozen den schipper zeggen. En in hun hart waren ze er blij om. 't Had al weer lang genoeg geduurd, vonden ze.
En zoals de schipper het gezegd had, gebeurde 't. De volgende morgen werden de zeilen gehesen, de „princevlagge" wapperde fier van de top.... een kanonschot tot afscheid: een vriendelijk en beleefd vaarwel aan de veilige haven, beantwoord door het kanon van 't Spaanse fort. Statig zeilde het schip de baai uit, zijn koers richtend naar de Japanse eilandengroep, waartoe het de Oostchinese Zee moest oversteken. De beruchte Oostchinese Zee, waar reeds zo menig rijkgeladen Hollandse koopvaarder in woedende storm was ondergegaan. Maar ondanks dit alles werd er aan deze handel zoveel verdiend, dat de kooplieden der Oostindische Compagnie er niet aan dachten, deze voordelige handelsbetrekkingen op te geven. En zolang de kooplieden hun schepen wilden zenden, waren er Hol-

landse zeelieden genoeg te vinden, dappere, onversaagde kerels, die telkens weer de vaart over de beruchte zee durfden ondernemen.
Al dreigden ook de jagende wervelstormen; al hing hun ook 't lot van zo menig zeevaarder boven 't hoofd, te sterven van honger, als windstilte het schip aan zijn plaats gebonden hield; al wisten ze ook, dat, indien hun schip, reddeloos geslagen, terecht kwam op de Chinese onherbergzame kusten, dit eveneens een wrede dood betekende. Ze gingen telkens weer. Ze durfden wel wat, de Hollanders uit die dagen.

Eén dag waren ze onderweg, met vrij gunstige wind. Hard kwam men echter niet vooruit, want 't schip maakte vrij wat water en de mannen hadden de hele dag handen vol werk aan de pompen en met het dichten der naden. Eerst tegen de avond hadden ze, na hard werken, het schip ongeveer dicht en toen de nacht begon te vallen, kon de schipper met een gerust hart de mannen naar kooi laten gaan. De toestand van het schip was nu redelijk en de lucht klaar en helder. 't Beloofde een rustige, mooie nacht te worden. Allen gingen dus naar de kooi, nadat de schipper wat zeil had laten minderen, nog eens nauwkeurig de juiste koers had vastgesteld en de wachten had verdeeld. Jan Weltevree en Hendrick Janse hadden de eerste wacht. Samen liepen ze wat op 't achterdek heen en weer, pratend over gewone dingen, daar ze er niet zeker van waren, dat de mannen allen naar kooi waren — en bovendien in de schipperskajuit brandde nog licht. Ten laatste ging ook dit uit en de volmaakte stilte overal bewees, dat allen ter ruste waren. Zachtjes blies de wind de zeilen bol, het

water kabbelde wat op tegen de kiel.... De sterren flonkerden en in 't Westen ging de maansikkel onder....
„Ik dacht zo, hadden we ze niet beter in dat watervat kunnen laten zitten", zei Hendrick Janse, eindelijk komende op datgene, wat beider gedachten bezighield.
„Ben je mal", antwoordde Jan Weltevree, ondanks zichzelf fluisterend, „als de schipper het eens in zijn hoofd had gekregen, de watervaten schoon te laten maken!"
„Nou al?" vroeg Hendrick Janse.
„Ja, nou al. 't Had toch best gekund. En als hij 't hier al niet gedaan heeft, in Nagasaki doet hij 't zeker. Dat kun je nagaan."
Hendrick maakte een toestemmende beweging. „Je hebt gelijk", zei hij. „Alleen, zie je...." Hij maakte de zin niet af, maar uit de toon van deze woorden kon men opmaken, dat hij 't jammer vond een zo kostelijke schat achter te laten. Jan Weltevree was echter van een andere mening.
„Zo is 't best!" vond hij. „Hier op 't schip was 't niet vertrouwd en.... later halen we alles terug!" besloot hij. „Ik heb immers de tekening."
„O ja", antwoordde Hendrick Janse, „je hebt zeker nog geen tweede gemaakt. Nee, dat dacht ik wel. Maak er nu even een! 't Is nu de beste tijd."
„Goed", zei Jan Weltevree, „uitstekend. Heb jij een stukje papier?"
Hendrick Janse zei, dat hij wel iets in zijn kist had, en dat hij dat even zou gaan halen.
„Doe 't dan zachtjes", waarschuwde Jan Weltevree. Immers, op 't van dek gaan, als je wacht had, stond strenge straf. Hendrick Janse verdween in 't matrozenverblijf, kwam even later met een groezelig stukje papier terug,

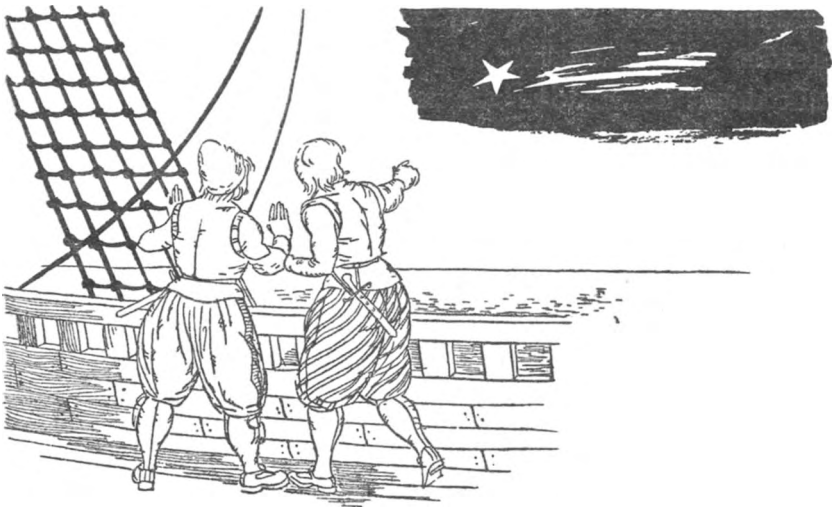

maar hij vond Jan Weltevree niet op de plaats, waar hij hem had achtergelaten. Deze stond nu op 't voordek, waar Hendrick Janse hem vond, strak starend naar 't Noord-Oosten.

„Waarom ben je hier naar toe gegaan?" vroeg hij; „'k had moeite je te vinden. 't Is stikdonker. Hier is —" wilde hij zeggen. Maar — èn door een beweging van zijn kameraad èn door diens strak starende blik, werd ook zijn aandacht getrokken. Een kreet van bange verrassing ontsnapte hem. Hij greep Jan Weltevree bij de arm. „Wat is dat?" vroeg hij met bijgelovige angst. Jan Weltevree haalde zijn schouders op, maar ook op zijn gezicht stond ongerustheid te lezen.

Aan de Noordoostelijke hemel verscheen een ster, waaraan een bleek-schijnende, brede staart vast zat. Het geheimzinnige hemellichaam verplaatste zich vrij snel. Zo

nu en dan verdween het even achter de wolken aan de horizon, dan verscheen het weer met dezelfde naargeestige glans.
„Net een lijkkleur", stamelde Hendrick Janse.
„Laten we den schipper roepen!" zei Jan Weltevree. Er trilde wat angst in zijn stem. Samen gingen ze naar de schipperskajuit. Voor geen geld ter wereld zou een van hen alleen achtergebleven zijn: alleen in 't donker met dat geheimzinnige teken aan de hemel!
„'t Voorspelt een ongeluk!" fluisterde Hendrick angstig: „Dat zul je zien!"
Ze wekten den schipper. Deze kwam snel te voorschijn, keek even naar 't vreemdsoortige hemellicht, dan zei hij: „O, een komeet-ster. 't Betekent niets. In 1618 hebben we ook zo iets gehad. Maakt je maar niet ongerust, mannen."
De beide mannen zwegen, maar in hun hart was nog steeds die bijgelovige angst.
Ze hadden niet veel gerucht gemaakt, maar 't leek, of de tijding van 't bijzondere schouwspel ongezien het matrozenverblijf was binnengewaaid; er stommelde er één het trapje op — verscheidenen volgden. Tenslotte stond een heel groepje als verstomd naar de komeet te staren. De schipper, die er meer op zijn verre reizen had gezien en die bovendien, door zijn meerdere ontwikkeling, die natuurverschijnselen als heel gewoon was gaan beschouwen, poogde de ongerustheid van zijn bemanning weg te praten. Maar 't lukte niet best. Bij al hun Godsvertrouwen, zo sterk, omdat de Almachtige de Enige was, waarop zij in hun leven tussen lucht en water, konden vertrouwen, konden ze toch hun angst voor iets wonderlijks, iets geheimzinnigs, dat in den zeeman ingewortelde bijgeloof,

niet kwijtraken. Dat was er van jongsaf ingekomen, het kon er niet meer uit!
Vandaar ook, dat geen der matrozen de woorden van den schipper in zich opnam, en er rekening mee hield. Uit hun opmerkingen waren duidelijk hun gevoelens kenbaar.
„'t Voorspelt vast een ongeluk!" begon Hendrick Janse nog eens. En hij dacht aan de diefstal, die nu vooral zijn geweten bezwaarde.
„'t Zal waar wezen", meende de kwartiermeester. „Die van 1618 trok over Engeland. De volgende maand brak er een pestziekte uit. De helft der mensen stierf. 'k Weet het zo goed, omdat ik toen net op New-Foundland voer met de vissersvloot. Toen we terugkwamen, hebben we de Engelse havens niet aangedaan, dat was te gevaarlijk."
Dirck Gijsbertsz gaf ook nog iets ten beste. „En ik voer toen net op de Oostzee", zei hij. „We kwamen met hout uit Zweden, weet ik nog wel. Toen zagen wij het ook. En toen we voor averij Hamburg moesten binnenlopen, konden we daar schatten geld verdienen, alleen maar met het meenemen van vluchtelingen naar Holland. In Duitsland, zo vertelden ze ons, waren er in de staart allerlei vurige zwaarden te zien, die als ze tezamen stootten, felle vonken spatten. Ieder voorspelde een bloedige krijg. En vooral de Protestanten waren bang, omdat er toen iets broeide tegen hen, en weet je, drie weken later brak de godsdienstoorlog uit tussen Rooms en Protestant. Neen, mannen, 'k zie liever niet zo'n ding. D'r komt kwaad van, wat ik je zeg!"
„Die oorlog was toch wel gekomen zonder die staartster", antwoordde de schipper. Dirck Gijsbertsz zweeg veelbetekenend. Ook de anderen gaven den spreker in hun hart

gelijk. Stil staarden ze even naar 't teken aan de hemel, dat zich nog steeds snel voortbewoog, met 't zelfde naargeestige bleke schijnsel.
„Er kon wel storm op volgen", meende Jan Weltevree.
De schipper lachte.
„Heb ik meegemaakt!" zei de scheepsjongen. „In de Golf van Biscaje."
De schipper begon nog harder te lachen. Er ging een rilling door de mannen. Lachen op dit ogenblik, leek hun spotten met 't noodlot. „Hoor me toch zo'n kleine aap eens aan", antwoordde de schipper, nog steeds hartelijk lachend. „In de eerste plaats behoort hij in zijn kooi te liggen en niet midden in de nacht op het dek wijsheden te verkopen. En in de tweede plaats, welk schip is ooit zonder storm door de Golf van Biscaje gekomen. Nogal natuurlijk dat er storm volgt, zou ik denken. Zwijg jij nu maar verder". De scheepsjongen kroop in zijn schulp. „En zo is 't nu ook". probeerde de schipper nog eens de angst weg te praten. „Welke Japanvaarder had nooit storm hier, in dit spookgat? Dat zijn er maar weinigen. Vraag het maar aan de schippers, die hier al jaren gevaren hebben. Maar als wij nu storm krijgen, heeft de komeet het gedaan. Komt, mannen, 'k wou jullie verstandiger hebben." Allen zwegen, niet overtuigd.
De stuurman, als man van de oude stempel, nam het nu voor de komeet op.
„Allemaal tot je dienst, schipper, maar de komeet van 1618 deed in Portugal bloed regenen. Dat is vast waar. Ik kwam een dag, nadat 't gebeurd was...."
„O, een dag daarna", deed de schipper luchtig.
„Laat me nou uitspreken, schipper," vervolgde de stuur-

man; „'t is vast waar. Die 't me verteld hebben, hadden 't zelf gezien."
„Leven ze nog?" vroeg de schipper olijk.
De stuurman ging er niet op in. „Nou, en die zeiden me, dat 't grote bloeddruppels geregend had, net tegen dat 't dag werd. En ieder, die kwaad gedaan had, of iets op zijn geweten had, kreeg een bloeddruppel op zijn gezicht. Zo was 't."
Weer ging een angstrilling door de mannen. Weer staarden ze bang, bijgelovig naar 't hemellicht, waarvan de staart steeds in grootte toenam.
Jan Weltevree en Hendrick Janse keken elkaar vol angst aan. Het verhaal van den stuurman had diepe indruk op hen gemaakt.
„De geestelijken zullen toen goeie zaken gemaakt hebben met absolutie geven," spotte de schipper. „En de paus zal zo'n regentje wel prettig gevonden hebben. Dat bracht weer wat geld in 't laatje. Dat kon hij misschien best gebruiken. Vooral in die tijd. Nou mannen, 'k weet niet wat jullie ervan denken, maar 'k ga naar kooi, en 'k zal om die staartster niet minder lekker slapen."
De schipper groette en verdween. De mannen bleven nog even staan, maar langzamerhand begon enkelen de slaap te pakken te krijgen. Ook zij verdwenen. Maar toch — de hele nacht was de wacht niet alleen op het dek. Er waren er nog steeds die bleven, of die zo nu en dan eens kwamen kijken. De onrust had deze kerels, die voor geen storm of noodweer vervaard waren, te pakken. Ze waren bang, bang als kleine kinderen in een donkere kamer.
Tegen 't krieken van de morgen werd het schijnsel van de ster minder. Langzamerhand verdween de staart, toen ook

de ster. De mannen herademden werkelijk. De schipper had wel gezegd, dat het verschijnsel zich vanavond zou herhalen, en zij, die er meer van afwisten, beaamden dit ook, maar — vóór hen lag een lange dag. En zo lang het dag was, bleef de angst weg.
Maar toch — hun gedachten waren ondanks alles, voortdurend bij dit geheimzinnige verschijnsel. Zó nam het hen geheel in beslag, dat zelfs Hendrick de beloofde tekening totaal vergat, en als het hem al even te binnen schoot, die gedachte maar liever zo gauw mogelijk uit zijn hoofd zette.

Tegen de middag pakten zich donkere wolken samen. Er begon een stevige wind uit 't Oosten te waaien, die weldra tot een storm aanzwol en regen met zich meebracht. Alles werd nu grauw en troosteloos onder de neerkletterende regen. De mannen hadden volop werk, om het schip in de goede koers te houden, de zeilen te reven, terwijl voortdurend pompen noodzakelijk was. 't Was boos weer! Wel niet zo erg, dat er gevaar te duchten zou zijn, maar het was zo toch verre van een pleziertochtje.
„'t Zal tegen de avond, als de maan ondergaat, wel wat opknappen", meende de schipper bemoedigend. Maar de stuurman was een andere mening toegedaan.
„Hier raken we voorlopig nog niet uit, schipper, let eens op mijn woorden."
„Je lijkt wel een ongeluksprofeet", antwoordde de schipper. Maar de stuurman kreeg gelijk. Vier volle dagen en vier volle nachten hield dit ongure weer aan. En vier volle dagen zagen ze geen stukje blauw aan de hemel, nog minder een enkel zonnestraaltje. En vier volle nachten zagen

ze geen enkel sterretje en nog minder het geheimzinnige hemellichaam. Steeds weer waren er, die erop terugkwamen en die — ondanks de woorden van den schipper — de komeet de schuld gaven van 't boze weer.
Maar 't grootste nadeel van deze aanhoudend bewolkte lucht was, dat de schipper geen kans had naar de stand der zon lengte en breedte te bepalen en dus ook niet de juiste koers kon vaststellen, zodat men maar wat in het wilde weg voer. Want, door een onweer, dat de derde dag was losgebarsten, scheen ook 't kompas wat van streek te zijn geraakt.
Op 't gezicht van den schipper kwam een zorgelijke trek. De verantwoordelijkheid voor 't schip, voor zijn bemanning, voor de over te brengen boodschap, drukte hem zwaar.
„Geen voorspoedige reis, stuurman", liet hij zich per ongeluk ontvallen.
„De schuld van de komeet", zei deze somber. „We zijn er nog niet, schipper, dat zul je zien. In Portugal. . . ."
„Ja, ja, dat weet ik nu wel", zei de schipper geërgerd. „'k Wou jou tenminste wijzer hebben."
De stuurman zette een diep verongelijkt gezicht. En de schipper begreep ineens, waarom er onder zijn bemanning zo'n sombere, gelaten stemming heerste.
Alles wat hun nu overkwam, beschouwden ze als een noodlot, dat onverbiddellijk moest komen, waartegen niet te vechten was.
Alles, het boze weer, het dolgeworden kompas, het lekke schip, alles, alles was de schuld van de komeet.
De schipper, een echt vroom zeeman, loosde een diepe zucht.

„Hoe kunnen Christenen zo bijgelovig zijn", mompelde hij. Eindelijk, op de morgen van de vijfde dag, knapte het weer wat op. De lucht waaide schoon, de storm bedaarde, de zee werd wat kalmer.
„'t Is nog de schuld van de komeet, stuurman", spotte de schipper. Het gezicht van den stuurman betrok ogenblikkelijk. „We zijn er nog niet!" zei hij waarschuwend.
De schipper ging schouderophalend zijn kajuit binnen en haalde de instrumenten, waarmee hij de plaats van 't schip kon bepalen. De stuurman en een deel der bemanning volgde al zijn verrichtingen met spanning. De schipper rekende nog even, dan zei hij: „Een fiks eind naar het Westen afgedreven. We zijn een heel eind buiten de gewone route. Maar," vervolgde hij, bang dat de komeet er weer de schuld van zou krijgen, „de wind is gunstig, in twee dagen zijn we weer op het goeie pad. Stuurman, een paar streken naar 't Oosten, wil je?" De stuurman gaf het gegeven bevel door aan den roerganger, deze wendde het roer, er werd meer zeil bijgezet, met versnelde vaart vervolgde 't schip zijn weg.
„Land, land!" schreeuwde de uitkijk boven uit 't kraaiennest. In een wip hadden de mannen allen 't werk uit de handen gelegd. Ook de schipper kwam belangstellend uit zijn kajuit.
„Waar, waar?" vroegen ze allen. Ze verdrongen elkander voor de verschansing. „Hei, ho!" riep de schipper naar boven, „waar zo?" De uitkijk gaf met de hand wijzend de juiste richting aan. De mannen tuurden en tuurden. Niemand zag het nog. „Laat er wat op aansturen, stuurman!" beval de schipper. „Wat zou 't zijn? Weet jij iets van een eiland in die richting?" De stuurman gaf het

bevel door, dan zei hij: „'k Weet niet. Laat 's kijken, kom eens mee!" zei hij tegen den schipper. De twee mannen verdwenen in de kajuit. De stuurman greep een kaart, spreidde die op 't kleine tafeltje uit. „Dit was de plaats van het schip, dan moet het dit eiland zijn". Hij wees op een vrij groot eiland, dat voor de punt van een schiereiland lag.

„Welzo", zei de schipper, „dan zijn we verder uit de koers dan ik dacht. Dit is dan...."

„Ilha de Ladrones [1]), ja juist", viel de stuurman in.

„En dit schiereiland is Corea, dat geheimzinnige land, waar geen mens 't rechte van weet, omdat er nog nooit een Europeaan is geweest. Die lui houden hun land nog meer gesloten, dan vroeger de Japanners.

„En aan wie behoort dat eiland?" vroeg de schipper.

„Dat weet ik niet", antwoordde de stuurman. „'k Denk aan Japan, maar er naar gevraagd heb ik nooit."

„Ben je daar vroeger geweest?" vroeg de schipper.

„Eén keer", antwoordde de stuurman. „Vroeger gingen wij altijd langs dit eiland naar Japan. Dan kon je een heel eind de Chinese kust volgen, maar tegenwoordig gaat ieder schip recht toe, recht aan, de zee over. 't Is korter en hoe korter je op deze zee moet varen, hoe beter het is."

„'t Zal waar wezen", stemde de schipper toe. „Maar laten we dan, vooral nu we toch weten welk eiland het is, er maar langs koersen. Wacht, ik zal zelf den roerganger wel instructies geven". De schipper deed de kajuitdeur al open.

---

[1]) Dieveneiland.

„Laten we dat nu niet doen, schipper!" zei de stuurman „Met die storm zijn er vier watervaten, die niet goed gestouwd lagen, stukgeslagen. Neem nou even de tijd, laat het anker uitgooien. Dan kunnen we vers water innemen, dat is beter." De schipper maakte nog even bezwaren, dan besloot ook hij even oponthoud te maken. „Maar niet langer dan tot morgenochtend hoor! De naam van het eiland staat me niets aan."
Het land was intussen zichtbaar geworden voor de mannen op het dek. Met blijdschap aanvaardden ze het korte oponthoud.
Enige korte bevelen werden gegeven. Het schip naderde nu nog sneller het eiland. Weldra waren ze er vlak bij.
't Was 'n mooi land, bedekt met dichte bossen, hoogop tegen de berghellingen. Weer klonken bevelen. De zeilen werden ingenomen. Het schip voer nog even door op eigen vaart. Dan ratelden de ankerkettingen. De ankers grepen vast in de zeebodem. En weldra lag het schip stil, zacht wiegend op de deinende golven.

„Water zoeken!" riep de schipper over 't dek. De mannen begrepen het al. Zo was altijd de roep van den schipper geweest, als ze voor onbekend, of vrijwel onbekend land lagen. 't Betekende eigenlijk: „Vrijwilligers voor, om water op te sporen." Altijd werden hier vrijwilligers voor gevraagd, omdat zo'n tochtje gevaren met zich meebracht, vooral in onbekende streken, waar men met het karakter van het volk niet op de hoogte was en men zich van te voren op vijandelijkheden voorbereidde. Vooraf ging daarom meestal een kleine boot, waarvan de bemanning, drie of vier koppen, nauwkeurig een gunstig

gelegen riviertje of meertje moest opzoeken, dat van het schip makkelijk te bereiken was en waar 't vullen der vaten niet te veel moeilijkheden met zich meebracht.
„Water zoeken!" riep de schipper nog eens, maar hij behoefde 't niet te herhalen.
Jan Weltevree stond al voor den schipper. „Ik ga", beantwoordde hij kort en bondig de roep van den schipper, terwijl hij het saluut maakte.
Twee makkers volgden hem. Dirck Gijsbertsz en Jan Pieterse Verbaest. Hendrick Janse had natuurlijk zijn makker willen vergezellen, maar net had de stuurman hem aan de pompen gezet. Met enig gevoel van spijt zag hij na enkele ogenblikken zijn drie kameraden vertrekken. De schipper had wel enige tegenwerping gemaakt, tegen 't meegaan van Verbaest, wiens wonden wel genezen waren, maar die toch nog veel pijn daaraan had.
Maar deze had alle bedenkingen afgewezen met het antwoord: „Niks beter voor me, dan zo'n tochtje, schipper. Laat mij maar gaan. Een paar uurtjes op 't land zal wonderen doen. Geloof me maar. 't Is maar kou," besloot hij lachend. De schipper lachte ook mee. „Kou", zei hij vrolijk. „Hadden we maar wat kou hier."
„Toch is 't zo", antwoordde Verbaest, terwijl hij zich gereedmaakte voor de tocht. „Mijn grootmoeder zei altijd: „Zelfs in de hondsdagen kan je nog kou opdoen en flink ook. En 't beste middel is dan een stevige wandeling. Daar ben ik oud bij geworden." Ze liep op haar tachtigste jaar nog helemaal van Rotterdam naar Delfshaven. Ik ga haar raad eens opvolgen. 't Zal me beslist goed doen, dat voel ik."
De schipper berustte lachend. „'n Vierde man mee?" vroeg

hij nog aan Jan Weltevree. Deze had wel graag ja gezegd, om zo Hendrick mee te krijgen, maar.... „In de boot is maar plaats voor drie. Ze is erg klein, schipper", moest hij wel tot zijn spijt antwoorden.
Zo vertrokken ze. Verbaest aan 't roer, de anderen aan de riemen. De boot schoot snel door 't water, in een kwartier tijd hadden ze de afstand tussen schip en wal afgelegd — eenmaal werden ze door de branding teruggeworpen dan — met een fiks spannen van hun spieren, schuurde de boot op 't zand van 't eiland. Vanuit het schip zagen de mannen, dat hun makkers de boot vastlegden; zagen ze, dat ze met hun musketten in de hand het strand overstaken, wat langs de bosrand liepen, om een goede weg te zoeken, dan verdwenen ze tussen de stammen van het hoogopgaand geboomte....
De mannen liepen een kwartier lang, steeds rechtuit, achter elkaar omdat zo 't volgen van de „weg" gemakkelijker was. Die weg was dan ook niet veel meer dan een platgetreden paadje door het bos. Druk pratend drongen ze steeds voorwaarts. Hun wapens hielden ze achteloos in de hand.
„De stuurman is hier al eens geweest," zei Jan Weltevree. „'t Land heet Dieveneiland."
„Zit hier kwaad volk?" vroeg Verbaest, die door de stekende pijn aan zijn wonden er aan herinnerd werd, dat ingeval vijanden hen aanvielen, hij zijn makkers meer tot last, dan tot hulp zou zijn. Die pijn zou hem ook beletten hen te volgen op een snelle vlucht.
„'k Geloof 't niet," antwoordde Dirck, „anders had de schipper jou niet mee laten gaan, geloof dat nou maar gerust. Maar uitkijken moeten we toch." En om de daad

bij 't woord te voegen, greep hij zijn musket steviger vast, onderzocht eens of zijn kortjan nog op de goede plaats hing, zodat hij hem maar voor 't grijpen had.
„'k Ben nog eens op zo'n water-tochtje uitgeweest. 't Was op Borneo. Toen kregen we zo'n koppeltje van die koppensnellers tegenover ons. Hoe we daar uitgedanst zijn, is me nog een raadsel. Kwaie rakkers! Giftige pijlen en bovendien waren ze er dol op, om met ons haar hun schild te versieren. Maar dat spelletje is niet doorgegaan. Kerels, wat we toen gevochten hebben!"
„Dat stukje kaal op je hoofd, ben je er toen zeker bij ingeschoten," spotte Verbaest, ondanks zijn pijn.
„Pas maar op, dat ze er bij jou niet opnieuw inschieten," antwoordde Jan Weltevree scherp; scherper dan nodig was. Hij kon niet best tegen een spotternijtje.
„Hoor hem 's," zei Verbaest ietwat onthutst.
„Maak toch geen ruzie," viel Dirck in. „Kijk liever eens, hoe mooi 't hier is. 'n Mens komt bij, na twee weken niets dan scheepsdek onder je."
„Hij is dichter," merkte Verbaest zachtjes op, bang voor een nieuwe nijdige uitval van Jan Weltevree.
De mannen stonden stil, bliezen even uit van de vrij vermoeiende tocht.
Van ver drong een zacht geruis door. 't Kwam van rechts.
„Zou het de wind niet kunnen zijn?" vroeg Verbaest. Jan schudde echter beslist het hoofd. „'t Is een waterval!" besloot hij. „Daar moeten we zijn."
„'k Schat 't gauw een half uur ver weg!" antwoordde Verbaest enigszins bezwaard.
„We moeten er op af, Jan," zei Dirck. „Daar moeten we 't vandaan hebben. Dat is meestal heerlijk water."

De mannen verlieten nu 't smalle paadje, gingen rechtstreeks op 't waterruisen af. Dan, eensklaps kwamen ze uit het bos — een grote, wijde grasvlakte lag voor hen, waarop een aantal tenten stonden.
In een oogwenk hadden ze dit alles gezien; flitste hun door 't hoofd, dat 't beter was rechtsomkeert te maken, maar op 't zelfde ogenblik werden ze alle drie aangegrepen door een aantal vreemd-geklede mannen. Met moed trachtten ze zich te verweren, maar de overmacht was te sterk. In minder dan geen tijd lagen ze gebonden en wel in een van de tenten, met bij hen voor hun tent een flink aantal bewakers.
„'k Kan niet zeggen, dat ik het aangenaam vind," merkte Jan Weltevree op, met een zekere gelatenheid in zijn stem.
„Dekselse kerels!" bromde Verbaest nijdig. „Als ze je aanvallen, laten ze dan tenminste mijn oude wonden met rust laten. 'k Geloof, dat er weer een open is. 't Doet verschrikkelijk zeer."
Dirck zei niets. In zijn ogen lag grote angst. „Wat zouden ze met ons willen uitvoeren?" vroeg hij benauwd. De beide anderen haalden zwijgend hun schouders op. „'t Zal wel loslopen," zei Jan Weltevree geruststellend. „Ze komen ons natuurlijk van 't schip te hulp. Daar kun je op rekenen."
Maar diep in zijn hart twijfelde hij aan 't slagen van zo'n poging. 't Aantal tenten immers, wees een sterke macht aan. En dan — eer ze hen gevonden hadden. Even nog spraken ze over mogelijke kansen tot vrij worden, dan zwegen de drie mannen. Het tentdoek werd opgeslagen. Een krijgsman — aan zijn fraaie kleding herkenden de drie mannen een aanvoerder — trachtte hun iets duide-

lijk te maken. De drie gevangenen begrepen echter geen steek van zijn beweringen. De vreemdeling scheen dit te bemerken. Hij staakte dan ook zijn vruchteloze pogingen en onderzocht even de riemen, waarmee zijn mannen de drie matrozen gebonden hadden. 't Laatste was Verbaest aan de beurt, en, tot grote verlichting van dezen, scheen hij de pijnlijke gebaren, die deze maakte, te begrijpen. Tenminste, met eigen handen maakte hij diens banden wat losser. Toen verdween hij, doch niet voordat Jan Weltevree hem nog op alle mogelijke wijzen had duidelijk gemaakt, dat ze 't liefst van alles weer naar hun schip wilden. De aanvoerder kon of wilde deze gebaren echter niet begrijpen. In vrij troosteloze stemming bleven de drie matrozen achter.

„Ze hebben, geloof ik, geen plan ons te dooden en op te eten," zei Dirck eenigszins verlicht. „Hij heeft jou tenminste vriendelijk behandeld, Verbaest."

„'t Gaat tenminste beter zo", antwoordde deze verlicht.

Jan Weltevree zei niets. In stilte rekende hij uit, wanneer een hulp-expeditie hen kon bereiken. Maar zijn gehele berekening viel in 't water, toen korte tijd daarna de tenten afgebroken werden en de hele troep, de drie gevangenen tussen hen in, dieper het binnenland in trok.

Alle pogingen van den schipper waren mislukt. De opsporingen, die de volgende dag in alle richtingen geschiedden, waren vergeefs. Op de kanonschoten, noch op de nachtelijke seinvuren was het verdwenen drietal afgekomen. Na vier dagen vruchteloos wachten, besloot de schipper tenslotte te vertrekken.

Hendrick Janse betreurde dubbel het verlies van zijn kameraad.

HOOFDSTUK 4

Vijf-en-twintig jaar later. Een ander schip en een andere bemanning. Het wonderlijke geluk van Gerrit Janszen en Cornelis Dirckse. Wie stuurman was!

„'k Wou, dat die me meenam," merkte Gerrit Janszen op tegen zijn kameraad, Cornelis Dirckse.
„'t Zal je niet lukken, man!" antwoordde deze, in 't geheel niet belangstellend. Hij nam zelfs niet de moeite, naar het schip, dat zijn makker aanwees, te kijken.
„'k Wou het toch", hield Gerrit vol. „'k Wou het toch. 'k Snak er naar weer eens een fatsoenlijk scheepsdek onder mijn voeten te hebben. 't Verveelt me geweldig, dat geslenter op 't land. Jou niet, „Ome"?"
Cornelis Dirckse lachte even. „Lang geleden al, hè, al twee jaar, dat 'k zo heette op de „Hollandia". 'n Beste tijd was dat, niet? Hoe zou 't dat neefje van me gaan? Die schreeuwde voor alles en nog wat „Ome" tegen me, weet je nog Gerrit? Op 't laatst heette ik niet anders meer. Om de haverklap was 't „Ome" voor en „Ome" na. 'k Maakte me d'r wel eens nijdig om. Maar 'k wou nou, dat 't nog zo was. En jij?"
Gerrit zuchtte even. „'t Was de stomste zet, die we ooit gedaan hebben, om er toen vandoor te gaan. Maar jij praatte toen zo mooi, van al de rijkdommen, die we hier zouden vinden. 't Is eigenlijk jouw schuld."
„Mijn schuld, mijn schuld," stoof de „Ome" op. „Wou je zeggen, dat...."
„'k Wou niks zeggen," viel Gerrit kalm in de rede. „Maar met dat al zaten we hier in Batavia drie maanden in de

doos en dat is nog genadig geweest, als je nagaat, dat we deserteerden van een schip, waar de halve bemanning ziek lag. En voor de rest — als je je zó nijdig wilt maken, dat je vechten wilt, moet je wachten, tot ik weer eens wat stevigs onder me heb. Op dat jacht bijvoorbeeld, de „Sperwer" heet het als 'k me niet vergis. Nu zijn mijn armen zo slap als van een joffer. 'k Wed, dat ik je niet eens meer kan optillen, Ome! Wil 'k eens proberen?"
Zijn kameraad ging op de scherts niet in. Hij bromde wat voor zich heen, verviel weer in zijn somber gepeins....
Als een bange droom gingen de laatste maanden langs hem heen. Maanden van vruchteloze pogingen zich te laten aanmonsteren op een schip, dat hen weer naar Patria, hun geliefd Holland, zou terugbrengen. Maanden van honger lijden; van aanpakken van allerlei karweitjes, waar 'n echte zeeman van rilt en beeft. Met enigszins spottend lachje dacht hij hardop: „En tuinman ben ik ook geweest! 't Is me een leven zo, hoor. 't Is hier nog armzaliger dan in Holland. Van de reusachtige rijkdommen, die hier vandaan komen, zie je nooit zóveel! De kooplieden.... ja.. ..maar wij, arme drommels."
De laatste maanden hadden „Ome" wat bitter gestemd, temeer omdat het zijn eigen schuld was, dat ze ongelukkig te land gekomen waren.
Zijn makker antwoordde niets op de jammerklachten van den „Ome".
Strak tuurde hij naar 't jacht, vrijwel 't enige grote schip, dat op 't ogenblik op Batavia's rede lag. „Ze vertrekken spoedig," merkte hij tenslotte op. Als rasechte zeeman had hij de toebereidselen tot 't vertrek bemerkt. „'k Wou dat 'k mee kon, al was 't ook, 'k weet niet waar naar

toe," zei hij geestdriftig. „Zullen we 't eens proberen?" vroeg hij zijn makker.

„Dacht je, dat daar alles al niet bezet was?" antwoordde deze. „We hebben daar net zoveel kans, als om gouverneur te worden. Blijf maar kalm liggen, hoor!" Hij verviel weer in zijn gepeins. Gerrit tuurde naar 't zacht heen en weer wiegende jacht....

„Neem me niet kwalijk, als ik de heren in hun slaapje stoor," klonk een spottende stem achter hen. Met een ruk sprongen de beide mannen op en keken den spreker aan. 't Was een goedgekleed persoon, met 't uiterlijk van een zeeman van hoge rang. Onwillekeurig maakten de beide gewezen matrozen dan ook het saluut.

„Zo niks te doen?" vroeg spreker verder. „Schaapjes op 't droge, nu al?" spotte hij.

De beide matrozen keken elkaar verward aan. „Ome" vatte 't eerst moed. Kort verklaarde hij den spreker alles.

„Zo, zo, de straf komt na de zonde, jongeman. Maar berouw is er ook, zie ik. Welzo! Dus 't is gedwongen rust?"
„'k Wou, dat ik met dàt schip mee kon!" gaf Gerrit ten antwoord op die ontboezeming. Hij scheen na te denken.
„Zouden jullie er wat voor voelen?" vroeg hij tenslotte.
De beide matrozen staarden eerst den spreker, dan elkaar aan.
„Er wat voor voelen?" schreeuwden ze bijna. „Er wat voor voelen?"
„'k Zou een dansje maken, zo direct," verzekerde Gerrit.
„Als 'k er op kom, wil 'k een hele nacht alleen aan de pomp staan," zei „Ome" geestdriftig.
De man, die hen aangesproken had, glimlachte even.
„Welzo! Is 't zo gesteld? Zo ijverig? Nou, laat ik jullie geduld dan maar niet langer op de proef stellen. Ik ben Hendrick Hamel, de boekhouder van de „Sperwer". Morgen vertrekken we, maar er zijn vier matrozen ziek geworden. En de schipper zit er erg mee. Daardoor vooral en ook, omdat er hoog gezelschap aan boord is. Dat geeft altijd erge drukte. Hij was tenminste vanmorgen braaf aan 't mopperen. Probeer jullie 't eens. Ga maar mee! 'k Zal een goed woordje voor je doen, als 't zwarte blaadje opgeslagen wordt. Maar 'k waarschuw je, als je aangenomen wordt, geen malle dingen meer. De schipper, Reijnier Egberse, is niet mals, dat verzeker ik je."
De beide mannen luisterden al niet meer; de gedachte misschien weer de wijde zee op te gaan, deed hun bloed koortsachtig stromen. Ze trokken den boekhouder bijna voort, zo verlangend waren ze hun namen op de monsterrol van 't schip geplaatst te zien.

In een oogwenk hadden ze de sloep, waarmee de boekhouder aan wal was gekomen, bereikt. Er in te springen en de riemen te grijpen, was 't werk van een ogenblik.

„Zou je niet even wachten? We zijn zes man sterk aan wal gegaan. De anderen zie ik in geen velden of wegen. Enfin, ga maar vast door," zei de boekhouder bijna ademloos van 't jachten, , vooruit maar, jullie moeten toch ook weer naar de wal terug." In snelle vaart vlogen ze op het schip af.

„Waar gaat de reis eigenlijk heen?" vroeg Gerrit onder 't jachtig roeien door. „Niet, dat me 't eigenlijk schelen kan, maar zie je....?" Vragend keek hij den boekhouder aan; hoewel hij omgedraaid zat bijna, bleef hij toch met zijn kameraad gelijk oproeien.

„Naar Formosa", antwoordde Hendrick Hamel. De nieuwe Gouverneur is onze passagier. Gouverneur Cesar; hij komt in de plaats van Verburg, die ontslag gevraagd heeft. 't Is hem daar zeker te roerig. En naar wat ik er van gehoord heb, zou mij 't leven op zo'n eiland, vol met allerlei roversgespuis, ook niet bevallen."

„Wis en warendig niet", gaf Gerrit uit de grond van zijn hart toe. 't Ontlokte den boekhouder een glimlach.

Gerrit draaide zich weer om, trok zijn riemen wat steviger aan. Over zijn rug heen praatte hij echter door.

„Waarom liggen jullie hier al zo lang? De wind wordt toch met de dag ongunstiger?" vroeg hij nieuwsgierig.

„'t Zal waar wezen," stemde de boekhouder toe, „maar 't wachten was eigenlijk op de vloot uit Holland; die zou wat soldaten meebrengen voor Formosa, ook in verband

met de relletjes daar. 't Wordt geen pleziertochtje, hoor, dat kan ik je verzekeren."
„Zeerovers?" vroeg Gerrit.
De boekhouder bevestigde het. „Van drie schepen is er in de laatste twee jaren geen taal of teken gehoord. Nee man, 't varen in die wateren is geen baantje. Er zijn er al heel wat verongelukt in de laatste jaren. Moet je als je op 't schip komt, maar eens vragen aan Hendrick Janse, onze stuurman. Die weet er van. Zijn leven lang heeft hij op Japan gevaren. En geen enkele reis haast zonder tegenspoed. Nee, 't is daar een waar matrozengraf. Zou je je nog niet eens bedenken?"
't Bleek nu, dat ook „Ome" het gesprek gevolgd had, ondanks zijn onverpoosd doorroeien.
„Vast niet", zei hij, tegelijk met Gerrit.
Weer glimlachte de boekhouder. „Of jullie de landziekte ook te pakken hebben. Maar jullie zoeken 't ruime sop alvast met geestdrift, en dat is een goed geneesmiddel. We zullen hopen, mannen."
De boekhouder vertelde er niet bij, dat dit alles een vooraf beraamd plan van hem was geweest. Hij had al geweten, dat deze twee mannen deserteurs waren, omdat matrozen, die zich aan zulk een misdrijf schuldig hadden gemaakt, altijd en immer over de gehele vloot der Oostindische Compagnie gesignaleerd werden. Hun namen waren alle kapiteins bekend en heel dikwijls was het zulken — uitgenomen gebrek aan manschappen of een gelukkig toeval — mogelijk, ergens weer een plaats op de vloot te krijgen.
En veel moeite deden dergelijke mannen ook niet; en als

ze al een poging waagden, zoals deze twee mannen er zoveel gewaagd hadden, dan gebeurde dit ook van hun kant met grote omzichtigheid. Deserteurs werden streng gestraft en in sommige ernstige gevallen werd zelfs de doodstraf aan hen voltrokken. De bevelhebbers der Hollandse schepen waren streng voor hun volk.
En dit was nodig! Immers, van alles meldde zich onder 't scheepsvolk aan, misdadigers soms en heel dikwijls mensen, die in een loopbaan op 't land mislukt waren. Menigmaal ook was er onder de bemanning een zoon van goede huize, die, ondanks alle krachtsinspanningen van zijn familie, niet 't goede pad wilde bewandelen. Als uiterste maatregel werd hij dan naar Indië gezonden. „Undesirables" noemde men zulke ongewenste elementen! In werkelijkheid was zulk een uiterste noodmaatregel natuurlijk een nette vorm om zich van zo'n familieschande te ontdoen, al was er misschien ook nog de stille hoop, dat hij door strenge tucht nog op 't goede pad zou komen en eens weer met ere kon worden genoemd. En dit gebeurde soms werkelijk. Want behalve strenge tucht werd er op de schepen gevonden — en hoe kon het ook anders, daar toch schip en bemanning zo afhankelijk waren van invloeden, waar dapperheid en moed niets tegen vermochten — een echte en innige vroomheid, al was die soms verscholen achter ruwheid en schijnbare onverschilligheid. De zeeman voelde en toonde ook wel te gelegener tijd zijn grote afhankelijkheid van God, tot Wien hij zich in alle gevaren in diepe ootmoed richtte. Dapper, vol wilskracht, vroom en nochtans bijgelovig, ziedaar de kenmerken van den doorsnee Hollandsen zee-

man. Een ras van mannen, die Holland hebben groot gemaakt.

„Twee nieuwe leden der bemanning, schipper," meldde de boekhouder, nadat hij, toen ze op 't schip aangekomen waren, toegang bij den schipper had laten vragen, die in druk gesprek gewikkeld was met zijn passagier, Gouverneur Cesar.
„Voor den dag er mee, boekhouder," zei Reijnier Egberse op vrolijke toon. „Een ogenblikje, Excellentie!"
De twee mannen traden wat beduusd door de aanwezigheid van den deftigen Gouverneur binnen; beleefd brachten ze 't saluut. In hun hart was bange vrees, toen de ogen van den schipper onderzoekend over hen heen gingen. Zou 't lukken?
„Stevige knuisten," zei de schipper tenslotte goedkeurend. „Wat denkt Uwe Edelheid ervan?" vroeg hij daarna aan den Gouverneur.
„Je zult er plezier van hebben, schipper!" verzekerde deze. „'n Stevige hand en een eerlijk hart."
De beide mannen haalden verlicht adem. 't Onderzoek ging naar hun genoegen. „Dank u wel, Excellentie", bracht Gerrit uit.
„En vroeger al gevaren?" vroeg de schipper daarop. Een olijke tinteling lag in zijn ogen. Beide mannen kregen een kleur.
„Om u te dienen," antwoordden ze verward.
„Lang op de wal?" vroeg de schipper onmeedogend verder.
„Twee jaar," kwam er wat aarzelend uit. De schipper veinsde stom-verbaasd te zijn. „Hè?" zei hij ten laatste „zo weinig zin in 't zeemanschap?"

't Hoge woord moest er nu uit. De schipper zette een zeer nadenkend gezicht. „En —?" vroeg hij dan.
De beide mannen begrepen hem. „Niks daar meer van!" antwoordden ze van ganser harte. „Dat is afgelopen!" Het gezicht van den schipper kreeg weer 't gewone goedmoedige uiterlijk. „Daar willen we dan maar op vertrouwen mannen", zei hij. „Dus al moeten we naar Japan....?"
„Wij gaan mee," antwoordden Gerrit en de „Ome" tegelijk.
„Je zult pleizier van ze hebben, schipper!" zei de Gouverneur nog eens.
„Allo dan!" was 't laatste woord van den schipper. „Maak je gereed om morgen te vertrekken; morgenochtend vroeg, nietwaar, Gouverneur? Boekhouder, schrijf die twee mannen op de monsterrol en stel hun gage vast, dan ben ik verantwoord tegenover mijn superieur."
Licht van hart verlieten de beide mannen den schipper. Grote blijdschap lag op hun gezicht.
„Opschieten, Gerrit!" zei de „Ome." „Vanavond wil ik weer eens in een kooi slapen en mijn „toeback" wil ik, voor ik ter ruste ga, „suigen", met mijn rug tegen de verschansing aan.

HOOFDSTUK 5

Een voorspoedige reis! Avondpraatjes. Een grote vangst

Ruim een maand nu was de „Sperwer" onderweg naar 't doel van zijn reis. En heel belangrijke zaken waren er niet voorgevallen. De reis was voorspoedig geweest. 't Schip dat bijna nieuw was, hield zich uitstekend. De wind was gunstig geweest. Geen ziekte had onder de bemanning geheerst. Geen wonder dan ook, dat de stemming goed was, ja zelfs soms tot uitbundige vrolijkheid oversloeg. Die goede stemming was er ook ingebracht door den Gouverneur. Deze beloonde de mannen nog al eens extra voor een bewezen dienst, of drong ook wel bij den schipper aan tot het geven van een extra oorlam of iets dergelijks. En deze die wist, dat weldra de veilige rede bereikt zou zijn, maakte geen tegenwerping.

Kortom, 't was een reis, zoals schipper Egberse er in jaren niet één gemaakt had.

„'k Zou haast wensen, dat de tocht nog langer duurde, schipper," merkte de Gouverneur op. „'t Is alles hier zo prettig, zo aangenaam. De stemming is vrolijk, mijn vrouw en mijn twee kinderen knappen zichtbaar op door de zeelucht. Of zou het door de scheepskost zijn?" vroeg de Gouverneur lachend.

„Dat laatste denk ik wel niet, Uwe Edelheid," antwoordde de schipper eveneens op vrolijke toon. „Er wordt voor u en uw familie altijd afzonderlijk gekookt. Maar het eerste ben ik met u eens. Deze lucht geeft een bruine huid en vooral sterke spieren. 't Is een flink, taai geslacht, dat op de zee is grootgebracht."

„Je wordt dichterlijk, schipper," praatte de Gouverneur

verder. „Wil je wel geloven, dat 'k niets blij zal zijn de haven te zien, morgen of zo. Dan begint voor mij weer de tijd van zorg en moeite. En daar op Formosa schijnt nog al wat te doen te zijn. Twist tussen de dominees, tweedracht in de gemeente, angst voor Chinese zeerovers, naijver op de Spaanse kolonisten, die de goudmijnen nog maar steeds in handen houden, alles en iedereen natuurlijk verstoord op den Gouverneur, die 't geen mens naar de zin kan maken. Geen wonder, dat mijn voorganger er de brui aan heeft gegeven — en zijn ontslag heeft gevraagd."

„Wat er nodig is, Uwe Edelheid, is een vaste hand en een streng bestuur en dat...."

„Dat ontbrak mijn voorganger, wil je zeggen. Precies, maar des te zwaarder is mijn taak, zou ik zo denken!"

De schipper knikte toestemmend. „'k Vraag vergeving, Uwe Edelheid, maar 'k zou zeggen, met moed de hand aan de ploeg. 't Is in ons bedrijf ook niet altijd even mooi. Deze reis is nu wel heel voorspoedig. En ik dank er God voor, vooral met zo'n kostbare last aan boord. Maar 't is ook wel eens anders. Er zijn al heel wat schepen op deze weg vergaan, of, minder erg, door windstilte, zoals we die nu „genieten", in nood geraakt. Er zijn hier al heel wat zeelui gebleven...." De Gouverneur luisterde aandachtig. „En 't droevigste is, dat 't voor een groot deel de schuld is van onze gezaghebbers. „Varen", is 't commando, of je veel volk hebt of niet; of er veel zieken aan boord zijn, of niet. „Varen!" En bovenal handel drijven. Dat brengt goud in 't laatje en naar 't wel of wee van den zeeman wordt dikwijls niet gevraagd. De handel, de handel en nog eens de handel! Dat is 't enige, wat telt. Dat is de bruid, waarom

gedanst wordt. En tegen één verongelukt schip, komen er altijd wel twee terecht en die vergoeden ruimschoots de geleden schade. 't Is gelukkig voor de heren kooplieden, maar 't maakt mij wel eens kregel, als ik zie, hoeveel mensenlevens op 't spel worden gezet met slecht bewapende of slecht bemande schepen, die dikwijls zelf ook nog in zo'n staat zijn, dat geen der heren er zijn kostbaar hachje op zou willen wagen."

De Gouverneur moest de juistheid van deze woorden erkennen, maar aan 't verdere gesprek werd een eind gemaakt door de vrolijke kreten van de beide Gouverneurskinderen, die bij een troepje matrozen zaten. Lachend liep de Gouverneur op 't gezellig onder-onsje af en vroeg, wat er aan 't handje was.

„Je maakt nog al drukte, jongen!" zei hij op schertsende toon tegen zijn zoon, de oudste. „Was 't zo vermakelijk?" vroeg hij daarna aan zijn dochtertje. De beide kinderen konden hun ontdekking niet voor zich houden.

„Hij zegt....," ze wezen op een zeeman, wat deftiger gekleed dan zijn kornuiten, „....hij zegt, dat hij vroeger schoolmeester is geweest en dat hij schrijven kan ook." Vooral 't laatste had diepe indruk op den jongen gemaakt. Hij zelf ging nog al prat op zijn na moeizame inspanning verkregen kunst en had gedacht, dat hij eens braaf daarmee de knappe uit kon hangen, omdat hij heel goed wist, dat vrijwel geen enkele zeeman die kunst machtig was.

„Ben jij werkelijk schoolmeester geweest?" vroeg de Gouverneur. „Hoe heet je?"

„Om u te dienen, Excellentie," gaf de man beleefd ten antwoord. „Mijn naam is Mattheüs Ibocken."

„Onze barbier, heelmeester en chirurgijn," lichtte schipper Egberse in.
„Niet mis," lachte de Gouverneur. „Niet mis."
„Dat is 't ook niet," stemde de schipper toe. „Hij heeft in het bijzonder studie gemaakt van geneesmiddelen voor de tropische ziekten. 'n Heel verdienstelijk man, Uwe Edelheid."
Mattheüs Ibocken kleurde licht onder deze openlijke loftuiting.
„'k Heb je toch liever niet nodig," vond de Gouverneur. „'t Is toch altijd aderlaten en nog eens aderlaten, tot je geen droppel bloed meer in je lijf hebt. Dan pas verklaren de heren je gezond."
De barbier trok zich deze opmerking aan. „Met uw verlof, Edelheid. Dat is intussen erg ouderwets. En aan de kunde van zo'n heelmeester zou ik niemand durven toevertrouwen."
„Je vaderlijke zorg is bekend!" kan de „Ome" niet nalaten te zeggen.
„Hij heeft bloedzuigers," merkte Govers zeer te onpas op.
„Zie je nou wel!" zei de Gouverneur. „Je werkt er ook mee!"
„Natuurlijk," antwoordde de barbier geheel niet vervaard door de spot van den Goeverneur. „Voor koortsen is het nog een beproefd middel. Maar 'k werk veel met een middel, dat wonderen doet. Goed voor alle ziekten. Niets is beter dan dat en 't voornaamste is, dat je het altijd wel bij de hand hebt."
De Gouverneur toonde grote nieuwsgierigheid. De anderen kenden het stokpaardje van den barbier, zowel door zijn

voortdurend er over praten, als door de veelvoudige toepassing.
„Wat is dat dan?" vroeg de Gouverneur. De mannen begonnen te lachen.
„Deze excellente medicijn....," begon Gerrit al. De barbier keek den spreker verstoord aan.
„Deze excellente medicijn," begon ook hij, „verdrijft alle mogelijke kwalen en is de godendrank, genaamd thee."
De stem van den barbier kreeg een onderrichtende en deftige klank, die het scheepsvolk opnieuw steeds vermaakte.
„Ze is goed voor de ouderdom en voor de jeugd. Ze verdrijft hoofdpijn en kiespijn en dergelijke. Ze maakt de maag gezond en vernieuwt de lever. Krampen in de ingewanden houden als bij toverslag op. Kortom, Uwe Edelheid, geen beter en excellenter medicijn."
„En als ik je nou zeg, dat ik lijd aan slapeloosheid," vroeg de Gouverneur, „hoeveel van dat wondermiddel zou ik dan moeten innemen?"
De barbier trok 'n gezicht, waarop duidelijk te lezen stond, dat het hier ging om het uitbrengen van een geweldig medisch advies. De bemanning kwam dan ook onder den indruk.
„'t Jonge, zelfs de Gouverneur vraagt hem om raad!"
„Voorlopig kunt Uwe Edelheid beginnen met vijftien koppen per dag, dan eindelijk twintig, om dan —"
„Nog slapelozer te zijn", viel de Goeverneur in de rede. „Je thee kan overal goed voor wezen, maar daarvoor deugt ze vast niet."
De mannen gunden den barbier van harte deze opmerking. Hij was voor hen een ware thee-kwelduivel gewor-

den. Misschien zou de theeziekte van hem wat luwen. Al te veel al had hij hen met dit wondermiddel bewerkt.
„Je weet vast niet hoe de thee ontstaan is", ging de Gouverneur verder. „Nee? U ook niet schipper? Komaan, dan zal ik 't jullie vertellen."
Ook de barbier luisterde, maar met een gezicht, dat het scheepsvolk met betrekking tot het theedrinken niet veel goeds beloofde.
„'k Heb het van een Chinees, die van zeeroverij verdacht werd; later bleek het tegendeel. Maar om kort te gaan, we hadden 't over thee en hij vertelde er 't volgende van: Een heilige had den goden beloofd niet te zullen slapen, maar den nacht door te brengen in godsdienstige overpeinzingen. Maar op een nacht werd het hem te zwaar. Hij sliep in. En toen hij wakker werd, had hij zulk een diepe afschuw van zichzelf over zijn zwakheid, dat hij zich de beide oogleden afsneed. Met een gebaar van afkeer wierp hij ze van zich en waar ze neer kwamen, groeiden twee prachtige theestruiken op. De blaadjes daarvan waren hem gegeven, om steeds helder en klaar van geest te kunnen blijven. — De Chinees die mij dit verhaal vertelde, gebruikte zelf ook dit kruid tegen de slaap. Dus....!" eindigde de Gouverneur veelbetekenend.
De barbier wist geen wederwoord.
„Daar sta je in de kou," lachte de kok.
„Blij toe, man. Voorlopig hoef ik zeker geen theekokerijen meer te houden, zoals de laatste tijd aan de orde was."

„Thee, ja thee, die moet men roemen,
Lichaams beste dokter noemen,"

rijmde de scheepsjongen spottend.
„Hou je mond er buiten, aap van een jongen, of ik zal je

laten kielhalen!" bromde Govert, de kwartiermeester. De barbier had hem van een zeer verraderlijke koortsaanval, zoals die in deze streken zo veel voorkwamen, in korte tijd genezen. Heel goed kon hij dus niet hebben, dat de barbier in 't ootje genomen werd.

„Maar 't was maar een aardigheidje, hoor," zei de Gouverneur na enkele ogenblikken, toen 't scheepsvolk zijn spotternijen gestaakt had. „Ik ken je verdiensten, barbier. De schipper heeft er mij van verteld." Met een vriendelijke groet verwijderde de Gouverneur zich daarop. Het scheepsvolk vlijde zich weer in gemakkelijke houding op het scheepsdek neer. De kok echter trok weer naar 't kombuis.

„Vooruit, Benedictus!" — het koksmaatje luisterde naar deze enigszins deftige naam.

„Vooruit, Benedictus, de rommel opruimen. Je hebt al lang genoeg niks uitgevoerd." De kok en zijn maatje verdwenen.

„Waarom ben je eigenlijk schoolmeester-af?" vroeg Gerrit na enkele ogenblikken stilte aan den barbier. Deze greep dadelijk dit onderwerp aan, als geschikt om van de theegeschiedenis af te komen, waarover anders — hij kende zijn mannetjes — nog menig woordje vallen zou.

„Ten eerste uit liefde tot...."

....de thee," kon Claes, een matroos, toch niet nalaten op te merken. De barbier deed wijselijk, of hij niets had gehoord.

„.... uit liefde tot de wetenschap. Jullie moeten toegeven, dat het vak van heelmeester een schoon vak is. Nou, en ten tweede, omdat me dat schoolmeestersbaantje heel niet beviel. 'k Weet niet, of 't al wat veranderd is, maar toentertijd noemden ze alles „school." Ik, bijvoor-

beeld, kreeg een soort hok van rijs en stro opgetrokken, met wat leem dichtgesmeerd. Ziedaar de school! Een paar kleine venstertjes, niet groter dan een voet in 't vierkant. Venstertjes, zeg ik? Nou, 't waren gewone gaten in de muur en als de wind er op stond, moest ik ze met heiplaggen dichtstoppen. Wat smerige, lage banken; een stellage, waarop ik moest zitten; een catheder noemden ze dat ding nog. En daar, in zo'n varkensstal, zat je van acht tot elf en van één tot vier uur te kniezen, te midden van al die ongelukkige schapen van kinderen, die meer lichamelijk, dan geestelijk voedsel van node hadden. Nee, vrienden, daar heb ik gauw de brui aan gegeven. Dat was me te akelig en mijn hart trok naar de zee. Ziedaar ook nog een reden, dat ik weldra de „zeeproef" [1]) aflegde en spoedig had ik een plaats op de vloot. En zo zit ik hier, waar jullie zitten," besloot de barbier.

„Of liever liggen," zei een stem. Hendrick Hamel was erbij gekomen. Hij had in de schipperskajuit gezeten, waar hij enige berekeningen moest maken en had daarna een wandelingetje langs het dek gemaakt. Even was hij stil blijven staan, toen de kok wat bedorven vlees over boord had gegooid. Plots was het windstille water gaan kolken. Een muil met flikkerende tanden was te voorschijn gekomen.

Een hap — het vlees was verdwenen en tegelijkertijd het monster. Alleen de rugvin was te zien.

„Een knap heerschap, boekhouder!" had de kok gezegd. „Je kunt zien, dat we al dicht onder de wal zijn. Daar op de kust zitten er een massa. Een kwaaie rakker, zo'n haai.

---

[1]) 'n soort examen, dat den scheepsbarbiers werd afgenomen, alvorens zij op de schepen der compagnie werden geplaatst.

En een kwaad ding voor iemand, die nu overboord valt."
Zwijgend, met aandacht de bewegingen van het blijkbaar uitgehongerde dier volgend, had de boekhouder een toestemmende beweging gemaakt. Daarna was hij naar het groepje mannen op 't dek gelopen, waar hij nog de laatste woorden van den barbier opving.
„Jullie zijn luilakken, hoor!" prees hij spottend. „Terwijl er zo'n mooi werk te doen is."
De mannen vroegen hem nieuwsgierig naar zijn bedoeling. De rust van 't ogenblik was meer een gedwongen rust geweest door de windstilte, want moe was er niet een.
„Visjes vangen," zei de boekhouder droog.
De mannen begonnen te lachen. Nu vis vangen, terwijl ze overvloed van voedsel hadden. Dat was toch alleen maar nodig ingeval van nood. „'k Heb liever een rustig uurtje", vond Claes. De anderen stemden er mee in. Als er geen dringende reden was, kon je toch moeilijk vissen een aangename tijdpassering noemen. Als de boekhouder nu niets beters wist!
„Ga 's mee!" zei deze alleen. De mannen volgden hem, zonder enige belangstelling. Enkelen bleven zelfs, waar ze waren. „Loop maar door," wees de boekhouder. „'k Ben zo weer bij jullie." De boekhouder verdween en kwam even later met een stuk spek terug. Hij wierp het in zee; weer kwam de grote muil te voorschijn, weer herhaalde zich hetzelfde spelletje van enige ogenblikken geleden.
In een ogenblik tijds, zonder nadere uitleg, hadden de mannen, die bij hem waren, zijn bedoeling begrepen en hadden ze tevens de anderen gewaarschuwd, die nu ook met geestdrift naderbij kwamen. Het vangen van een haai, den tijger der zee, kon niet gerekend worden onder het

smadelijke en geestdodende „visjes vangen". Claes kwam al met een eind stevig touw aan. Gerrit boog met zijn stevige knuisten al een dunne, ijzeren staaf in haakvorm en bewerkte haar daarna met een vijl, totdat ze een punt had, die vlijmscherp blikkerde in de zon. 't Kostte weinig tijd nu het „kluifje," zoals de „Ome" 't noemde, gereed te maken. De haak aan 't touw, aan de haak een dik stuk spek, dat hem geheel verborg, zodat niets de verleidelijkheid van 't hapje zou bederven. Tenslotte sloeg Claes 't eind van 't touw een paar maal om de mast.

„Klaar?" riep de kwartiermeester, die de leiding had.

Allen waren in spanning. De gehele bemanning, de Gouverneur en zijn vrouw, de twee kinderen, allen volgden met aandacht de komende dingen.

„Klaar?" riep de kwartiermeester nog eens. Met een wijde boog vloog het stuk spek over boord, plonsde in zee.... Golfjes kringden uit elkaar.... niets bewoog.... ja toch! — de mannen wezen er elkaar bijna ademloos op — van enige afstand naderde een donkere rugvin — nu was hij bij 't hapje — even er om heen draaien....

„Hij vertrouwt het niet!" merkte Govert op, fluisterend.

„Hou je mond!" stompte hem één aan.

Weer maakte het ondier een cirkel rondom het uitgeworpen aas.

„Als hij uitgehongerd is, hapt hij tenslotte toch," zei de Gouverneur met overtuiging, ook al op zachte toon.

Het jachtvuur had ook hem te pakken.

„Haal het touw een eindje in," raadde de schipper. Claes deed het — een geweldige slag op 't water — een ruk aan het touw — Claes vloog tegen de verschansing aan — hij

had te lang vastgehouden — dan volgden nog enige ontzettende rukken aan het touw.
„Als 't maar houdt," dachten allen.
Het ondier spreidde een geweldige kracht ten toon, die nog vergroot werd door 't gevoel van gevangen-zijn. Gedurende een half uur duurde dit spelletje zo voort en de mannen lieten hem maar begaan; ze wisten, dat eindelijk toch de uitputting komen moest. Alleen keken ze zo nu en dan eens bezorgd naar 't touw. Vooral waar dit over de verschansing heen getrokken lag had het veel te lijden Maar Claes had niet 't dunste uitgezocht; hij had de kracht van 't roofdier niet onderschat. 't Touw hield, hing eindelijk slap neer....
„Ziezo," zei de kwartiermeester, „nu zullen we eens zien."
Met z'n allen grepen de mannen aan, maar ze hadden buiten de taaiheid van 't monster gerekend. Maar één enkel rukje hoefde dit te voelen, of daar brak zijn oude woede weer met volle kracht los. Hij sloeg met zijn staart, deed het water hoog opspatten, zodat het kolkte als bij stormweer. Maar nu hield het roofdier dit spel maar een tiental minuten vol, toen hing weer 't touw slap.
En weer grepen de mannen aan. En herhaalde zich hetzelfde spelletje. Maar de derde maal hielden de mannen taai vol en met alle kracht sjorden ze de vangst omhoog. Zelfs Benedictus hielp aan 't uiteinde meetrekken. Eindelijk, na veel tegenstand en na veel mislukte pogingen, hadden ze de haai ter hoogte van de verschansing. Het dier bood geen tegenstand meer, alleen had hij met een nijdige knauw zijn tanden in de verschansing gezet, zodat het hout er afsplinterde, maar langzamerhand was zijn

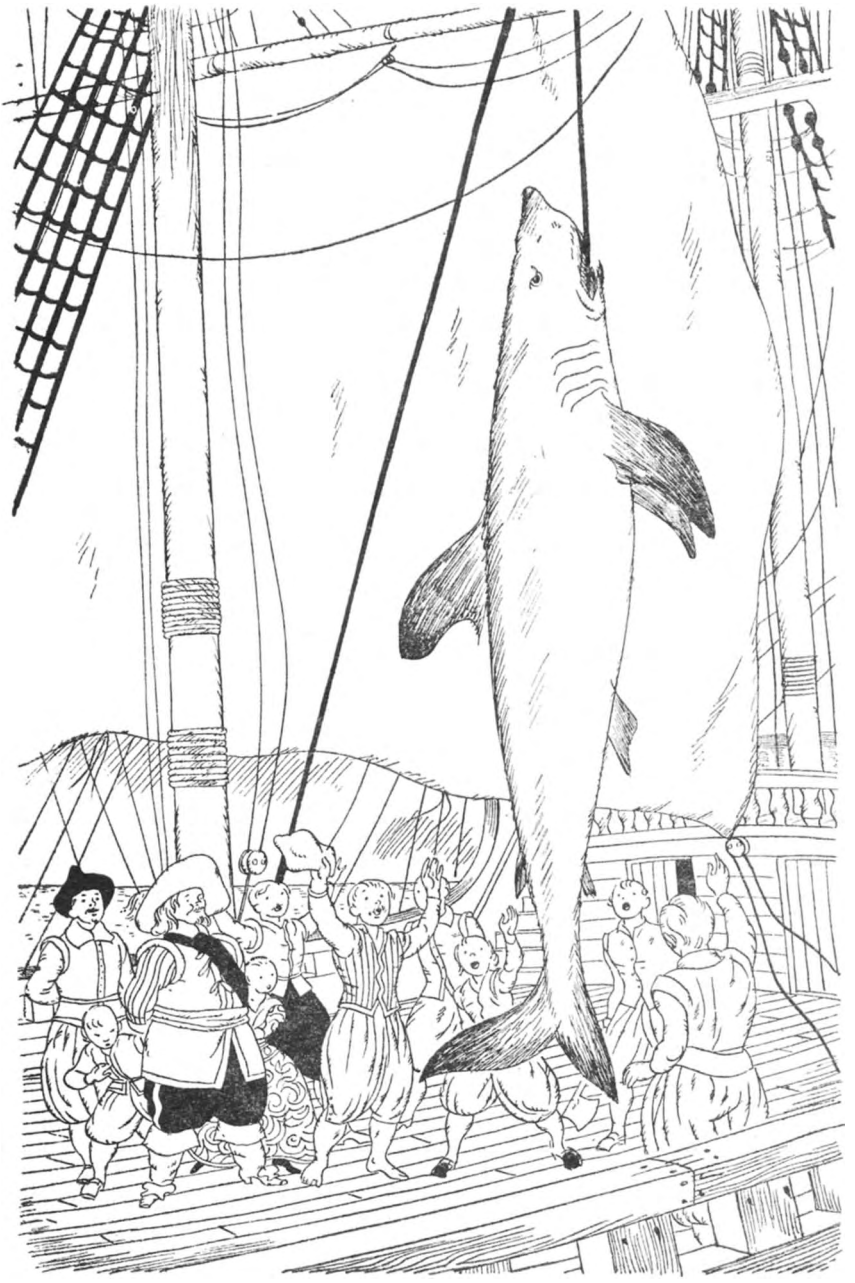

kracht ook hiervoor uitgeput en werd hij onder luid gejuich van de mannen binnen boord gehesen. En nu vooral, uitgestrekt op 't achterdek, kwam de grootte van de haai eerst recht uit. „In één woord een „reus," zei Benedictus trots. Trots vooral, omdat ook hij meegeholpen had.
Met een paar fikse bijlslagen verwijderde men de kop van 't lichaam. Gerrit stak een stuk hout tussen de kaken; deze hadden zelfs nu nog de kracht zich samen te klemmen, zodat hij alleen geen kans zag het er tussen uit te krijgen. Toen begon het werk, waarvoor een haai gevangen werd: het openen van de maag. In een oogwenk had men 't dier ontleed, de maag geopend. Van alles kwam te voorschijn. Een halve schoen, een bus, wat stenen en het stuk spek van den boekhouder, nog onverteerd. Verder nog een hoop viezige lappen, waarvan de herkomst niet kon worden vastgesteld. De mannen wierpen die dan ook achteloos ter zijde, een beetje teleurgesteld, dat ze niets belangrijks gevonden hadden. De schipper echter was dadelijk, toen de mannen het hoopje „rommel" op zij gegooid hadden, er naar toe gegaan. Iets scheen zijn aandacht getrokken te hebben. Met een stukje hout haalde hij de smeerboel wat verder uit elkaar. Met een kreet van verrassing en tegelijk van grote droefheid hield hij iets omhoog. 't Was een klein gouden kruisje....
„Van den schipper van „de Smient", zei hij daarna.
„Wat bedoel je?" vroeg de Gouverneur.
„Een schip, dat acht dagen voor ons vertrokken is met hetzelfde doel als wij," vervolgde de schipper, „alleen, wij zullen 't misschien — zo God wil — bereiken, maar dit schip...."

„Is vergaan," vulde de Gouverneur aan.
„Juist, Uwe Edelheid. Dit gouden kruisje is van den schipper. 'k Weet het zeker! 't Was van zijn moeder. Die was Katholiek. De dag voor zijn vertrek liet hij 't me nog zien en nu —." Er klonk smart in de stem van den schipper.
„Arme kerel," antwoordde de Gouverneur „en arme bemanning."
De schipper antwoordde niet, maar toen hij bemerkte hoe ieder zweeg en allen wat bedrukt voor zich uitstaarden, herstelde hij zich weer.
„De gevaren van ons beroep, Uwe Edelheid," zei hij met een wat weemoedig lachje. „Ook onze tijd komt eens! Misschien wel spoedig. Wie zal 't zeggen. God alleen weet het! Komt, mannen, opruimen en 't dek schrobben!"
Het scheepsvolk toog weer aan 't werk. Weldra hadden de meesten 't voorval vergeten.
Twee dagen later zeilde de „Sperwer" statig de haven van Taiwan [1]) binnen. De schipper begeleidde zijn passagiers naar 't Kasteel [2]). Deze hadden van de bemanning een hartelijk afscheid genomen, met achterlating van wat klinkende munt.
Toen de wederzijdse begroeting tussen de beide Gouverneurs geëindigd was, vroeg de schipper aan Gouverneur Verburg: „En Uwe Edelheid, de „Smient"....?"
„Is nog niet aangekomen," antwoordde deze. „Honderd en acht man aan boord, niet?"
„Ze zal ook niet aankomen, Uwe Edelheid." De schipper onderdrukte een zucht. Even lag er op 't gelaat van de

---

[1]) Op Formosa.
[2]) 't Kasteel „Zeelandia" in 1624 gebouwd.

beide Gouverneurs een trek van medegevoel, dan riepen hen de landsaangelegenheden en weldra waren ze, nadat de schipper vertrokken was, in ernstig gesprek gewikkeld. De eerste daad van Gouverneur Cesar was een bevel aan den schipper van de „Sperwer," zich onverwijld en zodra de wind gunstig was, naar Nagasaki te begeven, om aan de Japanse regeering opheldering te vragen over het gevangenhouden van de bemanning van twee Hollandse koopvaardijschepen.
Veertien dagen later, nadat men ondertussen wat handelswaren had ingeladen, was de „Sperwer" op weg naar de verre Japanse eilanden.

HOOFDSTUK 6

De ondergang van de «Sperwer»

Schipper Reijnier Egberse had een bange droom gehad. Of het kwam van 't ingespannen werken der laatste dagen, waarin hij door 't slechte weer geen oog bijna had dichtgedaan, of dat het kwam door 't slingeren en stoten van 't schip, hij wist het niet. Wel voelde hij zich wat krachtiger, wat meer in staat tot werk.
Half slapend nog, soezerig luisterde de schipper naar de geluiden, die van buiten doordrongen: naar het gierend jagen van de stormwind, naar het voortdurend bulderen en breken van de golven, naar de zwakke stemgeluiden van zijn mannen, die zo nu en dan boven het lawaai uit kwamen als even 't weer bedaarde.
„Alweer die storm," zuchtte hij. „Vandaag al bijna veertien dagen lang. 't Is haast niet uit te houden." Stil overdacht hij al 't gebeurde. 't Vrolijk vertrek uit de haven, met mooi zonnig weer en gunstige wind. Dan de bange dagen, die daarop gevolgd waren. Dagen van angstige spanning. Het afdrijven van 't schip. 't Bijna stranden op een klein eilandje, dat hij nog juist bijtijds bemerkt had achter uit de „gaelderij".[1]) 't Zwerven langs de Chinese kust, waar je overdag de troepen mensen zag lopen, van plan zich, bij een mogelijke stranding, de buit toe te eigenen. Maar dit buitenkansje was hun „met de hulpe des Alderhoogsten" — zoals de schipper in zijn dagboek had geschreven — niet te beurt gevallen. Veilig en wel hadden ze na lang tobben de open zee weer bereikt en nu.... nu

[1]) Uitbouwsel van het achterschip, soms van „kerkraampjes" voorzien.

was de storm weer losgebarsten en woedde met hernieuwde kracht — God alleen wist, waar ze zich bevonden, want, door de aanhoudend betrokken lucht, had hij geen hoogte kunnen nemen.
't Werd benauwend, deze toestand, en een enkel ogenblik kreeg de wanhoop op den schipper de overhand. Als gebroken zat hij in elkaar....
Dan scheen hij zich te vermannen, met kracht. Hij richtte zich weer op, knielde neer en bad.... lang en ernstig.
Toen hij opstond, was het gedrukte in zijn gezicht er nog, maar tevens lag er een uitdrukking op van vastberaden moed. Hij zag er uit als een man, die weet, dat hij strijdt tegen krachten, sterker dan hij, maar die toch besloten is te vechten tot het uiterste.

Er werd op de deur gebonsd. De stuurman Hendrick Janse, trad binnen. Drijfnat, totaal uitgeput.
„En....?" vroeg de schipper.
De stuurman haalde de schouders op met een wanhopig gebaar. De schipper begreep het. Hij vroeg niet verder.
„Heb je 't commando overgegeven?" vroeg hij dan.
De stuurman knikte. „We kunnen 't met de pompen niet bijhouden," voegde hij er aan toe. „Dat is 't ergste. We gaan...."
„Naar de kelder," vulde de schipper aan, omdat de stuurman even aarzelde 't woord uit te spreken. „Stuurman," vervolgde hij dan, zonder enige overgang, „'k heb gedroomd, dat dit mijn laatste nacht zou zijn op deze aarde. 'k Heb het schip horen stukslaan; 'k heb mezelf voelen verzinken in 't kolkende water...." De schipper zweeg; de stuurman wist geen antwoord. Met iets van bijgelovige

angst in de ogen, staarde hij den schipper aan; dan zeide hij stamelend: „God-behoede-ons-schipper!"
„'k Heb gebeden," antwoordde de schipper eenvoudig en ferm.
„Zou je niet bang zijn te sterven, schipper?" vroeg de stuurman nu, enigszins verbaasd over de rust, die hem uit diens ogen tegenkwam.
„God heeft mij altijd bijgestaan, stuurman. Hij zal mij ook dan bijstaan," vervolgde de schipper kalm, zo nu en dan zijn stem verheffend, om boven 't rumoer der elementen uit te komen.
Even was 't stil tussen de beide mannen. Beiden dachten na; beiden zagen als in één enkel ogenblik hun ganse leven aan zich voorbijgaan. De stuurman zag ook weer de kleine gebeurtenis, jaren geleden al, de diefstal van de diamanten, de dood van Jan Weltevree, zijn trouwen makker. Jaren geleden was dat al en toch — nu zo heel dicht bij! Dan brak de schipper plots de gedachtengang af.
„Hoe laat is 't, stuurman?" vroeg hij.
„Twee glazen," [1]) antwoordde deze „'t Galjoen [2]) en de spiegel [3]) zijn weggeslagen, de boegspriet zit los," vervolgde de stuurman, die zich herinnerde, dat hij gekomen was om rapport uit te brengen van de toestand.
Ze scheen geen indruk op den schipper te maken, deze onheilspellende mededeling.
„Kom, we gaan, stuurman," antwoordde hij onverwachts. Rustig en volmaakt beheerst stapte de schipper op de kajuitsdeur toe. De stuurman werd door de kalmte van zijn

[1]) Dit is ± 1 uur in de nacht.
[2]) Betimmering voor aan 't schip.
[3]) De afsluiting van 't achterschip.

superieur getroffen, temeer omdat die zo scherp afstak tegen zijn eigen innerlijke onrust en gejaagdheid. Hij greep de arm van den schipper. „Schipper, als 't eens sterven wordt....!" stootte hij gejaagd uit.
De schipper bleef even staan en legde zijn hand op de schouder van den stuurman. „Dan zullen we sterven, stuurman, als mannen en als zulken, die grote verwachting hebben!"

„Land, land," schreeuwde de uitkijk.
De schipper rende naar dek. In een oogwenk had hij de situatie overzien; de reddeloze toestand van 't schip, de voortjagende wolken, de kokende zee; hij hoorde het bulderend breken der branding op de kust. Een geluid dat zelfs het stormgeloei overstemde.
Eén enkele bliksemstraal was voldoende geweest, om ineens de volle werkelijkheid, met hernieuwde kracht, tot hem te doen doordringen.
„We zijn verloren," zei hij bij zichzelf. „Heer, wees ons genadig."
Dan, zijn stem verheffend, zich inspannend tot het uiterste, schreeuwde hij, terwijl een reusachtige golf het schip bijna bedolf: „Mannen, hebt God voor ogen, als ons de zee nog eenmaal zó treft, moeten we sterven. We kunnen 't niet weerstaan!"
Weer kwam een waterberg aanstormen. „Laat vallen de ankers!" schreeuwde de schipper nu.
De toestand was van zeer zorgelijk, ineens reddeloos geworden, nu het land zo dichtbij was.
„Ankers vallen!!" schreeuwde de schipper nog eens. Hij wist, dat 't niets zou geven, dat niets de stranding ver-

hinderen kon, maar hij wilde toch niets onbeproefd laten. Een paar dapperen volbrachten het bevel! De kettingen ratelden, de ankers raakten spoedig de zeebodem, grepen vast, even maar! — dan knapten de kettingen als dunne touwtjes!
Een geweldige stoot....! Het schip kraakte! De boegspriet tuimelde in zee!
Nog een stoot....! Het schip begon te scheuren! Het angstgeschreeuw der schepelingen klonk boven de storm uit! De schipper was van de brug verdwenen! De ontzettende stoot had hem in zee geslagen....
Weer een stoot....! Weer het angstig gillen....! Dan niets meer.... De golven verspreidden in een oogenblik tijds de stukken wrakhout naar alle kanten. De „Sperwer" bestond niet meer, ze had haar laatste reis gedaan....

Toen 't gebeurde, lagen veel van de mannen in hun kooi, trachtend althans wat te rusten. Ook Gerrit en de „Ome" waren in 't matrozenverblijf. En misschien was dit wel hun behoud. Want inplaats van, zoals de mannen op het dek, overboord te spoelen en jammerlijk te verdrinken, waren ze genoodzaakt te blijven waar ze waren, daar 't onmogelijk was door de deur naar boven te komen, omdat er na de eerste stoot al een grote verwarring ontstond door 't opdringen van de vluchtenden, nog vermeerderd, doordat de deur ontwricht scheen en niet open te krijgen was.
Ze voelden dus beiden, hoe de vloer week; ze voelden het water binnenstromen....! Ontzetting greep hen aan!
Gerrit was de dapperste op 't ogenblik. Nog vóór de tweede stoot kwam, had hij de „Ome" al achteruitgetrokken.

„Hier, houd goed vast," zei hij nadrukkelijk. Hij wees „Ome," dat hij zich met alle kracht moest vastklemmen aan de zware houten bank, die in 't vooronder stond. En „Ome" deed het; Gerrit eveneens.
„Niet loslaten," riep hij.
Toen kwam de tweede stoot en kort daarop de derde! De twee kameraden voelden, dat ze als het ware uit het geheel opengestoten schip gespoeld werden, dat ze werden meegesleurd, links en rechts werden gesmeten. Met de moed der wanhoop klemden ze zich vast, met de kracht, die de doodsangst hun gaf. Nu eens waren ze onder water, dreigden ze te stikken, dan weer kregen ze een enkel ogenblik verademing. Bijna waren ze uitgeput, toen ze land onder hun voeten voelden. Ze wilden trachten te staan....! Een grote golf spoelde hen omver, bijna was hun de bank uit de handen geslagen. Die golf echter was hun redding. Met een smak werden de beide schipbreukelingen op 't land geworpen. Totaal uitgeput bleven ze liggen, de „Ome" geheel buiten bewustzijn. Een aanstormende golf, die hen even later dreigde terug te sleuren naar de zee, gaf Gerrit zijn bezinning weer. Hij liet de bank los. De „Ome" viel slap neer, languit in het zand, dat samengespoeld lag tussen de donkere, scherpe klippen. Een nieuwe golf wierp Gerrit bijna van de been! Als hij den „Ome" niet had vastgehouden, zou deze ongetwijfeld meegetrokken zijn.
„Ome, Ome!" schreeuwde hij.
Deze gaf geen antwoord. Een bliksemstraal gaf een ogenblik scherp-helder licht. De knetterende donderslag, die er op volgde, deed echter den „Ome" toch niet ontwaken uit zijn diepe verdoving. Gerrit had echter in dat korte, ondeelbare ogenblik genoeg gezien. Een diepe wond, waar-

uit rijkelijk bloed stroomde, had de „Ome" aan 't voorhoofd.
Weer een nieuwe golf, groter nog dan de vorige!
De terugloop sleurde de twee mannen bijna mee en als Gerrit zich nu niet met de ene hand aan een klip had vastgegrepen, zou de zee ongetwijfeld hen nog gegrepen hebben. De toestand werd gevaarlijk! Ze lagen nu al bijna weer in 't water. In radeloze angst begon Gerrit den „Ome" te stompen en te slaan om hem wakker te krijgen. 't Lukte niet! Dan, met wanhopige kracht, trok Gerrit den „Ome" hogerop. Kruipend over 't zand zeulde hij voort, telkens bijna bewusteloos rakend door de pijn, die hij leed aan zijn voet.
Maar hij vorderde, zij het dan ook na een uur van moeizame inspanning, waarin hij bijna bovenmenselijke kracht ontwikkelde. Eindelijk lagen ze veilig en wel achter een hoge kliprand. Dodelijk vermoeid zonk Gerrit neer. Hij had nog de kracht den „Ome" zo te leggen, dat diens hoofd hoger lag dan zijn lichaam, drukte zijn hand op de tast op de hoofdwond, toen wist hij niets meer. Een dof gegons gromde in zijn oren.... een rode mist kwam voor zijn ogen.... als dood lagen de beide schipbreukelingen in de donkere nacht op de onbekende kust....

HOOFDSTUK 7

De morgen. Een geheimzinnig land en een geheimzinnig volk.

Gerrit bemerkte, dat het dag was. Gezien had hij 't nog niet vanonder zijn half-opgetrokken oogleden. Daarvoor hield een zekere loomheid hem nog terug. 't Was of zijn oogleden vanzelf weer dichtvielen, toen hij bij zichzelf tot deze slotsom was gekomen. Maar in verdoving terugvallen deed hij niet meer. Zijn gedachten begonnen te werken, onweerstaanbaar.

Langzaam aan.... heel langzaam drong alles tot hem door! En met zijn gedachten begonnen ook zijn zintuigen scherper te werken. Hij hoorde zachte stemmen rondom zich. Dit deed hem even de ogen opslaan.

Hij zag Hendrick Hamel, den boekhouder en Mattheüs Ibocken, den barbier, recht in het gezicht. Verblind door 't schelle licht, sloot hij de ogen weer, ineens overmand door een ontzettende vermoeidheid. Hij hoorde, dat de mannen een juichkreet uitstootten; hij voelde hoe hem iets tussen de lippen gegoten werd, dat hij moèst drinken, of hij wilde of niet. 't Brandde hem als vuur in de maag, maar 't deed tevens zijn bloed krachtiger stromen....

Even later was hij weer zover op verhaal, dat hij rechtop kon zitten, ondersteund door den boekhouder. Nogmaals kreeg hij een slok van 't opwekkende vocht.

Hij was nu geheel bij bewustzijn. Hij voelde een leegte in zijn maag, die vast de oorzaak was — zo maakte hij bij zichzelf uit — van zijn vreemde zwakte.

„Ik heb honger," stamelde hij.

De twee mannen begonnen te lachen.

„Of je ook beter wordt," zei de boekhouder. „Maar 't spijt ons, je zult wat geduld moeten hebben, kerel! Herinner je alles eens goed! Kom, word eens flink wakker en denk dan eens na!"
Alles, al 't gebeurde, flitste nu door Gerrits hoofd. Helder stond hem nu alles voor de geest.
„Waar is — de „Ome"?" vroeg hij.
„Al verder dan jij," antwoordde de barbier. „Die was dadelijk bij bewustzijn, we hebben hem al verbonden. 't Bloed was gestold. Je hand zat aan zijn voorhoofd vastgekleefd. Maar hij is er nu goed aan toe. Ja, ja, vriend, met jou hebben we meer moeite gehad. De „Ome" was na één slokje „wijntint" [1]) al volmaakt bij bewustzijn. Gelukkig, dat het vaatje hier heelhuids aangespoeld is. 't Is 't enige, dat we tot nog toe gevonden hebben van 't hele schip, uitgenomen dan 't wrak, dat je daar ziet liggen."
Gerrit keek in de aangewezen richting.
Hij zag het scheepswrak liggen, geklemd tussen de rotsen, geheel vernield en reddeloos.
„Zijn er nog meer?" vroeg hij dan, met grote belangstelling. „Hebben jullie er nog meer gevonden?"
„Zes-en-dertig man," antwoordde de boekhouder. We missen er acht-en-twintig. Jou en den „Ome" vonden we 't laatst. Jullie lagen een heel eind uit de koers.
„'t Was me ook een heksentoer," zei Gerrit, meer tot zichzelf, dan tot de twee mannen. „Wat heb ik moeten sjouwen." Hij vertelde van zijn geweldige inspanning. In stilte bewonderden de barbier en de boekhouder den dapperen matroos.

[1]) Wijntint of tinto, genoemd naar de Rio Tinto; een zoete krachtige Spaanse wijn.

„Je hebt een knap stukje werk verricht, vriend," zei de barbier. „Voor een man er bij zorgen, als je aan jezelf al genoeg hebt, dat is kranig! Wij hebben 't wat dat betreft, gemakkelijker gehad. Wij werden zo maar aan wal gesmeten, zij 't dan ook niet zonder kleurscheuren. Maar 't betekent niet veel: wat builen, schrammen, een enkele snijwond, niet veel zaaks," besloot hij.
„En je zit zonder thee," antwoordde Gerrit, die zijn oude humor weer terug begon te krijgen.
Allen lachten, ondanks het droeve van hun toestand.
„Kom," vervolgde Gerrit, „'k zal eens opstaan."
Hij wilde zich oprichten, maar werd op zeer pijnlijke wijze herinnerd aan zijn ontwrichte voet.
„Waar zijn de anderen", zei hij kreunend. „'k Heb mijn voet verstuikt!"
De barbier vertelde, dat ze een veilige plaats gevonden hadden, vanmorgen, heel in de vroegte al, achter een hoge rots en dat de mannen, voor zover ze daartoe in staat waren, bezig waren van aangespoelde lappen zeil een tent op te slaan.
Daar droegen de twee mannen Gerrit heen.
Met een zwak hoera'tje werd hij begroet. Alleen de „ome" ging naar Gerrit toe en drukte hem stevig de hand. Hij zei niets, maar Gerrit begreep hem en hij kreeg tranen in de ogen — 't was van de „lamlendigheid" zoals hij zei — toen hij bemerkte hoe de „Ome" een plaatsje uitzocht op wat zacht gras, waar de twee mannen hem konden neerleggen.
Toen hoorde hij tussen 't ijverig werken door alles. Dat ze niet wisten, waar ze waren. Maar dat de stuurman dacht, dat ze vlak onder de kust van Japan moesten zijn.

Hoe blij ze waren, met 't kleine vaatje wijn. Hoe hard ze al gewerkt hadden die morgen om tenminste een behoorlijk verblijf te hebben. Dat ze nog geen inwoners gezien hadden. En uit al hun verdere gesprekken klonk hem tegen, dat in hun harten een blijde hoop leefde, nu ze er tenminste het leven hadden afgebracht. Ondertussen had de barbier Gerrits voet behandeld en gezegd, dat het maar een lichte ontwrichting was en toen hij hiermee klaar was, kwam een troepje van vier terug, met de mededeling, dat ze langs het strand niemand meer gevonden hadden.

Alleen hadden ze een vaatje gevonden, waarin wat spek zat. En wat nog belangrijker was: ze hadden gemeend in 't wrak gekerm te horen, maar de onstuimige zee had hun verhinderd een onderzoek in te stellen. Noodgedwongen moesten ze wachten, of misschien later de zee een weinig zou bedaren.

Tegen de avond trokken de stuurman, Claes, de barbier en de boekhouder er op uit.

't Weer was aanmerkelijk beter geworden, al was de wind nog vrij sterk. De lucht was schoongewaaid en 't avondzonnetje gaf wat warmte. 't Stemde de mannen bijna tot vrolijkheid. Maar 't zou weldra voorbij zijn. Achter elkander vonden ze een drietal matrozen verdronken liggen in 't natte zand. Die begroeven ze eerst! Toen vonden ze ook schipper Reijnier Egberse.

Op zijn gelaat lag nog de vastberaden uitdrukking, die de stuurman er op had gezien in de hut, kort voor de schipbreuk.

Ook hij werd begraven aan de onbekende kust. De stuur-

man stond even stil te denken, toen ook dat werk volbracht was. Hij herinnerde zich onwillekeurig weer de droom van den schipper....

Een opmerking van den barbier riep hem weer tot de werkelijkheid terug Deze keek naar 't wrak, dat wat dichterbij gekomen was, waarschijnlijk door een grote golf, die het nogmaals had opgenomen. 't Was nu niet zo moeilijk meer het te bereiken.

De vier mannen hadden er al op gerekend. Een stevig stuk touw van behoorlijke lengte zou het gevaar, dat aan de poging verbonden was, verminderen. Claes, een goed zwemmer, waagde de sprong en na enkele vergeefse pogingen bereikte hij zijn doel. En inderdaad vond hij iemand, een oude matroos, die op vreselijke wijze bekneld zat tussen twee volle watervaten; de borstkas was hem ingedrukt! De ongelukkige was al dood. Tevergeefs trachtte hij hem los te krijgen. Het lukte niet en Claes moest hem laten waar hij was. Zo goed mogelijk onderzocht hij nog even het wrak, maar hij kon niets van waarde vinden, zo in de haast, want enkele toegangen, o.a. die naar 't achterruim en naar de kajuit, waren geheel versperd.

En nu, nu de zee nog zo woest was, voelde Claes niet veel voor een langer verblijf. Hij sprong weer in zee en zwom naar land terug, niet zonder enkele malen in gevaar geweest te zijn, vooral door de dreigende klippen.

Hij deelde zijn bevindingen aan de drie achtergeblevenen mee, die natuurlijk brandend-nieuwsgierig waren naar de resultaten van zijn onderzoekingen.

„Als 't weer wat beter wordt, zullen we nog wel eens nauwkeuriger de boel nakijken. Allicht, dat we nog wat van belang vinden," zei de stuurman hoopvol. „'t Enige,

waaraan we op 't ogenblik zeer groot gebrek hebben, is een vuur. Want nù gaat het nog, maar vannacht! Dan is 't minder."

„Laten we nog een eindje in de andere richting lopen," stelde de boekhouder voor. „Daar zijn we, meen ik, nog geen van allen geweest. Ik bedoel daarheen, naar die vooruitstekende kaap! Als we daaromheen kunnen komen, vinden we misschien wat!"

Claes vooral stemde geestdriftig toe.

„De stroom staat in die richting," merkte hij op. „Dat heb ik gemerkt. 'k Dreef telkens af."

Samen gingen ze op weg. 't Was verder dan de mannen dachten. Maar eindelijk, na wat halsbrekende toeren over de rotsen en na een onvrijwillig bad van den stuurman, stonden ze aan de andere zijde van de kaap. En werkelijk, 't strand lag hier bezaaid met stukken wrakhout.

De stuurman echter vergat een enkel ogenblik, dat hij druipnat was, dacht een ogenblik niet aan de kostelijke vondsten, die ze misschien zouden doen tussen 't aangespoelde hout. Stomverbaasd bleef hij staan. „Wel heb ik....!"

Op zijn gelaat was zo duidelijk zijn verwondering te lezen, dat ook de andere mannen eensklaps bleven stilstaan.

„Hier ben ik meer geweest," zei de stuurman nu, als antwoord op de vragende blikken van zijn tochtgenoten. In zijn herinnering kwam terug de verdwijning van zijn makker, Jan Weltevree; het lange en lange wachten.... het vergeefse zoeken.... de diamant-historie....!! Alles stond hem eensklaps weer helder voor de geest. En dat vertelde hij ook aan zijn metgezellen. Alleen verzweeg hij de diamant-geschiedenis! Maar wel vertelde hij er niet

zonder trots bij, hoe hij sinds die tijd op zee in rang was vooruitgegaan en door hard werken alles had ingehaald, wat hij in zijn jeugd was te kort gekomen.
„Hoe heet 't eiland dan?" vroeg de boekhouder belangstellend.
Dit vooral interesseerde hem. In het verdere stelde hij nu niet zoveel belang.
„Tegenwoordig heet het Quelpaertseiland," antwoordde de stuurman. „Daar ging Jan Weltevree 't bos in en sindsdien...."
„Ja, ja!" brak de boekhouder haastig af.
„Maar hoe heette het vroeger. Weet je er nog meer van?"
„Ilha de Ladrones [1]) heette 't vroeger, toen de Portugezen hier de baas waren," antwoordde de stuurman. „Maar van 't eiland is niet veel bekend. De bevolking schijnt zeer terughoudend te zijn. Slechts een enkele maal had men een ontmoeting met hen en die was niet altijd aangenaam."
„Dus er is een bevolking," besloot de boekhouder. „De toestand wordt wat hoopvoller. Laten we nu maar eens verder onderzoeken of we wat op 't strand vinden. En dan — gauw terug! De avond valt snel in deze streken."
In een oogwenk tijds hadden de mannen nu het strand nagezocht en het resultaat van hun zoeken was niet kwaad. Een vaatje, half gevuld met spek, een baal meel en eindelijk nog de kist van den schipper, waarin het scheepsjournaal en een paar kijkers. Ze waren er heel blij mee.
En nadat de stuurman nog een laatste blik had geworpen op het strand en het hoogopgaande geboomte, waaraan hij zoveel herinneringen had, verdwenen de mannen weer achter de kaap, in de richting van het kampement.

[1]) Dieveneiland.

Toen ze daar aankwamen, zagen de vier onderzoekers heel wat anders, dan ze verwacht hadden. Ze dachten de mannen half slapende te vinden na de zware arbeidsdag en de ontberingen der laatste dagen. En inplaats daarvan heerste er een geweldige drukte. Want.... ze hadden een man gezien, vreemd gekleed. Ver weg aan 't strand had hij gestaan, maar toen ze hem gewenkt hadden, was hij, zo snel hij kon, weer verdwenen en sinds was 't hele strand verlaten gebleven. Iets naders kon geen der mannen meedelen, maar wel werden allerlei veronderstellingen gemaakt.

Benedictus, het koksmaatje, meende dat 't een Chinees was geweest en 't jonge maatje was niet weinig trots, toen ook anderen zijn mening deelden. Maar ongelukkigerwijze liet Claes zich ontvallen, dat dit dan misschien wel een eiland kon zijn van Koksinga, den beruchten Chinesen zeerover. Want toen hij dit gezegd had, werden de monden nog meer geroerd, totdat de boekhouder er kortweg een einde aan maakte en zei, dat er nu voor 't avondeten gezorgd moest worden en dat ze dan zo spoedig mogelijk hun rust moesten zoeken, omdat morgen weer een zware taak wachtte.

Dit bevel werd opgevolgd en weldra heerste een schijnbare rust in 't kamp der schipbreukelingen.

In werkelijkheid ging 't slapen moeilijk. Nu vooral kreeg de angst voor de toekomst de mannen te pakken en dan — de grond was hard en bovenal: de nacht was snerpend koud.

De volgende morgen waren de meesten al vroeg wakker en om wat warm te worden, begonnen ze meteen maar wat werk te zoeken. Ze sleepten het wrakhout aan wal, keken

de 's nachts aangedreven sloep eens na, of er misschien niet wat van te maken zou zijn. Sommigen ook liepen zo maar wat heen en weer, pratend over hetgeen ze op 't ogenblik 't meest nodig hadden — vuur!
Ineens werden de mannen allen opgeschrikt door een luide kreet van 't koksmaatje.
„Drie Chinezen!" schreeuwde hij luid. „Drie Chinezen!"
En werkelijk, op enige afstand liepen drie wonderlijk geklede mannen op 't strand, die, toen ze het scheepsvolk bemerkten, bleven staan. De mannen wenkten hen naderbij te komen, maar veel zin schenen de vreemdelingen daar niet in te hebben. Het scheepsvolk ging hen daarom zelf een eind weegs tegemoet, met 't gevolg, dat de drie inboorlingen wat achteruit liepen, naar de veilige bosrand. De twee partijen waren nu echter zoveel dichter tot elkaar genaderd, dat 't scheepsvolk de wijde kleding en de eigenaardig gevormde hoeden kon zien. Maar verder resultaat bereikten ze niet. Kwamen zij vooruit, de drie mannen gingen even zover achteruit. Den stuurman begon dit te vervelen.
„Laat mij er maar eens alleen op afgaan," besloot hij.
En hoewel de anderen hem dit afraadden, ging hij toch het vrij gevaarlijke bezoek brengen. En nu bleven de drie mannen staan....
„Gelukkig," bromde de stuurman bij zich zelf. „Als ze nou nog vuur hebben, schieten we op."
Hij was de drie soldaten — aan hun bewapening met dolk en kromzwaard herkende de stuurman ze als zodanig — nu tot op halve afstand genaderd. Alvorens verder te gaan, maakte de stuurman nu een aantal gebaren, die duidelijk moesten maken, dat hij wenste, dat de drie mannen hun

wapens zouden neerleggen. En werkelijk, het drietal gehoorzaamde! Ze legden hun dolk en zwaard neer en liepen vervolgens een paar passen voorwaarts.

„Zo gaat het goed," zei de stuurman tot zichzelf. „Uitstekend!" Ook hij legde zijn kortjan af. Toen liep hij onbevreesd de mannen tegemoet, tot hij vlak voor hen stond. „Chinezen of broertjes er van," dacht de stuurman, terwijl hij de gezichten van 't drietal bekeek.

„Hm, hoeden van paardenhaar. Tamelijk netjes in de kleren, dacht ik zo."

„Vuur?" vroeg hij vriendelijk, zijn kouwelijk gezicht tot een glimlach plooiend. In de ogen van het drietal kwam iets van verbazing. Ze keken elkaar eens aan.... keken dan weer den stuurman aan. De stuurman vroeg het nu in 't Spaans. Weer dezelfde niets begrijpende blikken.... Nu

begon de stuurman een aantal gebaren te maken, waarover zelfs het scheepsvolk, ondanks de ernst van de poging, in de lach schoot. Hij blies in zijn handen, hield ze vervolgens uitgespreid, alsof er een lekker vuurtje brandde; stampte op de grond, alsof hij vreselijk last had van koude voeten en dat alles onder uitroepen als: „Br, br! Wat een kou!" of „Hè, hè, lekker warm!" Kortom, hij illustreerde zijn verlangens op schitterende wijze. Tenslotte greep hij wat stukken hout, stapelde die op, als was hij van plan onmiddellijk een vuur te maken, en eindigde ten slotte met een lange, vragende blik, telkens wijzende op 't houtstapeltje. De stuurman zag aan de ogen van 't drietal, dat hij begrepen werd. Na even praten, in een voor den stuurman onbekende taal, verdween een van hen in 't bos en na even wachten kwam hij, tot grote vreugde van den stuurman en van het scheepsvolk, terug met een vlammende fakkel, inderhaast van lange houtspaanders gemaakt. De

stuurman greep de kostbare fakkel, alsof hij bang was haar weer kwijt te raken en maakte daarna terstond rechtsomkeert. Evenzo de drie mannen....

Nu begon 'n heerlijk festijn! Een reusachtig houtvuur werd aangelegd; 't meel gekookt tot een smakelijke pap; 't spek gebakken; de kleren gedroogd! De stemming begon merkbaar op te leven! Alle bange veronderstellingen werden een ogenblik vergeten! Totdat.... totdat de stuurman na afloop van de feestmaaltijd enige mannen uitzond een goede stapel wrakhout te verzamelen, om gedurende de nacht het vuur brandende te houden. Pas waren die mannen weg, of ze kwamen ademloos en verschrikt terugrennen, met de ontstellende mededeling, dat langs het strand een heel leger naderde. Allen vlogen angstig op, zelfs enkele zieken, om de naderende vijand te zien aanrukken. De stuurman behield echter zijn tegenwoordigheid van geest. Met een luid geschreeuwd bevel hield hij de mannen terug.

„Hier blijven!" commandeerde hij, „en een kring maken om de tent. Zo zullen we hen afwachten. Niet aanvallen voor zij beginnen, maar dan...."

Deze haastig gegeven bevelen werden snel opgevolgd. Zwijgend wachtten ze 't leger af, in hun harten het vaste voornemen hun leven zo duur mogelijk te verkopen.

Dit bleek echter niet nodig. Want 't leger, dat slechts bestond uit een honderdtal manschappen, had blijkbaar geen vijandige bedoelingen. Kalm maakten ook zij een kring rondom de legerplaats. Een van hen, de aanvoerder, trad wat naar voren en telde alle aanwezige schipbreukelingen. Verder gebeurde niets! Zo bleven de beide partijen elkaar de gehele nacht, waarin weinig geslapen werd, bewaken.

HOOFDSTUK 8

De boekhouder krijgt een riem met bel om zijn hals.
Een minder aangename ontmoeting.

Nog nimmer had de nacht zo lang geduurd. De spanning vermeerderde met het uur en die geheimzinnige kring van mannen rondom de schipbreukelingen, maakte hen angstig.
De enige hoop, die hun overbleef, was de mededeling van den stuurman, dat dit een eiland was, niet heel ver van Japan, maar — de kleding der soldaten, die hen bewaakten, leek zo weinig, of liever helemaal niet op de Japanse. Allerlei bange veronderstellingen werden gemaakt. Pogingen werden aangewend om met hun bewakers te spreken, maar natuurlijk gelukte dit niet. En bewakers waren 't inderdaad. Ieder die een poging waagde, om uit de kring te komen, werd streng teruggewezen. En toen de morgen daagde, nam de angst der schipbreukelingen toe, want op 't strand was nu inderdaad een heel leger aanwezig; zelfs ruiters ontbraken niet. Wat moesten ze beginnen? Zo weinig mannen tegen zo'n groot leger!

De kring der wachters werd verbroken; een afdeling soldaten kwam naar de tent der mannen. Even liet de aanvoerder zijn ogen onderzoekend rondgaan, dan werden de boekhouder, de stuurman, de bootsman en 't koksmaatje weggevoerd, elk tussen twee soldaten in. De mannen stonden al met hun kortjan in de vuist gereed, om zich en hun makkers te verdedigen, maar de stuurman kalmeerde hen, en zei liever af te wachten, wat er van komen zou.

„Vechten geeft ons niets," verzekerde hij; „houd je liever kalm."

Het viertal werd een eindweegs langs het strand gevoerd en al 't scheepsvolk, dat nu niet meer in een kring opgesloten gehouden werd, volgde hen met aandacht en spanning. Meelopen mochten ze niet.

't Begon eerst heel onschuldig! Het koksmaatje schreide wel, maar dit was meer van angst, dan dat hem iets gedaan werd. Maar eenklaps ging een siddering door de mannen heen. Met een vlug gebaar hadden de soldaten, die de weggevoerden begeleidden, hun gevangenen op de grond geworpen, en terwijl één hen vasthield, deed de andere hun een leren riem om de hals. Wat had dat te betekenen? Zelfs op deze betrekkelijk grote afstand, hoorden ze 't koksmaatje schreeuwen van angst en zagen ze hem zich

met alle macht verzetten tegen deze dreigende behandeling. En alsof dit nog niet voldoende was, bonden ze aan de riem een grote bel en zo werd het viertal, kruipende over de grond — opstaan mochten ze niet — als schapen verder gevoerd. Als de toestand niet zo ernstig was geweest, zouden de mannen er hartelijk om hebben moeten lachen. Zo potsierlijk was het om bijvoorbeeld den deftigen boekhouder te zien kruipen, vastgehouden aan een riem, de bel klingelende aan zijn hals. Maar lang duurde deze voor 't viertal zo vernederende kwelling niet. Waar ze heen gevoerd werden, was nu vlak bij: een groepje bomen, waaronder een zestal mannen stonden, klaarblijkelijk naar hun rijker kleding te oordelen, de aanvoerders van het

talrijke leger. Geknield begon de boekhouder een gesprek, maar veel succes had hij niet. Op zijn vragende blikken, als hij 't woord Japan had uitgesproken, kreeg hij geen antwoord. Alleen zijn herhaalde wijzen op de zee, met de duidelijke bedoeling, dat ze in die richting wilden, had een stevig neen-schudden van de heren officieren tengevolge. Toen wees de stuurman op zijn maag en dit werd begrepen, want terstond werd een man uitgezonden naar enige, wat afgelegen tenten en deze kwam beladen met een baal rijst terug. Onverrichterzake, behalve dan 't voordeeltje van de rijst, konden ze weer terugkeren. Kwade bedoelingen schenen de inboorlingen niet te hebben, maar veel hulp om van deze af te komen scheen men ook niet te mogen verwachten.

„We dachten, dat jullie er om koud gemaakt zouden worden," zei Gerrit, toen 't viertal terugkeerde. Benedictus trok een benauwd gezicht. „'t Was me een nette behandeling," mopperde hij.
Toen vertelde de stuurman al 't gebeurde nog eens nauwkeurig na. En toen men ten slotte het baaltje rijst gekookt en lekker opgepeuzeld had, was men het vreemde volk wat gunstiger gezind.
Kwaad waren ze niet, maar.... waar moest dit op uitlopen? Eens moest toch die voortdurende bewaking verslappen of ophouden? En dan — dan was er misschien een middel naar Japan te ontkomen, waar een Hollandse nederzetting was en waar ze dus zonder twijfel een schip naar Indië zouden vinden. Maar voorlopig konden ze niets meer doen dan afwachten.
De dag ging niet zonder afwisseling voorbij. Toen 't heetst

van de dag voorbij was, brak er onder het tot nu toe stille leger een geweldig lawaai los en plotseling, als op een gegeven sein, ging dit roezemoezig geschreeuw over in een luid gejuich. Van alle kanten kwam soldaten aangestoven, die elk met een stevig stuk touw in de hand, het in snelheid van elkaar probeerden te winnen.
De schipbreukelingen schrokken 't eerste ogenblik heel erg. Ze meenden vast en zeker, dat hun laatste uur geslagen had.
„We worden opgehangen," stamelde de barbier.
„Ze komen ons opeten," gilde 't koksmaatje.
Enkelen wrongen hun handen in doodsangst.
Maar 't was voorbarig geweest. De inboorlingen hadden geheel andere plannen voorlopig, dan het ombrengen der schipbreukelingen. Want de wedloop gold niet het scheepsvolk, maar 't wrak. In een uur tijds was dit geheel leeggeroofd en op 't strand werden de goederen, die ze te pakken hadden kunnen krijgen, tot pakken saamgebonden. Vooral ijzer en koper had een grote aantrekkingskracht. Dit werd zeer nauwkeurig verzameld en zorgvuldig in dierenvellen gepakt. Verder scheen alles nog al van waarde gevonden te worden. Want zelfs een partij huiden, die zeer van 't zeewater geleden hadden, werd nog zorgvuldig bij elkaar gebonden.
Het scheepsvolk zag de verdere onttakeling van hun schip met grote droefheid aan — maar verhinderen konden ze 't niet en als ze 't hadden kunnen verhinderen, wat gaf dat dan nog? Het schip was toch niet meer voor een poging tot ontvluchten te gebruiken.
Tegen 't vallen van de avond kwam er enige verwarring in de regelmaat, waarmee het plunderingswerk plaats

had. Een drietal soldaten scheen daar de oorzaak van te zijn.
Dit drietal werd omringd door een troepje andere soldaten en weggevoerd. Ze hadden waarschijnlijk iets misdaan. En wat dit was, kwam spoedig uit.
Onder hun kleren hadden ze wat ijzer verborgen, dat ze liever voor zichzelf hadden willen behouden, dan het te werpen op de stapels, waar de aanvoerders bij stonden. Het scheepsvolk was getuige van de wijze, waarop de officieren hun gezag lieten gelden en die hen duidelijk maakte, dat deze geen ongehoorzaamheid duldden.
Het schuldige drietal werd met de voeten in een blok gesloten, zodat deze er een eindweegs buitenstaken en toen begon de afschuwelijke en wrede strafoefening, die zelfs 't scheepsvolk, dat toch wel gewend was aan strenge straffen, een rilling door de leden joeg. Onder luid gekerm en geschreeuw der dieven, begonnen een drietal andere soldaten hen op de ballen van de voet te slaan met grote stokken, ter dikte van een jongensarm. Elk van hen kreeg dertig slagen. Toen was de strafoefening afgelopen.
Maar toen men de schuldigen losmaakte, kon geen van hen staan, ja erger nog, hun voeten waren tot bloedens toe gewond. En de stuurman, die voor een op 't wrak gevonden kijker bij de aanvoerders geroepen werd en hun duidelijk moest maken, hoe dat vreemde instrument werkte, en die dus vlak langs de mishandelden gelopen had, beweerde zelfs, dat een van hen de tenen van de voet geslagen waren.
't Was een afschuwelijke rechtspleging, die 't scheepsvolk nu niet bepaald hoopvol stemde voor 't verder verblijf op 't eiland.

De plundering van 't schip was geëindigd om de eenvoudige reden, dat 't geheel was leeggeroofd. De inboorlingen brachten nu bossen hout in 't inwendige, staken de brand er in en weldra stond het wrak in lichte laaie. De stuurman poogde de brandstichter nog tegen te houden, maar hij kreeg er geen gelegenheid voor. Telkens werd hij achteruit geduwd.
„Laat ze toch begaan," zei de boekhouder onverschillig. „Wat hebben we aan dat wrak?"
De stuurman was 't er niet mee eens.
„'t Gaat niet om 't wrak," antwoordde hij, „maar er zijn twee kanonnen met scherp geladen. Dadelijk gaan ze af en dan heb je de poppen aan 't dansen. Beschuldiging van toverij of iets dergelijks. Ik ken dat soort mensen wel zo'n beetje."
En werkelijk, zoals de stuurman 't gezegd had, gebeurde het ook. Plotseling weerklonk een donderende slag! Kort daarop nog een....!
Onder de inboorlingen heerste eensklaps een ademloze stilte. Zozeer verschrikten hen deze onverwachte slagen. Gelukkig, dat de monden naar zee gericht stonden, anders waren er ongetwijfeld doden gevallen! En wat waren dan de gevolgen geweest voor de schipbreukelingen? Nu al werden er dreigende blikken in hun richting geworpen, als verdachten ze hen van dit plotselinge gebeuren.
„Hadden jullie ook maar naar mij geluisterd", mopperde de stuurman, „dan hadden we eerst de kanonnen kunnen ontladen."
Ondertussen werd het wrak al meer en meer door 't vuur verteerd, maar de inboorlingen schenen beangst te zijn voor nog meer van die geheimzinnige donderslagen.

Een officier kwam naar 't kamp van 't scheepsvolk toe. „Boem?" vroeg hij, „boem!"
Hij pakte twee vingers van zijn rechterhand. Dan met een vragende blik pakte hij ook de derde vinger. De bedoeling was duidelijk! De stuurman schudde het hoofd en ondanks dat de officier hem niet kon verstaan, kon hij toch niet nalaten te zeggen: „Als jullie niet zo eigenwijs geweest waren, had je geen „boems" gehoord, snap je 't? 'k Wou voor mijn part, dat de lading jullie om de oren was gevlogen!"
De officier knikte lachend met het hoofd, welk antwoord en de nijdige uitval van den stuurman zulk een potsierlijke indruk maakte, dat de mannen onwillekeurig hartelijk in de lach schoten.
„Dag, officier „Boem"," groette Benedictus, die alweer wat praats had gekregen. Zo liep 't geval met een sisser af.
Spoedig was nu 't wrak geheel verbrand. Met huiden, in de vorm van emmers genaaid, koelden de inboorlingen de gloeiende massa af en toen ijverig de spijkers verzameld waren, was het bijna donker geworden.
„Ziezo, dat is klaar," zeiden de Hollanders tegen elkaar. „Wat nu weer voor nieuws?" Maar die zo spraken werden teleurgesteld. Er gebeurde niets nieuws meer! De inboorlingen legden zich, nadat ze de schipbreukelingen wat voedsel hadden verstrekt, ter ruste, uitgenomen een sterke wacht, rondom het kamp der Hollanders, die ook weldra ter ruste gingen met de vraag in hun hart, wat er morgen gebeuren zou, nu de plundering was afgelopen. Zouden de inboorlingen hen aan hun lot overlaten en moesten ze maar zien zich te redden? Zouden ze hun een vaartuig willen verstrekken, of zouden ze hen gevangen houden?

HOOFDSTUK 9

De stuurman is een ogenblik stom van verbazing. Een aangename ontmoeting.

„Ziezo, mannen," zei de stuurman „je laatste uurtje heeft geslagen, geloof dat maar gerust. 'k Zou 't zelfde willen zeggen, wat onze schipper zei, toen, in die vreselijke nacht: „Hebt God voor ogen."
Enkele mannen knikten, de meesten bleven in somber gepeins liggen, op 't grote veld, vlak voor een groot gebouw — „Waarschijnlijk een soort stadhuis," meende de boekhouder — midden in een vrij grote stad, waar ze die namiddag waren aangekomen na een lange, vierdaagse reis vanaf de kust. Ze waren nu ongetwijfeld diep in 't binnenland en ver van zee af gevoerd. Ze waren doodmoe! Want al hadden de inboorlingen medelijden gehad met de gewonden en hen in hangmatten vervoerd, de anderen hadden moeten lopen en dat viel op deze ongebaande wegen niet mee voor mannen, die lange marsen niet gewoon waren. 't Waren zware dagen geweest, vooral ook zwaar, omdat, hoe dieper ze het land ingevoerd werden, hoe minder ook de kans op redding werd. Dat brak bij velen de geestkracht!
En dan nog de vreselijke nachten, die ze hadden doorgebracht in een meestal te kleine ruimte, waar ze bijna dreigden te stikken en waar ze 's morgens wakker werden, trillend op hun voeten en met bonzend hoofd. En toch.... dan maar weer lopen, de ganse, lange dag.
Geen wonder, dat er doffe berusting heerste onder 't scheepsvolk; ja, sommigen waren zo uitgeput, dat ze naar

de dood verlangden en niets liever wensten dan een spoedig einde, liever dan nog langer deze kwellingen te dragen. En nu lagen ze hier in deze stad; de bevolking leek enkel en alleen uit krijgslieden te bestaan, tot de tanden gewapend en wier blikken op 't scheepsvolk niet veel goeds beloofden.

Maar de kerels merkten niet op — daar was hun uitputting te groot voor! — dat, zodra de krijgslieden gesproken hadden met de soldaten, die hen hadden gevangen genomen, de blikken vriendelijker werden. Anders had dit feit hun wel wat moed voor de toekomst geschonken. Nu meenden ze niet anders, dan dat weldra hun laatste uurtje zou slaan; dat ze hierheen gebracht waren om op gruwzame wijze gemarteld te worden. En die kunst verstond dit volk uitnemend. Dat hadden ze aan de kust gemerkt. De stuurman zei niets meer. Hij begreep, dat de mannen toch niet naar hem zouden luisteren.

„'k Geloof toch niet, dat we om koud gaan," zei de boekhouder, meer tot zichzelf, dan als antwoord aan den stuurman. „Kijk maar eens! Ze schijnen ook te vinden, dat ons wat toekomt."

Uit 't grote gebouw kwam een drietal mannen, waarvan er twee de leren emmers droegen en één voorzien was van een viertal uit hout gesneden, ruwe bekers. Elkeen van 't scheepsvolk gaven ze wat te drinken. 't Was een heerlijke, koele drank; water, waarin men rijst had gekookt. Tevens dus heel verkwikkend. De schipbreukelingen knapten dan ook zichtbaar op en herstelden zich wat van de vermoeienis. Ze begonnen weer wat belang te stellen in hun omgeving, al stelde die hen ook niet bijster gerust.

„'k Schat, dat er zeker een drieduizend man hier zijn,"

merkte Gerrit op tegen den „ome," die evenals hij weer vrijwel hersteld was.
„Minstens," gaf deze ten antwoord. „Wat zouden ze met ons voor hebben?"
„Ja, wat zouden ze met ons voor hebben?"
Dat vroeg een ieder zich af. En weldra zouden ze 't weten! Weer kwam een groepje mannen uit 't hoofdgebouw. Hendrick Hamel, de boekhouder, Hendrick Janse, de stuurman, en twee matrozen, Gerrit en de „ome," moesten er thans aan geloven. Den riem kregen ze om hun hals en de bel werd er weer aangehangen!
Zo werden ze het gebouw binnengebracht, waar ze op een troon een zeer deftig heer zagen zitten. Alle aanwezigen schenen diep ontzag voor hem te hebben. Hoewel de vier mannen al kruipende de troon naderden, schenen ze toch niet voldoende eer te bewijzen aan Zijne Hoogheid, want de soldaten, die hen hierheen gebracht hadden, trokken hen zeer onverwachts aan hun voeten, zodat ze plat op de grond kwamen te liggen, niet, nadat Gerrit een woedende kreet van pijn had uitgestoten, toen ze aan zijn voet kwamen.
„Hebben jullie me daarvoor zo lang in een hangmat meegesjouwd, om hem nu weer even uit 't lid te trekken" mopperde hij kwaad.
Een nijdige stomp van den boekhouder beduidde hem te zwijgen, want Zijne Hoogheid begon te spreken in een voor het viertal onverstaanbare taal. Maar dat hij niet kwaad was, merkten de mannen al spoedig. De riem en de bel werden afgedaan en hun werd beduid, dat ze mochten gaan zitten op een houten vloertje, dat voor de troon lag.

„Niet kwaad," vond de „ome" nu. „Allo, boekhouder, doe je woord!"
Zijne Hoogheid vroeg wat; natuurlijk werd hij niet begrepen.
„Naar Japan," wees de boekhouder. „Ja — pan!"
Hij vroeg nogeens waar ongeveer 't Westen moest liggen. Het gelaat van Zijne Hoogheid kreeg een hulpeloze uitdrukking. Japan scheen volmaakt onbekend te zijn in deze streken. De boekhouder probeerde 't anders nu. „Nagasaki" [1]) spelde hij bijna. Nu kwam er in de ogen van Zijne Hoogheid een licht van begrijpen, dat het viertal met blijdschap zag. Maar dadelijk daarop kwam ook weer de teleurstelling; eerst aarzelend, dan heftiger schudde hij van neen. En ook op een herhaald aandringen van den stuurman, volgde telkens weer de hardnekkige weigering. De boekhouder hield daarom niet langer aan; hij trachtte nu het bezoek zoveel mogelijk vruchtbaar te maken en vroeg in een verbazingwekkende gebarentaal om vlees, welke vraag de koning pas duidelijk werd, toen de boekhouder in 't leem van de vloer een dier getekend had, dat een koe of zoiets moest verbeelden en daarna een kauwende beweging maakte. Toen was 't antwoord een vriendelijk knikken.
„Alvast wat," merkte de „ome" op. „Die rijst met zout gaat je ellenlang de keel uithangen."
Het slot van de visite was nog een soort parade van de andere mannen, die vier aan vier langs Zijne Hoogheid moesten lopen. Toen was 't afgelopen!
Onder sterk geleide werden ze naar een behoorlijk groot

[1]) Hollandse handelspost in Japan. Dit was de enige Japanse haven waar handel gedreven mocht worden met de Hollanders.

gebouw gebracht, waar ze ruimschoots van voedsel werden voorzien, waarna ze aan hun lot werden overgelaten, maar.... ze waren en bleven gevangen, want rondom het gehele huis lag een sterke wacht, die om de drie uren afgelost werd. Maar hard was de gevangenschap niet, want het voedsel was overvloedig en elke dag werd aan een groepje van zes man toegestaan, naar buiten te gaan, hun kleren te reinigen en een wandeling van een half uur te maken. Maar dit nam toch niet weg, dat 't een kwelling voor de mannen was, dat gedwongen stilzitten. Ruim een maand duurde dit zo, zonder dat iets de eentonigheid verbrak. Behalve dan, dat er die maand een zestal mannen stierven, twee door wondkoorts en de anderen door de vele ontberingen.
Geen wonder dan ook, dat de stemming onder 't volk niet hoopvol was en te meer waren de mannen terneergeslagen, toen in zo'n korte tijd zoveel van hun kameraden stierven. 't Scheen, alsof 't bestemd was, dat ze één voor één, hier in deze vreemde, onbekende stad, waarvan niemand de naam zelfs wist, moesten sterven; dat ze nooit meer het oude Holland zouden terugzien. En hoe verlangden ze er naar, daar nog eens terug te keren!

De boekhouder zat te schrijven. Uit wat roet en water, waarin hij wat gallen had gekookt, had hij zich inkt bereid en een aantal veren waren gemakkelijk te krijgen geweest. De boekhouder had zich voorgenomen het door den schipper begonnen scheepsjournaal voort te zetten. En tot dusver had hij dit trouw volgehouden, ook al, omdat hij verder niet veel te doen had. De dagen waren zo eindeloos lang, en de verveling had de mannen stevig te pakken. Vandaar

ook, dat, als de boekhouder aan 't schrijven was, er meestal kijkers waren, die, hoewel de boekhouder een hekel er aan had „op zijn handen gekeken te worden," toch niet weg te krijgen waren.
Zo ook nu!
De stuurman, Gerrit en de „ome" volgden de bewegingen van de veer met aandacht.
„.... liet ons dickmaels [1]) voor hem komen, om 't een en 't ander soo op [2]) onse als hare spraeck te vragen en op te schrijven waardoor ten laetsten al erom [3]) enige woorden met malcanderen conde spreeken...."
„Is 't goed?" vroeg de boekhouder aan den stuurman, terwijl hij zich een nieuwe punt sleep.
„'t Kan wel," antwoordde deze. „Alleen moest je een dikke streep zetten onder „erom", want 't gaat maar bar slecht."
„Kunnen jullie 't lezen?" vroeg hij daarop aan de twee matrozen.
„Zo'n beetje," antwoordde de „ome".
„Doe er dan goed je best op," ried de stuurman aan. „Je leert er aardig van zo. En 't is nuttig, als je 't kent. Ik heb het ook op later leeftijd geleerd. Vroeger kon ik 't niet en daar heb ik spijt genoeg van gehad."
Voordat de mannen nadere inlichtingen konden vragen, was de boekhouder al weer aan 't werk.
„....liet ook somtijds feesten aanrechten ende andere vermaeckelijckheden op dat wij de droefheyt uyt den sin soude setten...."
„Nou overdrijf je wat, boekhouder," meende de stuurman.

[1]) Dikwijls.
[2]) Zowel van.
[3]) Zo'n beetje.

„'t Zijn me feesten. Tweemaal een extra maaltijd en een keer die goochelaars."
„'t Staat er en 't blijft er staan," gaf de boekhouder wat korzelig ten antwoord. „Veranderen doe ik 't niet. En als we die feesten niet gehad hadden, was 't nog vervelender geweest en in ieder geval zijn we maar gevangenen,"
De boekhouder schreef weer.
„....ons dagelycx moet gevende van weder na Japan gesonden te sullen worden, als er bescheyt [1]) van den Coninck quam, liet mede de gequetste wederom genesen, soo dat ons van heydens mensch wiert gedaen dat meynig [2]) Christen beschamen soude."
„Punt," zei de stuurman. „Dat is zeker 't einde voor vandaag. 'k Zou tenminste niet weten wat er verder te beleven is geweest. Een fatsoenlijk en waar slot, boekhouder. Alleen had je in plaats van Japan, Nagasaki moeten zetten. Japan weten ze niet te liggen, of zij noemen 't anders. Een van tweeën!"
De boekhouder stoorde zich niet aan deze opmerking. Hij strooide voorzichtig wat zand over zijn werk, borg het daarna zorgvuldig op.
„Wat nou?" vroeg het drietal kijkers zich af. Slenterend begaven ze zich naar een troep mannen, die, uit louter verveling, bezig waren elkaar raadsels op te geven.
Onderwijl werd de deur van hun verblijf opengeworpen. De mannen keken niet eens op. 't Was ongeveer tijd voor 't binnenbrengen van 't eten. Een viertal soldaten trad binnen. Dat was iets vreemds en trok onmiddellijk de aandacht. Op duidelijke wijze werd den barbier, den boek-

[1]) Antwoord.
[2]) Menig.

houder en den stuurman te kennen gegeven, dat ze mee moesten. Op zulk een wijze waren zij nog nooit bij Zijne Hoogheid ontboden. Altijd was er een gewone knecht gekomen, als hij een der Hollanders wenste te spreken. Er was blijkbaar iets bijzonders aan de hand, dat voelden allen als vanzelf.
Het drietal ging gewillig mee, vooral ook, omdat „de riem en de bel" hun bespaard bleef. Ze liepen een klein eindje door de stad en kwamen weldra de zaal, waar Zijne Hoogheid hen altijd ontving, binnen.

't Was den stuurman, toen hij binnentrad alsof hij een heftige schok kreeg. Een enkel ogenblik wilde hij zijn gevoelens door een uitroep lucht geven, maar hij hield zich in. Toch was er grote verbazing op zijn gezicht leesbaar, want de boekhouder vroeg hem, wat er aan scheelde.
„Och nee," gaf de stuurman ten antwoord, „er is niks! Zie je die vreemdeling?"
Naast den Gouverneur zat een man met een volle, rode baard en een enigszins verwilderd uiterlijk. Zijn kleding was als die der inboorlingen, maar zijn gezicht drukte onweersprekelijk uit, dat hij niet tot de inwoners van het land behoorde.
„Wie is dat?" vroeg de barbier. „Hebben jullie die al eens eerder gezien?"
De stuurman gaf geen antwoord. Als betoverd, kon hij niet nalaten telkens naar dat gezicht te staren, dat hem zo bekend voorkwam.
„Zou het....?"
„Maar neen, dat was al te gek."
Zijne Hoogheid begon te spreken.

„Hollander," zei hij, wijzende op den man, die naast hem zat. Weer kreeg de stuurman een schok.
„Dus toch!"
De twee anderen trokken een ongelovig gezicht. Zijne Hoogheid zag dit en begon te lachen.
„Hollander!" zei hij nog eens nadrukkelijk. En eensklaps ja, de vreemdeling nam het woord en in gebroken, maar onmiskenbaar Hollands klonk het het drietal tegen: „Ik ben — Hollander. En gij?"
„Wij zijn ook Hollanders!" schreeuwde de barbier bijna uit. „Hoe heet je?"
De stuurman hield van spanning bijna de adem in, hij voelde zijn hart bonzen....
„Jan Weltevree.... uit De Rijp," was het duidelijke antwoord.

De stuurman gaf nu zo'n luide schreeuw van aandoening, dat zijn twee makkers hem stom-verbaasd aanstaarden. Hij kon zich niet meer inhouden, hij vloog op de vreemde Hollander af.
„Jan Weltevree heet je? Is 't waar? Ken je me niet meer? Hendrick Janse, weet je nog wel? Hoe gaat het met je? Hoe kom je hier?"
De stuurman struikelde bijna over zijn eigen woorden en door ontroering overmand, moest hij eindelijk zwijgen en de twee oude vrienden staarden elkaar een moment verstomd en verbluft aan.
Toen volgde een begroeting, die zelfs Zijne Hoogheid de tranen in de ogen perste. Hij was een gevoelig man....!
Toen volgde weer een verward vragen en antwoorden, want ieder wilde er 't zijne van hebben.
De barbier maakte daar ten slotte een eind aan.
„Als Jan Weltevree nu eerst eens aan 't woord kwam," stelde hij op luide toon voor. „Zo kunnen we er geen van allen uit wijs worden. 't Is net een Babylonische spraakverwarring. Allo, Jan, vertel op! En als je ons een middel aanwijst om hier vandaan te komen, ben ik inderdaad welte-vree!" eindigde hij met een woordspeling op Jans naam.
Jan Weltevree — want deze was 't inderdaad — begon te lachen en ving zijn verhaal aan. De stuurman kon echter niet nalaten zo nu en dan enkele opmerkingen te maken.
„Ik was op het jacht „Ouwerkerck" van Batavia gekomen, met bestemming naar Japan. Toen kregen we tegenwind en zijn hier voor de kust terechtgekomen. Ik en Dirck Gijsbertsz en Verbaest...."
„Och ja," viel de stuurman in de rede, „die waren er ook bij. Waar zijn ze?"

Jan wenkte met de hand, dat de stuurman geduld moest hebben.
„Bij 't waterzoeken werden we gevangen genomen en 't binnenland ingevoerd en vervolgens van 't eiland af naar Korea —."
„Korea?" vroegen ze nu alle drie verbaasd. „Korea?"
Jan Weltevree bevestigde dit. „Ja, Korea heet dit land, maar 't eigenlijke koninkrijk — want deze — hij wees op Zijne Hoogheid — is maar Gouverneur — ligt een halve dag varen over de zee en de wetten van 't land zijn zo, dat iemand, die eenmaal in 't land is, er nooit meer uit mag. Zodat ik en mijn makkers het vooruitzicht hadden, hier levenslang in 't land te blijven, wat er voor mij al aardig op begint te lijken. Voor mijn makkers duurde 't niet zo lang. Zij zijn gedood in een geweldige slag — laat eens kijken — nu ongeveer 15 jaren geleden.
In een slag tegen de Tartaren, die ook hier hun macht wilden uitbreiden, zoals ze 't over China hadden gedaan. Dit is hun gelukt en de koning regeert slechts met toestemming van de Tartaren, die jaarlijks aan de hoofdstad hun bezoek brengen om de belasting in ontvangst te nemen."
„Maar hoe kom je dan nu eensklaps hier te land?" vroeg de stuurman. „We hebben je toch nooit gezien?"
„Wel," antwoordde Jan Weltevree, „ik woon altijd in de hoofdstad, waar de koning ook verblijf houdt. Die onderhoudt mij en geeft me kleren en de kost. 'k Schijn zo'n soort merkwaardigheid aan 't hof te zijn, ook al door mijn rode baard. Dat schijnt iets bijzonders. Nou, en toen kwam er een boodschap van den Gouverneur, of ik eens wilde

komen, want dat er schipbreukelingen waren gevangen genomen. 'k Hoopte er natuurlijk wel op, landgenoten te ontmoeten, maar dat ik jou hier zou zien, dat is een dubbele verrassing. 'k Heb intussen het tekeningetje nog niet gemaakt," zei hij tenslotte tegen den stuurman.
Deze begreep eerst deze plotselinge zinswending niet, maar dan drong ook tot hem de betekenis daarvan door en hij barstte in een luide lach uit.
„Jij bent nog altijd dezelfde, al zie je er ook als een heiden uit," vond de stuurman.
Toen deed hij zijn verhaal. Hoe ze hier te land waren gekomen en hoe ze leefden!
„Japan schijnen ze hier niet te kennen," merkte de barbier op, nadat de stuurman zijn verhaal had gedaan.
„'t Land wel, maar de naam niet. Ze noemen 't hier Jirpon of ook wel Jeenare," antwoordde Jan Weltevree.
„Maar uit Nagasaki hebben ze genoeg begrepen en dan.. 't had toch geen resultaat gehad, mannen! Ze laten niemand gaan! Ik heb wel honderdmaal gevraagd om weg te mogen gaan en altijd was 's konings antwoord: „Als je vliegen kunt, ga dan. Nu gebeurt het niet." En of ik al tegensputterde — ik heb de taal van dit land goed geleerd, dus ik kon dat op stevige wijze — 't gaf me niets. Dus heb ik me er maar bij neergelegd. En als ik jullie was, zou ik me er ook maar bij neerleggen. 't Geeft toch niets. Jullie zijn hier en jullie blijven hier. Geloof dat maar gerust. Dit heerschap zou jullie wel willen laten vertrekken! Hij is een goed man. Maar hij zou zich de ongenade van den koning op de hals halen en dat heeft hij er niet voor over. Zijne Majesteit wil volkomen gehoorzaamd worden en weet bij

verzuimen te straffen. Dus —." Jan Weltevree eindigde met een veelzeggend handgebaar.
„Kunnen we niet ontvluchten op een of andere wijze?" vroeg de stuurman.
Jan Weltevree haalde zijn schouders op.
„Waarom!" zei hij, „ik heb 't hier goed en zal hier mijn eindje wel halen en jullie.... de zee is vlak bij," merkte hij veelbetekenend op. „Ja hoor! Jullie zijn steeds langs de kust getrokken. Deze stad ligt vrijwel aan zee. Ja zeker," bevestigde Jan Weltevree nog eens, toen hij de ongelovige gezichten zag.
„Achter 't bos, waar jullie gevangenis op uitziet, is de zee. Maar 't geeft toch niets. 'k Vrees, dat jullie er niets bij zult winnen."
De Gouverneur vond, dat 't onderhoud nu lang genoeg geduurd had. Hij sprak enige korte woorden tot Jan Weltevree. „De Gouverneur wil, dat ik een verslag zal opstellen van al 't gebeurde," vertaalde hij voor 't drietal. „Dat zal naar den koning worden gezonden. Misschien, dat hij bevel geeft, dat jullie vrij zijn, meent de Gouverneur. Hoewel — 'k weet haast zeker van niet. Maar 't heeft toch één voordeel, dit verslag, want nu kan ik jullie nog eens opzoeken. Ik beloof jullie een nog betere behandeling. Deze Gouverneur is niet de kwaadste."
Met deze woorden kregen de mannen hun afscheid en vol van al 't voorgevallene keerden ze terug.
„Vind je 't nog zo saai, stuurman?" vroeg de boekhouder lachend. „Dat zei je immers straks?"
Aan hun kameraden gaven ze een volledig verslag van alles. wat ze beleefd hadden. Er kwam weer nieuwe hoop

in de harten der mannen, ondanks dat de stuurman er ook bij vertelde, dat Jan Weltevree al zo lang hier was en nooit had kunnen ontvluchten en dat die gezegd had, dat de gevangenschap wel voor altijd zou zijn.
„Voor altijd!" Zolang ze niet in levensgevaar waren, was er hoop en een kans tot ontvluchten zou er immers nog wel eens komen, want: „vlak bij is de zee," had de stuurman verteld en dat woord had indruk op hen gemaakt en die gedachte liet hen niet meer los. „Vlak bij is de zee!"

HOOFDSTUK 10

Het tekeningetje van Jan Weltevree verwisselt van eigenaar. De trek der zee! De stuurman speelt voor tovenaar.

Jan Weltevree bracht zijn dagelijks bezoek aan de schipbreukelingen en wat enigszins vreemd voor zijn persoon was, hij zat braaf op zijn praatstoel. Gewoonlijk zei hij niet veel. Zijn vrijwel eenzaam leven gedurende vijf en twintig jaar, had hem wat eenzelvig gemaakt. En hij zou nog niet zo van wal gestoken zijn, als Gerrit geen opmerking had gemaakt, die hem plotseling een radheid van tong gaf, waarover zijn landgenoten stom-verbaasd stonden.

Jan Weltevree vertelde een en ander van zijn leven in de hoofdstad van het land, van zijn verblijf aan 't hof, van den koning, van diens grote macht en van diens enorme rijkdommen, die hem vrijwel alles veroorloofden, waar hij zin in had.

„Maar hij sluit zich op, de ezel," betoogde Jan, „en omringt zich met valse vrienden. En een recht gebruik maken van zijn geld kan hij niet. Bovendien moet hij nog naar de pijpen der Manchu's [1]) dansen."

„'t Lijkt me toch wel, rijk te zijn. Je kunt doen en laten wat je wilt," bracht nu Gerrit in 't midden, misschien meer uit verveling, dan uit overtuiging. Toen kwam Jan los.

„Daar geef ik nu niks meer om. Dat is voorbij! En wat zal ik je zeggen, vroeger dacht ik, of liever dachten we net

[1]) Tartaren.

als jij" — hij keek den stuurman eens aan; deze begreep hem....

„Rijkdom is een nuttig ding, als je anderen van je schatten laat meedelen, vriend. Maar alles voor je zelf te willen houden maakt ongelukkig, dat is zeker."

„Omdat je zelf zeker nooit rijk geweest bent," streefde Gerrit tegen, die maar niet begreep, waaraan hij die grote belangstelling voor zijn opmerking te danken had.

„Niet rijk geweest?" antwoordde Jan Weltevree nu, „niet rijk geweest? Man, 'k ben het nog. Schat en schatrijk! Maar — en dat is 't grappige — ik kan er niet bijkomen."

Jan Weltevree's woorden trokken nu de algemene aandacht. En deze vertelde in een adem door de diamantgeschiedenis van jaren her. Ten slotte bevestigde de stuurman alles. 't Was wonderlijk, de invloed, die deze bekentenis op de mannen had. Enkele bleven onverschillig. Velen daarentegen hadden iets van begeerte in hun ogen, bij sommigen was die zelfs zeer sterk.

„Zou het misschien nog eens mogelijk zijn....?" vroegen ze zich af. Ze stelden zich die enorme schat voor.

„Geef jij er dan niet meer om?" vroeg Gerrit nu.

Jan Weltevree schudde het hoofd. De schat had al zijn aantrekkingskracht voor hem verloren. In stille berusting had hij zijn lot, dat hij beschouwde als een straf, aanvaard en hij zou op zijn leeftijd geen pogingen meer aanwenden, dit te veranderen.

„Geef ons dat papiertje?" vroeg Gerrit nu. De stuurman echter voorkwam een antwoord van Jan Weltevree.

„'k Weet beter," zei hij. „Geef 't mij maar, Jan. 't Wordt tijd, dat ik 't krijg," vervolgde hij met een lachje. „Als we nog eens hier vandaan komen, en we bereiken Indië —

God geve het — dan komen we er aan, zo arm als een kerkrat en wij hebben ook niets te wachten, want de heren zijn niet scheutig. Dan is dat een mooi bedrag om tussen ons allen te verdelen. Of als er één ontkomt, dan is 't misschien mogelijk, dat met deze diamanten de anderen losgekocht kunnen worden. En op terugvinden is nog wel kans, omdat sedert die tijd het Spaanse gedeelte van 't eiland door ons veroverd is, in 1642 meen ik!"
Zonder enig bezwaar kreeg de stuurman het tekeningetje. En even keken alle mannen er met belangstelling naar. Maar dan wendden ze zich er ook weer van af. Wat had dit te beteekenen, zolang ze niet vrij waren? En vrij waren ze niet, minder dan ooit, want de oude Gouverneur, die goed en vriendelijk voor hen was geweest, was teruggeroepen en een ander had zijn plaats ingenomen, evenwel zonder enig antwoord op de brief van Jan Weltevree mede te brengen. Zijne Majesteit scheen geen haast te hebben en 't wachten duurde zolang, temeer omdat 't nu inderdaad een hard gevangenisleven was, dat de mannen leidden.
De nieuwbenoemde Gouverneur ontnam hun alle vrijheden. Hun voedsel werd zonder enige verandering, dag in, dag uit: gerstebrood met water! Alleen — en dat moesten ze nog waarderen als een bewijs van grote welwillendheid — het dagelijks wandelingetje van zes man werd toegestaan, maar dan voortaan onder sterk gewapend geleide. En dat maakte het tochtje tot een kwelling, uitgejouwd als ze soms werden door het volk uit de stad. Neen, de toestand was er niet op vooruitgegaan in het lange, lange jaar, dat ze hier nu al zaten. Enkelen gestorven! Van

heimwee misschien? Wie kon 't zeggen? Een slechte behandeling! Niets te doen en eindeloos wachten en nog eens wachten. t Was meer dan een Hollands zeeman kon verdragen....

De stuurman, de barbier, Gerrit, de „Ome", en nog twee matrozen zaten in fluisterend gesprek bij elkaar. 't Werd zeer geheim gehouden, wat ze te bespreken hadden en hoewel niemand er 't rechte van af wist, begreep toch een ieder waar 't over ging.

„Ze zouden het wagen!" Een maand geleden had een zestal het ook „gewaagd," maar ze waren gepakt en schandelijk en afschuwelijk-wreed met stokslagen gestraft.

Deze strafoefening had allen afgeschrikt, maar — voor een ogenblik! Nu wilden deze mannen het proberen. Morgen, als ze hun wandeling mochten maken. Maar hoe 't gebeuren zou? Niemand wist het....!

't Was na de middag en 't escorte kwam het zestal halen. Niets bijzonders gebeurde er nog. Maar dan, in 't drukste gedeelte der stad, begon de stuurman allerlei dwaze bewegingen te maken. Te dansen, met de armen te zwaaien, te fluiten! Ineens trok hij de volle belangstelling van de slenterig meelopende soldaten. Onder elkaar begonnen ze te lachen om die dwaze Hollander. Dan greep de stuurman uit zijn zak een kompas, en plotseling stond hij stil, tuurde er op, liet de naald door schokkende bewegingen in 't rond draaien. De soldaten keken met verwondering naar dit vreemde instrument, dat hen met bijgelovige vrees vervulde.

„'t Is een tovenaar," verkondigde Gerrit met een doodernstig gezicht in de taal der vreemdelingen. En dezen slikten het voor een grote waarheid, want hoe ontwikkeld

dit volk ook was en hoe hoog zij ook stonden in beschaving, van bijgeloof hadden zij zich nooit kunnen losmaken.
De stuurman greep nu een kijker uit zijn broekzak.
„De naald wijst ijzer aan," lichtte Gerrit nu in, „kijk maar!" De stuurman hield de kijker bij het kompas en terstond richtte zich de naald er naar toe.
„IJzer?" vroegen de soldaten nu.
Dat was dat wonderlijk harde goedje, waar ze pas onlangs kennis mee hadden gemaakt, bij de plundering van 't wrak.
Gerrit voelde nu het visje aan de haak!
„Ja zeker, kijk maar goed. De naald wijst er naar toe."
De soldaten keken. 't Was ontegenzeggelijk waar.
„En waar dient dat voor?" vroeg een der soldaten op de kijker wijzend.
Gerrit lachte stil, evenals de anderen. 't Liep prachtig van stapel.
„Daar ziet de tovenaar het ijzer mee". De soldaten stonden als verstomd!
De stuurman zette de kijker aan de ogen.
„Ziet hij nu ook iets?" vroeg er een.
„'k Zal eens vragen," beloofde Gerrit.
„Hij ziet het," boodschapte hij terug, na even een opmerking tegen den stuurman gemaakt te hebben.
„Waarzo?" vroegen de soldaten gretig.
Weer tintelde er iets van vreugde in de ogen der mannen. 't Lukte! Het stoutmoedige plan, dat ze gemaakt hadden en dat ze zo slim hadden verzonnen.
„In die richting!" wees Gerrit aan. De soldaten liepen al in de aangewezen richting, terwijl ze met bewonderende blikken den tovenaar aankeken, die maar steeds in zijn

kijker liep te turen. De stuurman maakte een veelzeggend gebaar tegen Gerrit.
„We moeten nu die kant uit," wees Gerrit, „zo zegt de tovenaar."
De soldaten liepen zonder argwaan in de val. Want de hand van Gerrit wees in de richting, waar hij wist, dat ongeveer de haven lag. 't Was hun enkel te doen geweest veilig en wel de stad doorgebracht te worden. Dit was hun enige kans! 's Nachts ontvluchten was door de strenge bewaking onmogelijk! Overdag was het alleen lopen door de stad al voldoende om dadelijk opgepakt te worden! Dit was 't enige middel!
Recht toe, recht aan liepen ze nu op de haven af. 'n Lange wandeling! Maar toen.... de mannen hadden even moeite een kreet van verrukking in te houden, want voor hen lag de wijde, wijde zee, waar hun harten zo naar verlangden..
't Vreemde verschijnsel had intussen heel wat mensen op de been gebracht. Als een lopend vuurtje ging 't nieuws de stadswijk door en uit alle hoeken en gaten kwamen mensen, die, ingelicht door de soldaten, allen de afloop wilden zien. Ze wilden weten, waar deze tovenaar het ijzer vandaan zou halen. Plotseling deed de stuurman, of hij niet verder kon gaan. Hij viel neer — mompelde enige woorden.
„Hij is uitgeput," verklaarde Gerrit.
„'t Is zwaar werk, ijzer zien. De tovenaar moet eten hebben."
In een oogwenk was de stuurman voorzien van een ruime voorraad platte broodjes, die door de inwoners snel gehaald waren. Zo verlangend waren ze naar de verdere werkzaamheden van den tovenaar. De mannen hadden in die tussentijd hun ogen de kost gegeven.

„Daar bij dat vissershuisje," fluisterde de stuurman tot den naar hem overgebogen Gerrit. Deze gaf onhoorbaar de boodschap door.

„Vooruit, als ik op sta," zei de stuurman nu iets harder. Even wachtte hij nog. Dan sprong hij snel overeind, greep wat brood. De anderen grepen ook inderhaast wat levensmiddelen. Met een paar sprongen waren ze uit de verblufte menigte. Gerrit gaf een soldaat, die nog de tegenwoordigheid van geest bezat hen tegen te houden een fikse stomp, zodat hij tussen 't volk tuimelde en de verwarring nog groter maakte. Ze liepen, wat ze lopen konden! Achter hen bleef het stil, doodstil! Allen waren stomverbaasd over deze ontknoping. Dan barstte ineens een woest gehuil los. Beetgenomen waren ze! Gerrit keek even om. Hij zag een hele menigte van toe-rennende mensen met vooruitgrijpende handen.

„Vooruit! Vooruit!" schreeuwde hij. De stuurman sprong

in 't vaartuig. De vier anderen volgden. „Maak los!" schreeuwde de stuurman tegen Gerrit, die als laatste deze taak op zich had genomen. 't Touw zat ellendig vast.
't Gehuil kwam nader. Gerrit greep zijn mes. „Gelukkig, dat ze ons die niet afgenomen hebben," dacht hij onder 't jachten door. Met een fikse hak was 't touw stuk, maar — de anderen hadden van louter gejaagdheid al tegen de wal staan duwen. De boot kreeg ineens een flinke stoot zeewaarts. De afstand was te groot om te springen....! Even stond Gerrit als radeloos! Dan sprong hij in 't water en zwom met haastige slagen de boot achterna. Inhalen kon hij haar echter niet meer! De snelle ebstroom nam het lichte vaartuigje mee en aan die stroom durfde Gerrit zich niet toevertrouwen. Bovendien voelde hij een sterke zuiging naar beneden, zodat hij alleen al alle krachten moest inspannen, om boven te blijven. Hij kon 't niet halen. Toen nam hij een dapper besluit.

„Ga met God!" schreeuwde hij zijn makkers achterna.
Met een forse slag wendde hij zich om en zwom met moeite in de richting van de wal, wat hem geweldige inspanning kostte. Een aantal soldaten echter waren in een ander bootje gestapt en redden zo den vrijwilligen drenkeling.
„'t Leven eraf gebracht," mopperde Gerrit zeer terneergeslagen door 't mislukken van zijn pogingen. „Daar zal ik een rare pijp van roken, zou ik denken."
Inmiddels waren de vijf andere mannen een aardig eind gevorderd. Maar ook zij hadden niet veel succes. Plotseling kreeg de boot een hevige stoot. Nog een! Ze schuurde over 't zand en zat dan muurvast. Het gehele roer versplinterde door een onverwachte zijwaartse zwenking, die de boot maakte na de eerste stoot.
„Een bank!" schreeuwde de stuurman. „Vooruit, erover heen trekken!"
In een wip waren ze de boot uit en sleepten haar over de bank.
„Vooruit, haast je wat!" riep de stuurman dan tegen de „Ome", die met leedwezen de gevangenneming van zijn vriend had aangezien. „Die hebben ze toch al."
De mannen sprongen weer in de boot, tot hun middel toe kletsnat.
„Nu 't zeil hijsen!" schreeuwde de stuurman, opgewonden door 't naderen van de soldatenboot en enige inderhaast bemande vissersschuitjes. De achtervolgers echter schenen een doorgang in de bank te weten, want ze stuurden wat oostwaarts.
Met koortsachtige haast togen de mannen aan 't werk.
„'t Zeil losmaken, de mast opzetten!" commandeerde de stuurman.

„'t Mastgat is bijna vlak uitgesleten!" riep de „Ome" gejaagd. Ze luisterden niet eens. Ziezo, de mast stond. Nu 't zeil. 't Was vrij groot en door 't ongewone model voor de mannen eerst een raadsel, hoe ze 't gehesen moesten krijgen. Hun vingers peuterden koortsachtig aan de vele touwtjes. Eindelijk zat het zo ongeveer.
„Haal op!" commandeerde de stuurman. Het zeil vloog omhoog. De wind viel er in! Het zeil bolde, de schuit hing gevaarlijk schuin en kreeg een geweldige ruk vooruit. Nog een! De mast vloog uit 't mastgat, overboord, met zeil en al! Het lichte vaartuigje dreigde om te slaan! Ze dreven weer voort op de stroom alleen. Eensklaps scheen de mastpunt of 't zeil ergens achter te blijven haken. Het scheepje maakte een wijde boog, het hijstouw rolde door 't kleine houten katrolletje, brak dan af.
Ze dreven verder, zonder roer en zonder zeil, op de voortsnellende stroom, die hier rechtstreeks langs de kust naar een smalle slijkerige landtong voerde.
„Stond de stroom maar zee in," jammerde de „Ome", die voelde, dat ook zij niet zouden slagen. De anderen gaven geen antwoord. Voor zich de landtong, achter zich de achtervolgers. 't Was een kwestie van tijd! Na een kwartiertje vloog de boot het slik in. Even later waren ook zij gevangen en werden ze stevig geboeid naar de haven teruggevoerd, waar ze aan wal gebracht, door de juichende kreten van 't volk ontvangen werden. Zo werden ze naar den Gouverneur gebracht!
„Er zal wat opzitten," beloofde Gerrit, nog eens, nu tegen zijn kameraden.
De Gouverneur had al bericht gekregen van de ontvluchting. Hij ontving de mannen zittende op zijn troon. 't Begon

vrij schappelijk. „Meer?" vroeg hij. Het zestal schudde het hoofd. Ze begrepen de vraag van den Gouverneur dadelijk! Omdat Jan Weltevree hun al te voren gezegd had: „De Gouverneur zal wel vragen of er nog meer aan de ontvluchting deel hebben genomen. Hou de anderen er buiten." Toen kregen ze een vrij lange vermaning van den Gouverneur, waarin deze hen het gevaarlijke van de onderneming onder 't oog bracht. „Zo weinig voedsel en in 't geheel geen drinken."
Dat alles kregen ze bij monde van Jan Weltevree te horen en deze doorspekte zijn verhaal met opmerkingen van zich zelf
„D'r zal wat opzitten, geloof dat maar."
„Wist ik al en heb ik ook al gezegd," bromde Gerrit.
„Blijf, waar je bent," wierp Jan er tussen door.
„Makkelijk praten," mopperde de stuurman. „Jij verlangt niet naar Holland. Ik wel."
„'t Is me hier nog al wat," snauwde de „Ome", die nijdig was over 't slechte resultaat.
„....en de Gouverneur verlangt, dat jullie nooit meer zo iets zult ondernemen...." vertaalde Jan Weltevree, zonder verder acht te slaan op de opmerkingen der mannen.
„Als we er kans voor zien, lappen we 't hem weer," antwoordde de barbier met overtuiging.
„Hij zegt, dat Uwe Hoogheid gerust kan zijn," vertaalde Jan Weltevree een beetje vrij en ietwat anders dan de bedoeling was!
„....en de Gouverneur is van mening, dat hij om verdere ontvluchtingsplannen tegen te gaan, een voorbeeld moet stellen. De straf zal jullie zo aanstonds toegediend worden. Arme kerels! 't Wordt niet mis!"

Dit laatste voegde Jan er op eigen houtje aan toe.
Toen werd het zestal naar een binnenplaats gebracht, waar ze de anderen, die de Gouverneur had laten halen, al vonden staan. Ze kregen een zware plank, waarin in 't midden een gat zat, om de hals en moesten geknield gaan liggen. Een tweetal soldaten hield elk van hen vast en toen regende het stokslagen....!
Toen de strafoefening afgelopen was, moesten ze door hun kameraden weggedragen worden en de eerste week kwam niet één van 't zestal meer van zijn matras, zo'n pijn deed hun lichaam!
Onder de schipbreukelingen heerste een grote verslagenheid door deze gebeurtenis.
„Nu was ook dit slimme plan mislukt. Waren ze dan veroordeeld hun leven lang hier te blijven en hier hun leven te slijten?"
De Gouverneur verbood verder aan de mannen het dagelijkse wandelingetje en bovendien werd de bewaking zeer verscherpt.

HOOFDSTUK 11.

Naar den koning! Jan Weltevree geeft inlichtingen over vreemde zaken

Een maand na de ontvluchting — het zestal was inmiddels weer hersteld van zijn wonden — kwam eindelijk een gezant van 't hof. Maar de boodschap, die hij bracht, was teleurstellend.
„Onmiddellijk naar den koning, zo gauw de wind gunstig is." Dat was de boodschap, die Jan Weltevree hun moest overbrengen. En hij verheelde het de mannen niet, dat hun kansen op mogelijke ontvluchting of vrijlating zeer gering waren. De hoofdstad lag een heel eind het binnenland in en op het vaste land en bovendien — de koning zou nooit toestemming geven tot een vrijwillig vertrek. Eenmaal in 't land, kwam niemand er ooit meer uit. 't Waren sombere dagen voor de mannen.

De Gouverneur scheen haast te hebben, aan 's konings bevel te voldoen. Reeds de volgende morgen werden de mannen onder strenge bewaking naar vier grote jonken gebracht en nadat ze hierover verdeeld waren, werden ze met beide voeten en één hand in een blok gekluisterd.
Zo vertrokken ze....
Maar de Gouverneur was te haastig geweest. De wind was nog niet omgelopen en ze hadden met een stevige tegenwind te kampen. De vaartuigen dobberden angstig en de soldaten zagen geen kans tegen de wind op te laveren. En — wat een prachtige poging tot ontvluchting hadden ze kunnen wagen, — want na een uur waren de soldaten

zeeziek en konden ze geen hand meer uitsteken naar riemen of zeil.
De mannen verbeten zich van ingehouden woede over hun onmacht. Zo dobberden ze vier dagen lang rond onder de grootste ellende en noodgedwongen moesten ze weer terugkeren, niet nadat Jan Weltevree op aandringen van zijn landgenoten geprobeerd had, den aanvoerder de sleutels van de zware blokken te ontfutselen. Deze was echter nog wel zo helder van geest, dat dàt niet lukte en tot straf voor zijn vermetele poging, werd ook Jan enige tijd in 't blok gekluisterd.
Zo kwamen ze weer in hun oude woning terug.
Een week later vertrokken ze weer op dezelfde wijze en nu slaagde de tocht beter. In een dag volbrachten ze de overtocht en landden ze behouden op de vaste wal, waar hen een sterke soldatenmacht opwachtte. Ze kregen paarden en in snelle draf ging het nu het binnenland in, twee weken lang, dag in dag uit.
Een reis, die zoveel van hun krachten vergde, dat verscheidenen de vermoeienissen niet konden dragen en onderweg stierven en door hun kameraden met droefheid en bange zorg in 't hart begraven werden.
's Nachts sliepen ze in kloosters, waar 't land vol van was en die bevolkt waren met talloos vele monniken of „papen", zoals Jan Weltevree ze noemde. En hij voegde er aan toe: „Papen geen gebrek, was de leer maar goed. 't Volk dient de afgoden, tenminste zo heet het. Maar in werkelijkheid hebben ze voor hun heren meer eerbied dan voor hun goden. En de heren — die houden 't meest van zich zelf. Ja, 't is een raar land hier!"
Zo ging elke dag voorbij met dezelfde eentonigheid, welke

zo nu en dan verbroken werd door één of ander, dat de aandacht der mannen trok.
Zo kwamen ze telkens grote troepen soldaten tegen, die keurig gedrild, voortmarcheerden, zwaar bewapend. De mannen verbaasden zich hierover en vroegen Jan Weltevree of er misschien een oorlog op komst was. Maar deze schudde het hoofd en vertelde hun, dat er altijd een groot leger op de been was, bestaande uit vreemdelingen, maar dat het volk hier zelf laf was, zodat ze in gevechten altijd de kous op de kop kregen. De Tartaren hadden dan ook niet veel moeite gehad hen te onderwerpen.
„Zij kunnen geen bloed zien," spotte Jan Weltevree, „ten minste niet van zichzelf. Voor anderen zijn ze soms afschuwelijk wreed."
Van deze wreedheid kregen de mannen in de laatste week van hun reis een afgrijselijk voorbeeld.
Bij een kromming van de weg zagen ze, dat aan de kant een man tot aan de hals toe was ingegraven. Zijn gezicht, dat boven aarde uitstak was geheel bebloed en bovendien werd hij geplaagd door een groot aantal insecten. De mannen vroegen Jan Weltevree met afgrijzen, wat dat te beduiden had.
„Een moordenaar," legde deze uit. „Zo wordt hij gestraft. Zie je die houten zaag bij hem liggen? Ieder, die langs komt is verplicht — op bevel van den koning — een haal langs het hoofd te doen. Net zo lang tot hij dood is. Van bloedverlies of van honger. Let maar op, de soldaten zullen 't aanstonds ook wel doen. En inderdaad, onder hevig gillen van 't slachtoffer, voldeden de soldaten aan 's konings bevel. Kermend en rochelend bleef de wreedgestrafte achter. Gelukkig had geen der Hollanders aan de

strafoefening behoeven deel te nemen. Ze zouden dat ook hardnekkig geweigerd hebben, al werd 't hun ook bevolen. „We komen van kwaad tot erger," bromde de stuurman, toen ze een eindweegs gereden hadden. „Dien koning zou ik graag eens een paar malen zo over zijn gezicht halen, of liever, ik zou hem mijn Hollandse knuisten wel eens willen laten voelen."

„'k Zou 't maar laten," merkte Jan Weltevree op. „'t Vorige jaar moest de vrouw van 's konings broer een rok voor Zijne Majesteit maken. Ja zeker, zelfs de vrouw van zo'n hooggeplaatst persoon is niets meer dan een slavin, zoals alle vrouwen hier in 't land. Nu dan, ze maakte de rok en omdat ze den koning haatte, die haar eens had mishandeld, naaide ze in de rok allerlei kleine puntige voorwerpjes, die 't Zijne Majesteit onmogelijk maakte met die rok aan, te zitten of te liggen. 'n Domme en dwaze wraakneming trouwens. Maar de koning vatte 't zo niet op. Hij maakte er een vreselijk misbaar over en sprak van toverij en zo meer en al de edellieden aan zijn hof beaamden dit natuurlijk getrouw. Kortom, hij liet de joffer gevangen nemen, liet haar opsluiten in een kamer, waar de vloer geheel van koper was. Hieronder liet hij een vuur stoken, net zolang tot de arme vrouw geheel verbrand was. En of dat al niet genoeg straf was voor zo iets geringS, kwam er nog een slachtoffer. Een Gouverneur, die van 't geval hoorde, stuurde den koning dapper een brief, waarin hij hem verweet zo iets schandelijks gedaan te hebben. De dappere dwaas! — Hij had beter gedaan zijn mond te houden! — De koning liet hem halen. Hij kreeg een portie stokslagen, waar hij bijna half dood van was en tot besluit werd hij onthoofd."

„Geen wonder, dat allen zo bang zijn voor den koning,"

merkte de „Ome" op. „Ik ril, als ik er aan denk dat potentaat te ontmoeten."
Jan Weltevree haalde zijn schouders op. „Vrede met hem houden, daar bevind ik me 't beste bij. Wat echter 't land langzaam maar zeker ten onder brengt, zijn niet de strenge straffen, maar de geweldig zware belasting. De koning heeft veel geld nodig. De Tartaren vragen driemaal 's jaars een zware schatting. De Japanners proberen ook nog wel eens iets los te krijgen. De bevolking is lui en de edelen doen niets anders dan zich vermaken. En toch, geld of landbouwopbrengsten moeten opgebracht worden. Wie niet geeft aan de dienaar des konings krijgt elke maand een flinke portie stokslagen, net zolang tot hij betaalt. 't Gevolg is grote armoede, en in dit rijke land — want rijk en vruchtbaar is het! — sterven toch soms de mensen van honger, vooral in de wintertijd, die hier erg koud is."
Dit praten kortte dan de tijd weer wat en na enige dagen, nadat ze eerst een rivier doorgetrokken waren, bereikten ze de hoofdstad, Seoul geheten, en onder veel bekijks der bevolking deden ze hun intocht.

„'k Moet je zeggen, dat we er niet op achteruit gegaan zijn," vond Gerrit. „'t Is wel niet wat je noemt, maar ja! Alles beter dan hangen, zoals de gevangene zei, toen de strop brak."
Jan Weltevree knikte. „Je krijgt het hier best naar je zin, hoor. Eerst vind je 't vervelend, maar naderhand wen je er aan. Je verlangt niet meer naar huis. 't Zal jullie net gaan als mij."
„Wel wis en drie niet!" stoof de „Ome" op. „Vind jij 't hier maar goed, wij poetsen de plaat, zo gauw mogelijk."

„Is de zee hier ver vandaan?" vroeg Gerrit belangstellend.
„Misschien krijgen we nog een kansje."
„Maar ik ben niet meer van de partij. Dat ontfutselen van die sleutel toen, heeft me al een uitbrander van den koning bezorgd, die raak was."
„Ben je dan al bij den koning geweest?" vroeg de „Ome" belangstellend.
„Vertel maar liever eerst eens, hoe we de zee kunnen bereiken," viel de stuurman in de rede. Jan Weltevree begon: „De kortste weg is langs de rivier. Maar dan kom je eigenlijk uit bij een golf. Aan de overkant ligt dan China. 't Zit daar vol met zeeroversgespuis en bovendien, 't spookt daar nog al eens. 't Beste zou zijn: dezelfde weg weer terug, als jullie met alle geweld weer op 't pad willen. En dan aan de zeekant — als je die bereiken kunt — probeer je....
Ja, en toen zei de koning, dat hij jullie spoedig eens bij zich zou laten komen. Hij wilde wel eens kennis met jullie maken," veranderde Jan ineens van onderwerp.
Het drietal was stomverbaasd over deze plotselinge overgang van 't gesprek. Maar een onmerkbaar waarschuwende blik van Jan Weltevree deed hen omzien. Achter hen stond een Chinees. Geruisloos was hij binnengekomen, sluipend als 't ware op zijn vilten zolen.
„'t Zijn allemaal spionnen," merkte Jan Weltevree als terloops op. „Hollands verstaan ze wel niet, maar een enkel los opgevangen woord is voldoende voor den koning. Daarom voorzichtig, mannen! Ik ken dat soort heren. De stad zit er vol van. Ze zij gevlucht uit hun land, meestal niet, omdat ze zo braaf oppasten. En hier genieten ze gastvrijheid, waarvoor ze allerlei karweitjes moeten opknappen, zoals bijvoorbeeld jullie nu inkwartiering verschaffen. Al

de anderen zijn ook in groepjes van drie bij dergelijke heren ondergebracht. Je denkt nu, dat je vrij woont, maar in werkelijkheid ben je beter bewaakt dan ooit. Een ontvluchting van één van jullie kost hem het leven. En hij weet dat drommels goed. Geloof dus maar niet, dat hij jullie vrijwillig laat trekken."

„'k Dacht nog al, dat we hier vrij goed zaten," merkte Gerrit op, de ruime kamer opnemende, waar ze die dag voor 't eerst waren, nadat ze eerst opgesloten waren geweest in een soort kazerne.

„Wat een rare manier van huizen bouwen eigenlijk," merkte de „Ome" op, die 't gesprek over ontvluchten maar liever niet wilde voortzetten met die gluiperige Chinees bij hen. „Een dak van stro, 't huis op palen. Er is zeker een ruimte onder, niet?"

Jan Weltevree knikte. „Hieronder wordt 's winters gestookt," vertelde hij.

„Dus de kachel onder 't huis; niet kwaad bedacht," vond Gerrit. „'t Is toch nogal een beschaafd volk, hier. De muren zijn tenminste met wit papier beplakt en de vloeren met geolied papier. 't Enige, dat we missen, is een paar stoelen. Maar daar doen ze schijnbaar niet aan. En waar ik ook bezwaar tegen heb, is dat strooien dak. Waarom hebben ze daar geen pannen voor gebakken, of ook een lemen afsluiting voor gemaakt, zoals ze de muren hebben opgetrokken?"

„Mag niet," antwoordde Jan Weltevree. „Alleen de koning mag 't hebben en die er vergunning voor krijgen, zoals edellieden. Al 't mindere volk moet strooien daken hebben."

„'n Dwaze maatregel", vond de stuurman, „moet er brand komen!"
De Chinees was inmiddels weer geruisloos opgestaan en liep naar 't vrij grote venster toe, waardoor het leven op straat naar binnen kwam. Hij nam een even groot papieren schut en hing dit er voor, zodat in de kamer een schemerachtig duister heerste.
„Is-ie nou gek," viel de „Ome" nijdig uit. „Vooruit, haal af dat ding!" commandeerde hij.
Hij wilde al naar het schut grijpen, maar Jan Weltevree hield hem tegen. „Hangen laten!" gebood deze. „De kerel heeft gelijk."
De „Ome" bleef zeer verbaasd staan. Jan Weltevree sprak enige woorden tot den Chinees, schreef iets op een stukje papier, dat hij aan den „langstaart" gaf. Deze verdween. . .
„Hoe heb ik het nou toch?" vroeg de „Ome" al voor de derde maal.
„De kerel heeft gelijk," verklaarde Jan Weltevree. „De koning komt voorbij, zo straks! En dan mag niemand hem zien. Alle vensters en deuren moeten gesloten zijn. En wee degene, die 't waagt over muren, achter bomen of uit vensters naar hem te kijken. Op de plaats zelf wordt hij ter dood gebracht."
„'n Gruwelijk heerschap," merkte de stuurman op, „maar hoe weet hij nou, dat die sinjeur zou komen?"
„Luister maar eens goed," zei Jan Weltevree. De mannen deden het. Op straat was het nu doodstil geworden en uit de verte klonk een dof gerommel als van een naderend onweer.
„De straat is afgesloten," verklaarde Jan Weltevree. „Door soldaten. Zelfs geen hond mag er meer lopen! En dat ge-

rommel komt door grote trommen. Die worden geslagen in 't paleis van den koning."
„Waar ligt dat?" vroeg Gerrit.
„Dat loop je niet mis," zei Jan Weltevree, „'t is haast een stad — zoiets als Alkmaar — een eindje de rivier op. 't Is geheel van steen en klei opgetrokken, met drie geweldige muren er omheen, met bovenop scherpe punten."
„Kunnen we niet eens kijken," vroeg de „Ome", „als dat heerschap voorbijkomt?"
„'t Is gevaarlijk," antwoordde Jan Weltevree. „Zijn lijfwacht heeft scherpe ogen. Maar als jullie 't schut niet oplichten en alleen door de kier kijkt, is er geen nood. Als jullie maar dadelijk, zodra jullie een soldaat onze richting uit zien komen, plat op de grond gaan liggen. Soms doen ze onverwachts een inval."
De vier mannen gingen nu voor de kleine kieren staan en zorgden dat 't schut niet bewoog. Zo wachtten ze de komende dingen af. Al spoedig kwam het tromgebrom nader, nu vermengd met scherpe fluittonen. De straat lag als uitgestorven. Alle huizen waren op dezelfde manier gesloten. Geen mens was er te zien, alleen stak er boven een heg aan de overkant een bamboestok uit, van boven gespleten, en in de spleet zat een velletje papier.
„Wacht maar af," zei Jan Weltevree lachend, toen de mannen hem vroegen, wat dat betekende.
Ze hoorden de stoet steeds nader komen en eindelijk, na enig wachten, kwam hij in de straat, waar ze ingekwartierd lagen.
't Eerst zagen ze een lange rij in 't zwart geklede mannen, die op de borst of op de rug een wapen geborduurd hadden.
„De adel," fluisterde Jan Weltevree. Dan volgden de sol-

daten met muziekinstrumenten uitgerust, waaraan zij een afgrijselijk geluid ontlokten. Dan volgde weer een aantal soldaten, in strakke, stijve pas.
„De lijfwacht," verklaarde Jan Weltevree op zachte toon. „'k Heb gehoord, dat de koning jullie daar ook voor bestemd heeft."
De mannen hadden geen aandacht voor deze woorden. Nu kwam een alleenrijdend persoon, eveneens op zijn fraaist uitgedost.
„Is hij dat?" vroegen de mannen.
„De secretaris," zei Jan Weltevree. „Zie je dat kastje, dat hij draagt? Let nu op!"
De secretaris gaf aan een soldaat een bevel. Deze begaf zich naar de omhooggestoken bamboe, greep het papiertje er af en stopte dit in 't kleine kastje."
„Een verzoekschrift aan den koning," verklaarde Jan Weltevree. „Dat moet zo ingediend worden. En wat de koning daarover beslist, is niet te veranderen."
„'t Was een Chinees, die de stok vasthield," beweerde Gerrit. „'k Zag nog net zijn staart."
„Waar heb je de onze heengestuurd?" vroeg de „Ome" nu.
„Met een briefje naar de anderen, dat ze de vensters dicht moeten laten. Kijk, daar heb je den koning nu."
De mannen zagen een fraaie, vergulde draagstoel en in die draagstoel een grof gebouwd man, kwistig en kleurig gekleed. Zijn gelaat was rood en om zijn mond lag een wrede trek.
„Wat zou ik hem eens graag op zijn neus slaan," kon de stuurman niet nalaten op te merken.
Langzaam trok de stoet voorbij en toen hij eenmaal gepasseerd was, heerste weldra weer op straat de geweldige drukte van voorheen.

Jan Weltevree haalde het schut weg en liet het licht weer toe in de kamer.
„Maar als er nou eens iemand onverwachts den koning tegenkomt," vroeg Gerrit. „Hoe gaat het dan?"
„Dat kan niet," vertelde Jan Weltevree, „onmogelijk! Deze straat wordt niet alleen afgezet, maar ook alle, die daarop uitkomen. En de soldaten, zelfs die de afsluiting handhaven, mogen niet met 't gezicht naar den koning staan. Met den rug staan ze naar de optocht toegewend. Ja nog erger, een enkel kuchje dat gemerkt wordt, wordt met de dood gestraft. Daarom houdt de muziek wel eens plotseling op, om zo een zondaar te betrappen. Alle soldaten moeten dan ook op bevel van hun overste een bit in de mond hebben, zoals bij ons een paard. Dan kunnen ze minder gemakkelijk hoesten. Want 's konings ongenade wreekt zich ook op hem."
„'t Lijkt wel een god, zo wordt hij behandeld," vond de „Ome."
„Precies," gaf Jan Weltevree ten antwoord, „precies, dat is hij ook half en half. Er zijn wel afgoden, die ze aanbidden, maar boven alle staat de koning. Hij kan naar willekeur beschikken over 't land, over 't leven zijner onderdanen...."
„En slikken die dat allemaal zo maar?" vroeg de stuurman verbaasd. Hij, als vrij Hollander, kon zich zoiets niet begrijpen van een toch tamelijk beschaafde natie. „Dat begrijp ik niet!"
„'t Zal wel moeten," antwoordde Jan Weltevree droog.
„De koning staat geen inbreuk op zijn macht toe en hij handhaaft die gestreng, door een uitgebreid leger, voornamelijk uit vreemdelingen bestaande, die natuurlijk uit

eigenbelang den monarch van harte dienen — om 't „gelletje", snap je?"
„Maar wij dan? Wij zijn toch ook vreemdelingen?" merkte Gerrit op. „Wat doet hij met ons?"
„Afwachten!" antwoordde Jan. „Jullie zult ook wel bij de lijfwacht ingedeeld worden. 'n Baantje, man! Kostelijk! Je hebt 't er best bij!"
„Als ze me d'r maar mee van m'n lijf blijven," mopperde de „Ome". „Daarom zijn we niet gaan varen, wat jij, Gerrit? Om hier je leven lang soldaatje te spelen. 'k Vertik het! Zo gauw 'k kan, ga ik er vandoor, dat is zeker! En....!"
„Moet je doen!" brak Jan Weltevree droog af. „Moet je doen, man! 'k Geef je groot gelijk!"
De „Ome" wilde op deze spottende opmerking een nijdig antwoord geven, maar hij had daartoe niet de gelegenheid.
„Er komt iemand!" riep Gerrit plotseling. „Er komt iemand naar boven klauteren. Wat een snoeshaan is me dat! Moet je zien, „Ome"!"
„Hela, kom er maar in hoor!" schreeuwde hij omlaag, door de vensteropening, waardoor hij gedurende het gesprek had staan kijken.
Op 't trapje klonk gestommel. Jan Weltevree bukte zich ook uit 't venster. „Hou je mond," commandeerde hij dan plots, toen hij gezien had, wie er naderde. „Ben je niet goed wijs om zo'n lawaai te maken!"
Gerrit, die zijn hoofd had binnengetrokken, keek den „Ome" wat verbouwereerd aan.
„'k Zal nog niet vriendelijk mogen zijn tegen zo'n halfgaren Chinees, „Ome"!" mopperde hij. „'n Raar land is dat hier en hij" — hij wees op Jan — „heeft er ook 'n tik van te pakken."

„t Is geen halfgare Chinees, 't is...." wilde Jan zeggen, maar 't openwerpen der deur door de Chinese kostbaas belette hem verder te gaan.

De Chinese bewaarder boog als een knipmes. Ook Jan Weltevree boog diep. Gerrit keek den „Ome" even aan, samen keken ze naar den stuurman. — Rechtop bleven ze staan! De man, die binnenkwam, verwaardigde hen allen met geen blik.

„Wat een stoethaspel," fluisterde de „Ome", zacht lachend. Hardop durfde hij niet. Die statige binnenkomst had toch wel wat indruk op hem gemaakt. De anderen grinnikten eveneens zacht. 't Wàs ook een wonderlijk gezicht!

De man, die binnenkwam, droeg een lange, bruine mantel, van onder geheel uitgerafeld, niet door slijten, maar omdat men glad en al vergeten scheen, dat er nog een zoom aan

ontbrak. Om zijn middel had hij een dik touw gebonden, waarmee de lange rok wat opgehaald kon worden, die dan zo de voeten vrij liet. Verder had hij een iets dunner touw om zijn hoofd gebonden en dat touw hield een spits hoedje, van bamboe gevlochten, op zijn plaats. Van onder dit malle hoofddeksel kwamen de lange, zwarte haren te voorschijn, die aan 't vieze, blijkbaar ongewassen gezicht, een boefachtig uiterlijk gaven. Bovendien droeg de man in de hand een stok, waarvan hij echter bij 't lopen niet veel gemak zou kunnen hebben; ze was dun en van oud, verdroogd hout, dat gemakkelijk brak. Plechtstatig, zoals hij binnengekomen was, schreed de „stoethaspel" naar 't midden der kamer en eerst daar haalde hij met een deftig gebaar van tussen zijn gordel een perkamentachtig stuk papier, dat hij met hetzelfde deftige gebaar aan Jan Weltevree overreikte, nadat hij 't eerst als bewijs van diepe verering een ogenblik tegen 't voorhoofd had gehouden.

„Wat 'n halfgare Chinees," zei Gerrit expres wat luider, om Jan Weltevree te plagen. Hij kon 't niet verkroppen, dat deze hem straks zo had gecommandeerd.

Eerbiedig nam Jan Weltevree het document aan, nadat hij eerst 'n nijdige blik had geworpen op Gerrit, die zich daar nu echter niets van aantrok en dapper voortging met zijn spottende opmerking.

„'n Vogelverschrikker, „Ome"!" proestte hij. „'t Zal je gebeuren, een wandelende vogelverschrikker. Zo weggelopen uit een Hollands graanveld. Dat had ik nooit kunnen denken! Ha, ha!" lachte hij, „Sinterklaas, waar is je zwarte Piet nou toch?"

De stuurman deed niet mee, maar inwendig vond ook hij, dat 't uiterlijk van den man meer dan potsierlijk was.

„Hebben ze hier geen pomp?" vroeg de „Ome" belangstellend aan Jan Weltevree.
„Wil ik je dan eens wassen, sinjeur?" vroeg hij dan aan den „stoethaspel."
Deze bewoog geen spier van zijn gelaat en de „Ome" kreeg het onpleizierige gevoel, dat hij als lucht beschouwd werd.
„Vraag 't hem eens in 't Coreaans," merkte Gerrit op. „Misschien, dat hij je dan begrijpt!"
„Als je 't maar laat!" siste Jan ineens den „Ome" toe. „Stommeling!"
De „Ome" schrok wat. „Stommeling?" zei hij kwaad. „Ben jezelf! Laat hij zich wassen en kammen. En als hij dan nog een zoom in zijn rok laat naaien, zal 't een net ventje zijn. Maar nou — !" Met afkeer draaide de „Ome" zich om.
„Bah, wat een vogelverschrikker!" herhaalde hij Gerrits mening over den sinjeur.
De „Ome" voelde zich door deze opmerkingen opgelucht. Ook hij had zijn minachting duidelijk laten blijken en bovendien — hij had 't laatste woord gehad!
De mannen zwegen nu verder.
Jan had het lezen van de brief beëindigd en hij sprak nu enige woorden tot den vreemdeling. Daarna verdween deze met dezelfde plechtstatigheid, uitgeleide gedaan door Jan Weltevree.
„'t Ga je goed! Flink wat zeep kan geen kwaad," riep Gerrit uit 't venster hem na. Met een ruk haalde Jan Weltevree hem naar binnen. „Ezels zijn jullie!" snauwde hij, „ezels!"
Het drietal staarde hem wat verbluft aan.
„Ja, natuurlijk," viel Jan uit, blij, dat hij zich lucht kon geven. „Begrijp jullie nou nog niet, dat je voorzichtig moet

zijn. Als jullie 't dan zo prettig vindt om doodgemarteld te worden, dan moet jullie zo maar doorgaan. Maar ik verzeker je, dan bemoei ik me niet meer met jullie. 'k Heb mijn hachje te lief, hoor!"
„Maak je nou om een kale nikker zo'n drukte," informeerde de „Ome" belangstellend.
„'t Is geen kale nikker," stoof Jan op. „'t Is één van de Rijksraden, één der voornaamsten uit 't land. En als die je een hak wil zetten, dan kom je er niet best van af, snap je? Die heren zijn de weinigen, die op den koning enige invloed hebben. En als hij die ten kwade aanwendt, nou, berg je dan maar. Je hebt gespot met je leven," verklaarde Jan nog eens met nadruk. „Ezels zijn jullie! Grote ezels!"
„Eén van de edelen?" stamelden de mannen verbluft. „Een van de edelen? Ben je niet wijs! Dat vieze kereltje, 'n edelman?"
„'k Geloof, dat je een beetje gewichtig wilt doen, niet?" vroeg de stuurman ongelovig.
„Vast niet!" verzekerde Jan Weltevree, die intussen wat gekalmeerd was, nu hij 't gevaar voorbij wist. „'t Zit hem doodeenvoudig hierin, dat jullie natuurlijk de zeden van dit land niet kennen. Die zijn hier weer anders dan op „Quelpaert", zoals jullie 't noemen. Die man was in de rouw, vandaar zijn eigenaardig uiterlijk."
„In de rouw?" vroeg het drietal verbaasd. „In de rouw? Moet hij er dan zo bij lopen?"
Jan Weltevree knikte. „Precies, en dat hij die stok in zijn hand houdt, is een teken, dat zijn moeder overleden is. Had hij een bamboe in de hand, dan was zijn vader overleden. Daaraan kun je 't verschil zien."

„Als 'k dat geweten had, had ik den sinjeur met rust gelaten," merkte Gerrit op.
De „Ome" knikte toestemmend.
„Ik ook," zei hij. „'k Vind 't vervelend, maar de „stoethaspel" had wel wat te veel drukte voor zijn uitrusting."
„Jullie moeten dit spreekwoord goed onthouden gedurende de tijd, die je hier bent", merkte Jan op. „Namelijk: 's lands wijs, 's lands eer. En 'k wil er nog wel bijvoegen: Wees voorzichtig!"
De stuurman had nog iets te vragen.
„En die brief...." informeerde hij.
„Drommels," antwoordde Jan Weltevree.
„Daar zou ik 't belangrijkste nog vergeten. Jullie moeten allemaal bij den koning komen. Dat stond in die brief. 'k Zal de anderen gaan halen en ze hier naar toe brengen. Jullie wachten hier maar op mij. Tot straks dan! En geen gekke dingen doen, hoor!" waarschuwde hij.
Jan vertrok. De anderen bleven achter, met elkaar pratend over de komende dingen, wat die hen brengen zouden! Gerrit kon niet nalaten te zeggen: „'n Mooi land hier en 'n mooie koning! Dat belooft wat, mannen. Z'n edellieden zijn boodschappenjongetjes. 't Zal mij nog verwonderen, wat ze van ons zullen maken."
„Wat mij betreft, ik knijp er....," wilde de stuurman zeggen.
„St!" deed de „Ome."
Geruisloos was weer de Chinese bewaarder binnengekomen en even geruisloos ging hij in 't midden van 't vertrek zitten, zijn gele spleetoogjes, loerend, half open.
Het drietal zweeg plotseling. Sterker nog dan ooit te voren, voelden ze hun gevangenschap als een drukkende last.

HOOFDSTUK 12

In het hol van de leeuw! Gerrit heeft een bange droom, door een bordje, dat om zijn nek wordt gehangen.

Na een half uur hadden de mannen zich verzameld voor de woning der drie makkers. Deze hadden geprobeerd zich bij hun kameraden te voegen, maar de wachten hadden hen met een enkele, veelzeggende wenk teruggewezen, dus praatten ze wat met hun kameraden uit 't hoge venster. Over 't algemeen was de stemming gedrukt. Ze voelden aan alles, dat de toestand er niet op was vooruitgegaan en een elk sprak zijn diepe afkeer uit over die angstwekkende wakers, met hun ongunstig roversuiterlijk.
Alleen op het bezoek aan den koning waren nu alle verwachtingen gespitst. Misschien dat dit nog wat goeds zou uitwerken? Misschien dat er nog kans bestond om vrij te komen? En àl die „misschiens" werden natuurlijk tot in de puntjes besproken en overdacht.
„Ze hadden ons eerst nog wel eens fatsoenlijk in de kleren kunnen steken," meende de boekhouder ten slotte. „'t Is niet veel moois meer, wat we aan hebben, dat is vast!"
„D'r is ook wat mee gebeurd!" riep de „Ome" van boven. „Schipbreuk geleden, 'n lange reis gemaakt! Hou jij ze dan maar mooi, boekhouder. Had je ook niet kunnen denken, toen je ons uitnodigde, om op de „Sperwer" aan te monsteren. Raar kan 't lopen, man!"
De boekhouder knikte, maar hij had geen gelegenheid tot antwoorden.
Het bewakingscordon der Chinese soldaten werd verbroken en Jan Weltevree voegde zich, vergezeld van 't koksmaatje, van den barbier en van een matroos, gevolgd door

enige Chinezen, die zich onmiddellijk bij hun landgenoten aansloten, bij 't scheepsvolk.
„We gaan naar den koning!" juichte 't kokkie verheugd, „naar een echt paleis. 't Zal me overkomen! Wat zal mijn moeder trots zijn, als ze 't hoort." Minder dan de anderen scheen hij de druk van 't gevangen-zijn te voelen.
„'k Zou mijn mond maar houden," bromde de stuurman van boven af. „'t Is niks geen pretje, wat denk jij wel, kleine kriel; maak zo'n drukte niet."
De vreugde van 't koksmaatje was echter niet te temperen, zelfs niet door de brommende woorden van den stuurman. „Wat zal mijn moeder nou fijn trots zijn. Nu hoeft meui [1]) Annemoetje niet meer zo'n drukte te maken over haar jongen. Nou weet moeder ook wat van mij!" ratelde hij gezellig door.
De stuurman en zijn twee lotgenoten waren verdwenen van 't venster. Een por van den Chinees had hun duidelijk gemaakt, dat 't nu de tijd was, om naar beneden te klauteren.
„Nou zou 'k mijn mond toch maar houden," herhaalde de barbier, de woorden van den stuurman. „'t Is de vraag, of je moeder er ooit van hoort."
De koksjongen keek den barbier met wijd opengesperde ogen aan, waarin even een niet-begrijpen stond te lezen; dan scheen de betekenis tot hem door te dringen. „O....!" zei hij angstig, en verder zweeg hij terneergeslagen.

* * *

Keurig opgesteld vertrokken ze, begeleid door de Chinese wacht. Ze konden slechts langzaam vorderen, door al het

[1]) Tante.

volk, dat op de been was om de vreemdelingen te bekijken. Dat het niet tot „betasten" kwam, was vooral te danken aan de sterke wacht, die alle pogingen daartoe ten strengste verhinderde. De mannen waren er werkelijk dankbaar voor. 't Was anders de vraag geweest, of ze aan al die nieuwsgierigheid heelhuids hadden kunnen ontkomen. Nu werd elk, die zich te dichtbij waagde, hardhandig opzij geschoven. Jan Weltevree gaf intussen enkele inlichtingen.

„Denk er om," zei hij tegen allen, „in de koningszaal ga je kruipen, hoor, denk daaraan! Vergeet het niet! En niet opkijken! Vergeet dàt ook niet!"

„Zal je 't hem vragen?" vroeg het koksmaatje aan Jan, zijn angstige ogen tot hem opgeslagen.

„Wat?" vroeg Jan verbaasd.

„Wel, of we weg mogen, natuurlijk!" zei de jongen angstig. „Wanneer we vrij zijn!"

Een ogenblik aarzelde Jan en staarde hij in de bangvragende ogen van den jongen. Hij ontroerde er van.

„Ja, hoor!" zei hij dan.

„Arm kereltje," dacht hij, terwijl hij zich afwendde. „'t Zal niet veel geven, denk ik."

't Koksmaatje had echter die aarzeling opgemerkt en 't was hem eensklaps, alsof alle vreugde uit zijn leven weg was.

Plotseling ontstond voor in de rij enige verwarring. Jan Weltevree bemerkte het en vloog er op af.

Wat hij zag, was Gerrit, die een volledig vechtpartijtje hield met een vrouw en een Chinees. Jan Weltevree scheidde de vechtenden en ondervroeg Gerrit naar de oorzaak.

„Zat me daar zo'n jong snoeshaantje „toeback te suigen," beweerde Gerrit strijdlustig. „Ik er op af!"
Jan Weltevree begreep, dat Gerrit een der kinderen had zien roken, zoals dit zoveel plaats had in dit land. En wat dat „er op afgaan" van Gerrit beduidde, was hem duidelijk door een van pijn krimpenden Chinees, dien Gerrit wat onzacht had opzij gezet, omdat deze hem tegenhield.
Toen had hij de „toeback" van 't jongetje weggekaapt, maar had daardoor de woede van zijn moeder opgewekt, die den rover de enkele blaadjes wilde ontnemen. Nog een Chinees was er bij gekomen! En als Jan niet was gekomen, had 't er voor Gerrit lelijk uitgezien.
„Je zult ons nog eens een mooi koopje leveren," merkte Jan kwaad op. „Dat is de tweede maal vandaag al! Hou je nou rustig, als-je-blieft!"
Gerrit bromde wat terug, keek zegevierend naar zijn veroverde tabak en toen naar de naast hem lopende Chinees, dien hij zo hardhandig had behandeld.
„Pas nou op verder," vermaande Jan Weltevree.
Gerrit knikte. „Dat ik zo'n „spleetoog" eens op zijn huid gegeven heb, heeft me beslist opgeknapt! En hiermee" — hij liet de handvol „toeback" aan den „Ome" zien — „zullen we 't vanavond eens ouderwets-gezellig maken."
De „Ome" stemde lachend toe. Jan Weltevree was echter over 't voorval nog niet te spreken.
„Dat had ik je ook wel kunnen bezorgen," zei hij kort; „daar had je zo'n drukte niet voor behoeven te maken."
„Gelijk heb je," antwoordde Gerrit. „Maar die „spleetoog" had zijn por gemist. En die gun ik hem van harte, als je 't mij vraagt."

Omringd door een steeds groter wordende menigte volks, naderden ze de verblijfplaats van den koning. Het zag er heel anders uit, dan de mannen zich hadden voorgesteld. Het paleis leek meer een stad op zichzelf.
Ze naderden een poort in een muur, die, zoals Jan vertelde, een grote ruimte afsloot, waarin de gehele hofhouding was ondergebracht.
Toen ze onder de poort door waren, bevonden ze zich op een grote binnenplaats, waar een doodse stilte heerste, die de mannen vooral zo sterk opviel, omdat ze nog maar net uit 't volle stadsrumoer kwamen.
Rondom de grote, open ruimte stonden woningen, die, in vergelijking met de stadshuizen, zeer mooi gebouwd waren.
„De huizen van de vrouwen van den koning," verklaarde Jan, onder 't oversteken van het plein. De mannen keken met enige nieuwsgierigheid, maar ze zagen niets. Alleen liep voor elk huis een Chinees heen en weer, die hier een wachtpost had, om vreemde indringers te weren.
Met ijskoude onverschilligheid negeerden deze schildwachten de naderende mannen. En dit gaf het scheepsvolk al dadelijk een onaangenaam gevoel. Met enigszins verhaaste tred liepen ze in de richting van de andere poort in de tweede ringmuur.
Op 't volgende plein was 't gezelliger. Hier liepen wat mensen heen en weer in lange, kostbare gewaden. Onderling bespraken ze met elkaar eerst het naderen der vreemdelingen, dan trad er één naar voren en scheen bij Jan te informeren, wie of dat waren. Jan gaf antwoord en de man bracht de boodschap aan zijn vrienden over.

Dadelijk hoorden de mannen een telkens herhaald woord: „Nampancoeck."
„Dit zijn de Rijksraden!" verklaarde Jan, „die houden hier hun vergaderingen. De edelsten van 't land mogen alleen daaraan deelnemen."
„Wat vroegen ze aan je!" informeerde de boekhouder bij Jan Weltevree, „wie we waren?"
„Dat wisten ze wel," vertelde Jan, „maar ze wilden weten uit welk land jullie kwamen en dat heb ik ze verteld. Uit Holland heb ik gezegd, maar natuurlijk weten ze niet, waar dat ergens ligt. Dat heb ik al honderdmaal geprobeerd uit te leggen, maar 't is me nog nooit gelukt."
„Hoe noemen ze ons land?" vroeg de stuurman.
„Nampancoeck!" lichtte Jan in. „Dat is de naam, die ze het gegeven hebben. Waarom weet ik niet. En wat dat betekent, weet ik ook niet."
Ze gingen de derde poort onderdoor en nu verrees voor hen een ontzaglijk groot gebouw: het koninklijk paleis!
Met kloppend hart naderden ze het en bestegen ze de trap, die naar boven voerde. Ineens stonden ze in een ruime zaal, waar ze heel achterin op een troon, den koning zagen zitten.
Tegelijk zagen ze een bonte troep van kleurig aangeklede mensen, die den koning blijkbaar hadden bezig gehouden met zang en dans. Ze hoorden tenminste nog een zwakke nagalm van wat muziekinstrumenten. Lang tijd tot kijken hadden ze echter niet.
„Op de grond!" schreeuwde Jan Weltevree, „op de grond!"
Plat op de vloer vielen ze neer. 'n Enkele, die 't niet snel genoeg deed, werd door de Chinezen neergedrukt.

„Kruipen!' commandeerde Jan Weltevree. „Niet kijken. Als je leven je lief is, kijk naar de vloer!"
Zo schuifelend over de grond, begaven ze zich in de richting van de troon. Niemand keek op, ze voelden allen de ernst der waarschuwing.
Eindelijk waren ze de gehele zaal doorgekropen, niet zonder dat enkelen een verwensing hadden geuit.
Was dat een behandeling voor 'n Hollands zeeman! 't Was een pijnlijke vernedering!
„Kijk nu maar op!" klonk de stem van Jan Weltevree.
Ze keken....!!
Voor hen zat een man, zeer kostbaar gekleed in zijden gewaad, versierd met schitterende edelstenen.
Met nors, wreed gelaat keek hij neer op de schipbreukelingen. Zijn voet wipte ongeduldig op en neer, als was hem deze stoornis hoogst onwelkom. Toen de mannen dat gelaat zagen, wisten ze al dadelijk, dat hier voor hen geen hulp was te vinden.
„Kom hier!" beduidde de koning Jan Weltevree, met een ongeduldige beweging van zijn hand. Deze stond op en besteeg de trappen van de troon en sprak toen enkele woorden met den koning. Dan gaf deze een kort bevel aan een achterin de zaal staande bediende. Even later kwam deze terug met een beker in de hand. Dat ogenblik hadden de mannen benut, om in één oogopslag eens rond te kijken. Ze zagen een geweldige ruimte, overal behangen en belegd met tapijten. De kleurige, bonte troep was verdwenen, maar inplaats daarvan stonden langs de wand, star en stijf, hun bewakers opgesteld.
De bediende gaf de beker aan Jan Weltevree, die hem aan den stuurman gaf. „Drink," zei hij.

„Vooruit, vlug!" drong hij aan, toen de stuurman een tegenwerping maakt. „'t Is gewoon water."
De stuurman dronk wat verbaasd de beker leeg.
„Waarom is dat nou?" vroegen allen zacht. Ze hadden wel iets begrepen van 's konings woorden, maar zo goed waren ze de taal toch niet machtig, dat ze er 't fijne van snapten.
„D'r heeft een rijksraad lopen rondbazuinen, dat jullie zulke rare kerels waren. Dat jullie je neus achter je oren moesten leggen, als je dronk. Dat is de koning ter ore gekomen en die heeft nu de proef op de som willen nemen. Arme kerel! Dat jullie maar doodgewone Hollanders zijn, kost hem het leven. Vast en zeker! De koning wil niet voor de gek gehouden worden."
Vlug had Jan Weltevree deze verklaring gegeven, niet zonder dat de koning zo nu en dan argwanende blikken op hem had geworpen.
Met een ongeduldig gebaar riep hij ten slotte Jan Weltevree weer bij zich.
De koning vroeg wat.
„Nampancoeck," antwoordde Jan Weltevree, „Nampancoeck."
„Pannekoek," fluisterde 't koksmaatje ondeugend. Hij was zijn neerslachtigheid weer te boven. Enkelen lachten. Jan Weltevree keek de mannen ongerust aan, hervatte dan zijn gesprek met den koning.
Deze vroeg naar alles: naar 't aantal mannen, dat gestorven was; naar 't schip; naar hun bezittingen en intussen moesten ze maar voortdurend in die ongemakkelijke houding blijven, want telkens, als er één bewoog, of één 't slechts waagde een opmerking te maken of te glimlachen,

zagen ze onmiddellijk de donkere, dreigende blik van den koning op zich gevestigd.
Zo af en toe maakte Jan Weltevree ook in 't Hollands een opmerking. Daaraan konden ze dan de loop van 't gesprek een beetje volgen.
„Wie is er tegenwoordig stadhouder?" informeerde Jan Weltevree. „Ik noem hem natuurlijk „koning," dat is deftiger."
„Hadden we er maar een," bromde de stuurman kwaad.
„We kunnen 't wel zonder, beweren de heren Regenten."
„'k Zal maar zeggen, Frederik Hendrik. Die was er in mijn tijd." besloot Jan.
„Frederik Hendrik," deelde hij den koning mee.
„Frederik Hendrik," bouwde de koning het onwennige woord na. 't Ging hem onhandig af.
„Die is al een jaar of acht dood", fluisterde de stuurman.
De mannen glimlachten zacht.
„De koning vraagt, of jullie veel landen op de wereld bezocht hebben," vertolkte Jan Weltevree.
„Zeg maar, dat ik geweest ben van de IJszee tot Straat Soenda toe," antwoordde de stuurman, „en dat ik overal liever zou zitten dan hier!"
Jan bracht de boodschap over, met weglating van de laatste mededeling.
De koning knikte goedkeurend.
„De koning vraagt, hoeveel landen er op de wereld dan wel zijn?" vroeg Jan Weltevree weer.
„Zeg maar 'n twaalf duizend," antwoordde de „Ome". „'n paar meer of minder kan niet schelen," vervolgde hij, zonder een spier van zijn gelaat te vertrekken.

De koning begon bij dit antwoord werkelijk te glimlachen, maar dit maakte zijn grof gelaat niet mooier.
„Zeker al de klippen er bij geteld?" vertaalde Jan Weltevree.
„'t Kan wel," glunderde de „Ome"; „'k wou, dat ik op zo'n klip zat. Als 't maar midden in de zee was. En zeg hem, dat als hij lacht, hij al bar lelijk is." De mannen proestten het uit. Dit haalde hen weer een woedende blik van den koning op den hals. Jan Weltevree wenkte wat angstig, dat ze zoiets niet meer moesten herhalen.
Zo duurde 't gesprek nog een half uur, tot eindeloze verveling der mannen.
„Wie is de machtigste koning, dien jullie ontmoet hebben, vraagt de koning," vertolkte Jan. En uit zich zelf voegde hij er aan toe. „Hij verwacht natuurlijk, dat jullie zeggen: „Gij, o koning!" Maakt daarom allemaal een diepe buiging. Vooruit nou!" drong Jan aan, toen hij de onwillige gezichten zag.
De mannen deden uit noodzaak, wat van hen gevraagd werd.
„Zeg dien schurk maar, dat ik hem met plezier eens een Hollandse opstopper zou willen verkopen," bracht Gerrit in 't midden, ondanks dat de boekhouder hem tot gematigdheid aanmaande. „Vertel hem dan meteen, dat ik pijn in mijn knieën krijg!" vervolgde hij. „En dat-ie 'n Hollandsen zeeman niet tot het uiterste moet brengen. 't Wordt nou langzamerhand eens tijd om tot de zaak te komen, Jan. Aan al die „smoessies" van dat heerschap hebben we niks. Is-t-ie nou niet wijs?"
Gerrit ratelde aan één stuk door om zijn woede lucht te geven.

De koning staarde hem wezenloos aan. De betekenis ontging hem natuurlijk ten enenmale.
Jan begon zijn vertaling te geven, maar aan de glimlach van voldoening, aan de grenzenloze ijdelheid, die zich op 's konings gelaat afspiegelde, was te zien, dat Jan over „vertalen" zijn eigen mening had.
„Doe toch niet zo dwaas!" merkte de boekhouder op.
„'t Geeft immers toch niks. Je maakt 't er alleen maar erger mee!"
„'n Mens moet zich toch eens lucht geven," antwoordde Gerrit.
„'k Wou, dat ik dien seldrementsen rakker tussen mijn knuisten kon krijgen. Als-ie-lacht, is hij helemaal niet te genieten!" zei Claes wraakzuchtig.
Jan brak de verdere gesprekken af. „'k Wilde, dat jullie je gemak wat hielden," zei hij bestraffend. „Jullie maken 't er niet beter op. Wees nou verstandig en doe geen stomme dingen. Ik begrijp van jullie niks. Anders zijn jullie nooit zo bar luidruchtig. En juist nu 't er op aankomt, doen jullie zo opstandig. Hou nou verder je gemak."
„Vraag hem nou toch eindelijk eens....!" wilde de stuurman zeggen.
Maar Jan liet hem er geen tijd toe zijn zin af te maken.
„Straks!" weerde hij af.
„Nog al langer!" bromde er een.
„De koning vraagt, of jullie ook zingen of dansen kunnen," bracht Jan zijn eigenlijke boodschap over. „Dat zou hij graag zien. Toe, doe het maar. Dans maar wat en zing maar raak! Als de koning in een goede bui komt, kan dat niets dan voordeel geven."
Ze deden het.... meer nog om eens uit die ongemakkelijke

houding te komen, dan wel om Zijne Majesteit te plezieren. Ze voelden toch wel, dat van hem niet veel te verwachten was.
Ze maakten de zotste capriolen en schreeuwden hun matrozenliedjes uit. De stille zaal was ineens vervuld van een luid rumoer.
„Vooruit maar!" moedigde Jan een enkele aan, die zich wel wat trots voelde, om voor zo'n vreemden monarch voor zot te spelen.
En 't resultaat was werkelijk verbluffend. De koning schaterde het uit en riep telkens een woord, dat de mannen verstonden als: „Meer! Doorgaan!"
Hij klapte zelfs van vreugde over deze ontspanning in de handen.
Ten slotte konden de mannen niet meer. Ze waren doodop en hijgden naar adem.
„Genoeg," zei de koning kort. „Genoeg!"

Weer legde 't scheepsvolk zich geknield voor de troon. De koning was in ernstig gesprek met Jan Weltevree, die onophoudelijk toestemmend knikte. Ten slotte richtte de laatste zich tot 't scheepsvolk. „Jullie kunt gaan!" zei hij. „Het gehoor is afgelopen!"
De mannen bleven liggen.
„En dan....! Heb je....?" wilde stuurman vragen, maar 't koksmaatje voorkwam hem.
„Vraag het hem nou toch!" smeekte hij Jan. „Je hebt het nog niet eens gevraagd. Waarom doe je 't nou niet?"
De arme jongen had tranen in de ogen, omdat hij zich deze kans zag ontglippen.
Jan Weltevree schudde 't hoofd. „'k Wil 't wel doen, maar....!"
De koning vroeg hem, wat dit oponthoud te beduiden had. Jan Weltevree bracht het verzoek over. De mannen onderstreepten dit door op luide toon in 't Hollands hun vraag te doen.
Even was de koning weer wat beduusd; dan scheen 't hem duidelijk te worden, wat er gevraagd werd. Verstomd staarde hij de Hollanders met zijn gluiperige ogen aan, die zich onder die blik niet erg gerust voelden. Dan trok weer de valse glimlach over zijn gelaat en hatelijk klonk het door Jan vertaalde antwoord, dat ze alreeds kenden: „Als je vliegen kunt, ga dan. Nu blijf je hier."
Ze wisten al te voren, dat dit komen zou! Had Jan hen niet gewaarschuwd en toch.... Verslagenheid lag op ieders gezicht. 't Koksmaatje begon zelfs hardop te snikken. Met een ongeduldige beweging kregen ze hun afscheid. De koning had zich al lang genoeg met hen bezig gehouden.
Kruipend over de vloer begaven ze zich weer naar buiten.

„'k Wou, dat we aan 't ganstrekken [1]) waren en dat hij de gans was," zei Claes nijdig, toen ze de zaal bijna uit waren. „Je zou zo'n kerel toch. . . . !! Kom jô, kop op, schei uit met dat gegrien!" bemoedigde hij 't kokkie. „Wat heb ik nou! Laat je niet op je kop zitten door zo'n potentaatje. We redden 't wel. En je zal zien, je zult 't hele verhaal nog eens in kleuren en geuren aan je moeder vertellen, zo waar als ik Claes heet."
„Vertel nou maar op, wat er met ons gebeuren moet," noodde de stuurman weinig vriendelijk.
Ze stonden met z'n allen op het grote plein, dat lag voor hun nieuwe woning, of liever hun nieuwe gevangenis. Want dat het dit was, leed geen twijfel. Maar 't voordeel was, dat hier weer al het scheepsvolk bij elkaar woonde en ze dus weer wat gezelligheid bij elkaar konden zoeken.
„Nou, wat?" vroeg de boekhouder.
„Jullie worden lijfwacht des konings," zei Jan. „'n Mooi baantje, niet?" 't Klonk wat spottend.
„Als je me nou voor de gek houdt," stoof de „Ome" op. „Ik lijfwacht? Man, moet ik op den koning passen? 'k Deed net zo lief! Voor mijn part. . . . !"
Wat er allemaal met den koning kon gebeuren zonder dat de „Ome" er een hand voor zou uitsteken, bleef de mannen gespaard.

---

[1]) Een wreed spel, dat in sommige streken van ons land in die dagen als kermisvermaak gespeeld werd. De gans werd aan de poten vastgebonden en opgehangen aan een touw, dat over een sloot gespannen was. Telkens werd nu door iemand, staande in een bootje, een greep naar de kop van de gans gedaan om het arme dier zo te doden. Het gevolg was natuurlijk meestal een nat pak omdat de roeiers dat moment uitkozen om even vaart te zetten, terwijl de „ganstrekker" zo lang mogelijk wilde vasthouden. 't Vertoont dus wat overeenkomst met 't katknuppelen en palingtrekken en doet, wat wreedheid betreft, daarvoor zeker niet onder.

Jan Weltevree brak doodeenvoudig de woordenstroom af, met een nuchter: „En nou zal ik jullie lijfwacht maken."
„Jij?" vroegen allen.
„Ja, want ik ben benoemd tot hoofd!"
De mannen moesten ondanks alles lachen. De hele geschiedenis leek hun ineens zo potsierlijk toe.
„Lijfwacht!"
„Jan Weltevree, de generaal!" 't Was al te gek. Hun door het afgelegde bezoek gespannen zenuwen kwamen los in een dolle lachbui.
Maar Jan vatte zijn taak ernstig op.
„Moet je niet mee spotten. Dat is dwaasheid! In de eerste plaats ben ik niet alleen jullie opperhoofd, maar heeft ook een Chinees nog de leiding."
„Eer ik me door een Chinees laat commanderen!" prutteldede Gerrit.
Jan deed wijselijk, of hij niets hoorde.
„Nou en dan krijgen jullie allemaal 'n bordje om je nek, waarop staat, hoe je heet, met Coreaanse letters natuurlijk, en daaronder: Lijfwacht des konings. Nee, maak nou geen tegenwerpingen, want ik moet het doen en als 't niet gebeurt, krijg ik er de stok voor op mijn voeten. Dus....!"
Jan begon maar dadelijk. 'n Klein touwtje om de nek, 'n bordje er aan, met een penseel de naam er op geschreven en aan 't touwknoopje netjes, door een inmiddels aangekomen Rijksraad, 's konings zegel gehangen! Klaar was de behandeling!
„Netjes zijn we!" proestten de mannen. die 't hele geval maar van de vermakelijke kant bezagen.
„Fijn toegetakeld. Mooier kan 't al niet!"
„Pas maar op, dat jullie 't zegel niet verbreken!" waar-

schuwde Jan ernstig. „'t Kan je je kop kosten, als je dat bordje wegsmokkelt!"
Tegen de avond waren ze allemaal keurig van een opschrift voorzien en trokken ze hun nieuw verblijf binnen, dat hun niet tegenviel, tenminste 't was zindelijk en vrij ruim.
„Dat bordje kan me niks schelen!" zei Claes. „Maar eer ik me door een Chinees laat commanderen, moet er heel wat gebeuren."
Die nacht had Gerrit een akelige droom. Het touwtje om zijn nek werd steeds stijver aangetrokken en Gerrit bemerkte, dat het de koning was, die 't hem lapte. Hij kreeg het tot stikkens toe benauwd, maar hoe hij ook sloeg en trapte naar zijn kwelgeest, hij kon hem niet wegkrijgen. Telkens ontweek deze hem, akelig grijnzend, spottend met zijn benauwde angst. Met een schok werd hij wakker en merkte, dat hij zelf met alle macht aan zijn bordje trok.

HOOFDSTUK 13

De komst van den Tartaar. De stuurman waagt nogmaals een poging en moet die met de dood bekopen. Hendrick Hamel krijgt het tekeningetje.

Enige maanden waren voorbijgegaan. Maanden van ellende. De mannen waren er met hun verhuizing niet op vooruit gegaan. Integendeel, ze verlangden soms terug naar hun vorige gevangenis op 't eiland en dachten daaraan met weemoed terug. Dat hun tegenwoordige woonplaats hun in 't geheel niet beviel, was echter niet de schuld van den koning. Deze liet zich, nadat ze nog enige bezoeken hadden gebracht, niet veel meer aan hen gelegen liggen. Ze zagen hem alleen nog maar, als er van hen diensten in 't paleis werden gevraagd en dit kwam zelden voor. 't Nieuwtje was er voor Zijne Majesteit af en bovendien, zoals Jan Weltevree zei: „De koning kan dat herhaald gevraag om naar Japan te willen gaan, niet best uitstaan. 't Verwondert me toch, dat hij 't zo verdraagt."
Vandaar ook, dat ze nu heel weinig het paleis betraden. Wel hadden ze 't in 't eerst druk gehad met allerlei bezoeken af te leggen — gedwongen natuurlijk — bij tal van edelen en Rijksgroten, waar ze hun zang- en danskunsten weer moesten vertonen. Tot vervelens toe! En ze waren hun Chinesen hoofdman zeer dankbaar, dat deze op een goede dag een eind aan had gemaakt, door een stellig verbod om 's avonds uit te gaan, uit te vaardigen. 't Was al te dwaas en 't hing de mannen ellenlang de keel uit. Nu waren ze gelukkig 's avonds weer rustig bij elkaar en schoot er weer tijd over om heerlijk oude herinneringen,

die nu hun troost waren, op te halen. Overdag hadden ze daar niet veel tijd voor, omdat, behalve hun vele oefeningen, ze ook nog op de bouwlanden rondom de stad moesten werken. Doodmoe kwamen ze dan 's avonds thuis en 't was dan heerlijk om uit te rusten en over 't verre Holland te praten, over de daar door sommigen achtergelaten vrouwen en kinderen. En 't was hun een behoefte daarover te praten met de graag luisterende maats. Dat deed wel het hart pijn, maar 't gaf toch ook weer wat troost en soms zelfs bemoediging en hoop op betere tijden. Dat maakte dan 't zware leven weer lichter. Want zwaar was het. 't Vergde 't uiterste van hun krachten.
Eerst was er een hongersnood uitgebroken. Ze kregen half genoeg te eten en 't was slechts aan de voorspraak van Jan Weltevree te danken, dat ze geen honger leden. Toen kwam de winter, die in dit zomer-hete land snijdend kou was. Hun kleren waren versleten en boden weinig beschutting tegen de koude. Op hun verzoek kregen ze wat dekking tegen de vorst. Een stapel half verrotte huiden! Dezelfde, die uit hun schip „de Sperwer" geroofd waren. En om de maat vol te maken, brak er een gevaarlijke ziekte uit, die een zestal hunner kameraden ten grave sleepte. Deze sterfgevallen en de daarop volgende begrafenis in de vreemde grond, ver van huis, oefenden een neerdrukkende werking uit op 't volk. De stemming was triest en hun harten waren vol van verlangen....
Een verlangen, dat dagelijks groter en sterker werd....

Ze zaten bij elkaar in de grote zaal van hun verblijf. 't Was avond en de twee walmende lampen gaven een somber schijnsel. Overal, in alle hoeken, bleven duistere

plekken hangen. Buiten weerklonk eentonig en met steeds terugkerende regelmaat de stap van de wacht, die hen er steeds aan herinnerde, dat de weg naar de vrijheid afgesloten was. Vaag en onduidelijk klonk het stemmengegons uit de vlakbij liggende Chinezenwoning tot hen door. Van daaruit werd elk uur de wacht verwisseld, de gehele nacht door.

Ze zeiden niet veel, ondanks dat de boekhouder trachtte hen er toe aan te sporen, om de sombere, matte stemming wat te doen wijken. 't Lukte niet.

De oorzaak was, dat ze vandaag Claes, den altijd opgewekten Claes, om wiens mopperbuien zelfs gelachen moest worden, hadden weggedragen en hem in een huid gewikkeld, hadden begraven....

Met een schreiend hart hadden ze hem ter ruste gelegd, vlakbij, in 't bos, waar ook de zes anderen lagen. Van ruw hout hadden ze ook voor hem een kruis opgericht en met hulp van den boekhouder hadden ze hierop de naam van hun makker gepenseeld. „Wanneer onze naam?" vroegen ze zich af.

't Was weer lange tijd stil. Zo stil, dat de mannen het voelden als een loden last. En toch, niemand kon zich die van de schouders schuiven.

„Wat ben je toch stil, stuurman," merkte de boekhouder op. „Kom, zeg eens wat. Laat nou toch je kop niet hangen."

De stuurman bleef, stil-peinzend, zitten, haalde alleen even de schouders op.

„Kom, vooruit nou toch," drong de boekhouder aan. „Wat is dat nu voor een avond. Daar moet je wel ziek van worden, zou ik zeggen!"

De stuurman keek nu op en de boekhouder werd getroffen door het heimwee, dat hem uit de ogen van den stuurman tegemoet kwam.
Maar de boekhouder wilde geen kamp geven. 't Moest en zou veranderen!
„Als jij nu de moed laat zakken," zei hij wat zachter tot den stuurman, „wat moet er dan van terecht komen? Dan kunnen we er beter, er kome van wat wil, uitbreken. Hou je nou taai, stuurman, en praat eens wat!" De boekhouder zweeg en weer viel de stilte. Maar even nu! Dan klonk de vraag van den stuurman: „Welke datum hebben we vandaag, boekhouder?"
Deze haalde de schouders op.
„Weet ik niet! Zoiets van Hooimaand geloof ik."
Toen vervolgde de stuurman — 't gaf den mannen een schok van ontroering, die hun de tranen in de ogen perste: — „Vandaag is het de verjaardag van mijn vrouw, boekhouder. Neem 't me maar niet kwalijk, mannen!"
't Koksmaatje begon te snikken. Hij dacht aan zijn moeder. De mannen werden nog stiller. Ze dachten aan allen, die hun lief waren....
De boekhouder gaf het nu op.
't Was een troosteloze, sombere avond, vol van verzwegen heimwee en onvervuld verlangen.

't Was enige dagen later.
Jan Weltevree stapte de zaal, waar de schipbreukelingen verblijf hielden, binnen.
„Goede morgen!" groette hij vriendelijk. „'k Heb nieuws voor jullie."
„Als 't maar wat goeds is," merkte de barbier op. „Daar

hebben we net gebrek aan. Goed nieuws is slecht voorradig hier!"
„Wat is dat toch voor lawaai in de stad?" vroeg de stuurman belangstellend. „'t Is een drukte van-wat-heb-ik-joudaar!"
„Daar wilde ik juist over praten!" begon Jan Weltevree nog eens. „Maar jullie laten me niet aan 't woord komen."
„Allo, begin maar!" noodde de „Ome". „Kerels, hou je mond dicht!"
„De Tartaarse gezant komt vandaag," berichtte Jan, „om de belasting te halen. Vandaar al die drukte. Daar wordt — noodgedwongen natuurlijk — altijd een groot feest van gemaakt. De koning zelf gaat hem inhalen. Hij lacht er natuurlijk bij, als een boer die kiespijn heeft.
Een hele tocht wordt het. Dat zal je wel zien, want die komt hier achter voorbij. Dan wordt er gewacht, daar, aan de ingang van 't bos, tot de gezant van den Groot-Mogol te voorschijn komt en dan wordt hij zó netjes de stad ingebracht en in een der grote gebouwen ingekwartierd. Maar wat ik eigenlijk zeggen wilde, is dit: Jullie mogen 't huis niet verlaten, gedurende de tijd, dat de gezant in de stad is. Een bevel van den koning."
„Waarom is dat nou?" informeerde Gerrit.
„Zal ik je zeggen," vervolgde Jan. „De koning is bang, dat, als de gezant jullie ziet, hij jullie mee zal willen nemen. En zoveel houdt de koning nu van jullie...."
„Hij is dol op ons. Kan ik me begrijpen," viel de „Ome" in de rede.
„....en zoveel houdt de koning nu van jullie, dat hij zoiets te allen tijde wil voorkomen."
„Waarom neemt die Tartaar jou dan niet mee?" vroeg

Gerrit. „Of moet jij soms ook „verdonkeremaand" worden?"
Jan Weltevree verklaarde het: „Neen," zei hij, „ik ben vrij, omdat voor mij jaarlijks een losprijs wordt betaald en nu voelt de koning wel, dat hij voor jullie precies hetzelfde zal moeten doen. Daar heeft hij natuurlijk weinig zin in. Dat spreekt!"
„En als wij dien Tartaar nou eens waarschuwen?" vroeg de stuurman. „Zou dat geen goede kans voor ons zijn?"
Jan Weltevree haalde de schouders op. „'k Zou 't maar niet proberen, hoor!" weerde hij af. „Of je wordt meegenomen en ook daar ben en blijf je: gevangene! óf er moet net als voor mij een losprijs betaald worden. En dan is de koning nijdig over de kool, die je hem hebt gestoofd. Nee, man, doe maar geen domme dingen!"
De stuurman bromde wat voor zich heen.
„Nu, gegroet hoor!" ging Jan voort. „En veel plezier in je vacantie."
Jan verdween en liet de mannen achter in 't verblijf, dat van een extra-wacht voorzien werd.

Tegen de middag werd de eentonigheid van 't opgesloten-zijn wat verbroken door de intocht van den gezant. Eerst trok de koning voorbij, vergezeld van al zijn edelen, zoals Gerrit, de „Ome" en de stuurman dat al éénmaal hadden aanschouwd.
Maar als extra feit werd nu Zijne Majesteit voorafgegaan door een bonte troep van fluitspelers, duikelaars en dergelijke heren, die tot vermaak van den gezant en zijn gevolg moesten dienen.
In dezelfde volgorde keerde de stoet terug, alleen reed nu

naast den koning een vreemdeling, de gezant. Zijn gevolg had zich bij de edelen aangesloten. Zo ging de optocht stadwaarts, waar tegen de avond de vreugdevuren werden ontstoken en waar een ware feeststemming heerste, ondanks het feit, dat de gezant kwam om zware belastingen te innen.

„Och, waarom niet?" zei Jan Weltevree, die 's avonds nog even aankwam. „'t Is op 's konings bevel, dat er feest gevierd wordt. Als er een doodse stemming heerste in de stad, zou de Tartaar nijdig kijken. En dus.... feestvieren! En 't volk vindt het best. Vooruit dan maar!"

„Is er dan niemand, die de vreemdelingen, die veroveraars, wil vermoorden?" vroeg de stuurman. „'k Zou toch zeggen: ze zullen die vreemde druk toch wel als iets hatelijks voelen."

„Natuurlijk worden er heel in 't geheim plannen tot vrijmaking gesmeed", stemde Jan toe. „Maar zo'n plan moet niet beginnen met vermoording van den Tartaarsen gezant. Als het zover eens komt, dan moet eerst het leger sterk genoeg zijn en moeten er overal in 't land forten aangelegd zijn. Daar wordt al aan gewerkt. Maar voorlopig is 't beter vrede te houden. Dat voelt de koning ook wel. Daarom staan vanaf de woning van den gezant tot aan zijn paleis, in een lange rij, soldaten opgesteld, die steeds elkaar briefjes overreiken, waarop vermeld staat, hoe 't met hem gaat en of er geen gevaar te duchten is voor zijn kostbaar leven. Zo wordt de koning geregeld van al zijn doen en laten op de hoogte gehouden."

„Wanneer vertrekt de gezant weer?" vroeg de stuurman. „Duurt dat lang?"

„Over twee dagen al, heb ik vernomen!" antwoordde Jan.

De stuurman vroeg niet meer, maar verzonk in diep nadenken.
De anderen vervolgden hun gesprekken.
De stuurman trok zich in een hoek terug, met een der matrozen, Bos geheten, en had daar met hem, zonder dat iemand 't merkte, een lang en fluisterend onderhoud.

't Was de tweede dag, de morgen van 't vertrek van den gezant. De mannen waren van hun kant blij, dat dit zo spoedig reeds gebeurde, want dit gedwongen in huis blijven beviel hun allerminst. Hun spieren vroegen om beweging in de buitenlucht. En temeer was 't in huis blijven een kwelling, omdat er, ondanks de snijdende koude, geen brandstof was tot verwarming der kille vertrekken. Het hout was op en ondanks herhaalde verzoeken werd hun niets verstrekt. Ook op het verzoek, of ze het dan zèlf mochten halen, zoals anders de gewoonte was, werd geen toestemmend antwoord gegeven. De Chinese hoofdman weigerde hardnekkig en.... Jan Weltevree kwam niet opdagen. Waarschijnlijk riepen hem zijn werkzaamheden aan 't hof.
De stuurman wilde het nog eens proberen om toestemming te krijgen. Hij begaf zich, vergezeld van Bos, naar de hoofdwacht.
Lang en heftig sprak hij met den hoofdman. 't Resultaat was nu, dat ze verlof kregen te gaan, maar met deze bepaling: alleen de stuurman en Bos, en vergezeld van een Chinees! En bovendien met het strenge bevel, dat ze 't hout alleen mochten zoeken tegen de berghelling aan de andere zijde der stad en dat ze het volstrekt niet mochten

verzamelen in 't bos, waar de Tartaarse gezant weer op zijn terugtocht doorheen zou trekken.
Met een snelle blik naar Bos, stemde de stuurman in deze bepalingen toe en opgeruimd begaf hij zich naar 't verblijf der schipbreukelingen, die het tweetal, verbaasd over deze toestemming, ondervroegen.
„'k Heb hem mijn halfbevroren voeten en handen laten zien!" lachte Bos. „Dat was voldoende!"
„Hij werd bang, toen ik dreigde den koning te waarschuwen," verklaarde de stuurman. „Ik heb 't een beetje overdreven en hem gezegd, dat wij, blanken, gauw sterven, als we 't koud hebben. Dat maakte nogal indruk op hem. Dat is al! Alleen heb ik 't natuurlijk niet zo vlot verteld als ik 't jullie nou doe. Maar duidelijk was 't hem toch! Dat deftig heerschap! Een der soldaten 't hout laten halen? Hô maar, geen zin in, hoor!
„Dat is ons werk niet," brabbelde dat gele schoelje. Maar kom, wij mogen er uit!"
De mannen benijdden het tweetal deze wandeling zeer.
„Breng maar een goed zootje mee!"
Met deze vriendelijke raadgeving vertrokken ze, vergezeld van den Chinesen soldaat, nadat de stuurman den boekhouder snel een pakje in de hand had geduwd met de raadselachtige, gefluisterde opmerking: „Als we niet terugkomen!"
Verbluft aanvaardde de boekhouder het, maar inlichtingen vragen kon hij niet, want voordat de opmerking eigenlijk tot hem doordrong, waren de twee maats al verdwenen.
Daarom moest de boekhouder er over zwijgen en bleef hij er over zwijgen. Want ook tegen de met hem achtergeblevenen zei hij niets.

Maar hij pijnigde zich de hersens suf, om er achter te komen, wat die twee in hun schild voerden.
Dat het iets met den Tartaarsen gezant te maken had, begreep hij wel, maar wat die twee daar voor munt uit zouden weten te slaan, was hem, na de gesprekken met Jan Weltevree, een volledig raadsel.
„Als daar maar geen kwaad uit voortkomt!' dacht hij stil. „Voor ons allen en voor voor hen. Voor die twee ben ik 't bangste. Door hun verlangen naar huis, door hun heimwee, zijn ze tot de zotste dingen in staat!"

Tegen de middag zagen ze den Tartaarsen gezant met dezelfde plechtigheid wegbrengen; alleen was nu de koning er niet bij tegenwoordig.

Het tweetal was de stad doorgetrokken, in de richting der dichtbij liggende bergen. Ongehinderd waren ze, door de aanwezigheid van den soldaat, de poortwacht gepasseerd. Met snelle pas begaven ze zich in de richting van de rivier, die ze moesten oversteken. Ze waren weldra in wat buitenwijken en spoedig hadden ze de bouwlanden bereikt, waar nu vrijwel niemand werkzaam was, omdat elke Coreaan deze laatste feestdag nog eens extra wilde benutten. En temeer ging dit gemakkelijk, omdat er nu, in wintertijd, weinig op de velden gedaan kon worden.
Ze naderden een kleine bossage, met enkele vrij hoge bomen in 't midden.
De stuurman gaf Bos een wenk.
Met een snelle worp wierp hij dan den achter hem lopenden Chinees de zak, waarin hij 't hout moest verzamelen, in 't gezicht. Deze was slechts een ogenblik van streek,

maar van dat ogenblik maakten de beide Hollanders gebruik. Met een wild „Pak aan, Bos!" wierp de stuurman zich op den Chinees, trok hem neer, rukte hem de sabel uit de hand — met een boog vloog deze de struiken in. In een oogwenk had Bos den nietsvermoedenden man gebonden en hem, vóór hij een kik kon geven, een prop in de mond geduwd.
„Dien hebben we!" juichte de stuurman; „ziezo, mannetje, nu jij achter je sabel aan!"

Met zijn tweeën sleepten ze den armen kerel, die nog hardnekkig en verwoed tegenspartelde, het struikgewas in en bonden hem daar met handen en voeten aan een boomstam vast, onderzochten nog even of de prop goed in zijn mond zat...., dan spoedden ze zich weg — in de richting van 't verboden bos. Na een omweg van enige uren, om de inwoners te ontlopen, kwamen ze hier aan en legden ze zich aan de kant van de enige weg, die er doorheen liep, in de struiken neer.
„Ziezo!" zuchtte de stuurman, bijna buiten adem. „Even uitblazen en dan de grote slag wagen, Bos!"
Deze knikte verheugd.
„Als 't eens lukte!" dacht deze hardop. „O, als 't eens lukte, stuurman!"
De stuurman gaf niet onmiddellijk antwoord. Dan, na een poosje, zei hij: „'t Is misschien een stomme zet, die wij doen. Maar ik kan niet nalaten alles te wagen. God weet, hoe 'k verlang naar Holland, naar mijn vrouw...."
Zwijgend wachtten de mannen op de komende dingen....

Van ver naderde wat gerucht van muziekinstrumenten, waarboven zo nu en dan getrappel van paarden uitklonk.

't Naderde steeds....! De beide mannen achter de struiken stootten elkaar aan. Ze hoorden daarna enige luid uitgeschreeuwde commando's. Het geleide maakte blijkbaar rechtsomkeert, want het geluid der muziekinstrumenten en het gejoel der buitelaars verminderde. Alleen klonk nu het naderend hoefgetrappel. Door de twijgen heen zagen ze den gezant en zijn gevolg naderen, voorafgegaan nog door het gewapend geleide van den koning.
Steeds dichterbij kwam de stoet....
„De tweede achter de soldaten," fluisterde de stuurman.
Bos knikte. Het bonzen van zijn hart belette hem te spreken.
De soldaten passeerden de struiken. De paardenlijven schuurden soms langs de uitstekende takken.
De heraut van den gezant passeerde, eenzaam en alleen, een kostbare trompet licht steunend op de heup.
„Nu! Vooruit!" fluisterde de stuurman. Hij gaf Bos een stoot.
Met een sprong stonden de mannen overeind, met enige wilde rukken baanden ze zich een weg door de struiken, sprongen op de weg.
Met één greep had de stuurman het paard van den gezant bij de teugel, dat wild begon te steigeren, plotseling gestuit in zijn vaart. De gezant had enige moeite het paard weer meester te worden en met een nijdig gebaar wilde hij de beide mannen, die zo'n plotselinge stoornis gaven, met zijn rijzweep laten kennis maken.
Hun eigenaardig uiterlijk en hun smekende gebaren echter weerhielden hem. Hij bemerkte, dat hij niet met Coreanen te doen had en dat er dus van een wraakneming geen sprake kon zijn. Bovendien zag hij, dat die twee mannen

geen wapens droegen. Inplaats van woede kwam er op zijn gezicht een trek van verbazing, die groter werd, toen hij het tweetal in een onverstaanbare taal iets hoorde vragen. Alleen het woord Nagasaki en Jirpon [1]) verstond hij, maar verder was hem hun bedoeling niet duidelijk. Met een kort uitgesproken woord beval hij halt te houden. Zijn gevolg, eveneens verschrikt door die plotselinge overval, begon naderbij te komen en maakte reeds aanstalten die twee vreemdelingen met geweld te verwijderen.
Een kort woord van den gezant maande hen echter tot kalmte en nogmaals begonnen de stuurman en Bos hun verhaal, nu in 't Coreaans, zij 't dan ook heel gebrekkig. Veel begreep de gezant nu, maar duidelijk was 't hem nog niet.
De hoofdman van de Chinese soldaten naderde nu de groep en met een diepe buiging begon hij een verklaring te geven, waarvan de Hollanders door de radheid, waarmee dat gebeurde, alleen Jan Weltevree's naam opvingen.
Inmiddels bestudeerde ze met aandacht den gezant. Een diepe rimpel kwam op zijn streng, strak gezicht. Zo nu en dan keek hij een weinig ongelovig, maar toen na enkele door hem gemaakte opmerkingen, het hele geval hem duidelijk scheen te zijn, keek hij de mannen een ogenblik diep nadenkend aan.
Dan klonk een kort bevel en de gehele stoet keerde terug, weer in de richting van de stad.
Vlak voor 't paard van den gezant, tussen twee Chinese soldaten in, liepen de stuurman en zijn maat.

---

[1]) Japan.

„Wat denk jij er van?" vroeg Bos, wat benauwd.
„Ik weet niet, wat ik zeggen moet!" antwoordde de stuurman schouderophalend. „'k Wou, dat hij ons maar gewoon meegenomen had. Dat was 't beste geweest. Maar nu we terugkeren....! Hm, erg gerust ben ik er niet op! 'k Wou, dat die lelijke Chinees er maar niet tussen gekomen was. 't Zal me verwonderen, wat daarvan brouwen zal."
Met een weinig angst in hun hart, naderden de twee mannen de stad. Rechtstreeks trokken ze naar 't paleis van den koning. De gezant trad de poort binnen, liep het plein over, de tweede poort onder door....
Pas was hij hier door verdwenen, of de Chinese hoofdman bond met een wrede grijns het tweetal aan handen en voeten. Ruw werden ze op de grond neergeworpen en met enige schoppen werd hun beduid, dat ze geen woord met elkander moesten spreken.

Een half uur later kwam de gezant weer te voorschijn en hoewel hij het tweetal móést zien liggen, verwaardigde hij hen met geen blik. Hij verdween met driftige stappen door de eerste poort, gevolgd door enige paleis-bedienden, die een tweetal grote pakken droegen. Even later hoorden de beide mannen zich verwijderend hoefgetrappel.
„Mislukt!" hamerde het in de hersens van den stuurman. „Mislukt! Wat zal er nu met ons gebeuren?"
Met angst in hun ogen staarden de beide waaghalzen elkaar aan....
Bijna vlak achter den gezant kwam een edelman aanlopen. Hij gaf enige korte bevelen aan den hoofdman. De twee

vluchtelingen werden door enige soldaten opgepakt en weggebracht.
„God zij ons genadig!" bad de stuurman stil.

„Wisten jullie iets van die streek?" riep Jan Weltevree, terwijl hij bij de Hollanders kwam binnenstuiven.
Deze keken verbaasd op.
„Wat streek?" vroegen allen.
„Wel, die ezelachtige onderneming," ging Jan, een weinig opgewonden, verder. „Nou zitten ze er tussen natuurlijk!"
De mannen staarden elkaar verbluft aan.
„Wat bedoel je toch? vroeg de „Ome" nieuwsgierig. „Kom vertel eens op!"
„Wel heb ik nou van mijn leven!" stoof Jan op, nu werkelijk kwaad. „De stomme zet, die die twee vanmiddag uitgehaald hebben!"
Nog keken de mannen elkaar niet begrijpend aan; alleen de boekhouder zei kalm: „Je bedoelt zeker den stuurman en Bos, niet, Jan?"
„Ja, natuurlijk! Wist jij ervan? Dubbel dwaas, dat je ze niet tegen gehouden hebt. Hoe kon je 't toelaten?"
„'k Wist er niets van!" verweerde de boekhouder zich.
„En je zegt....!"
„Ik vermoedde iets, omdat de stuurman me, toen hij vertrok, dit pakje ter hand stelde."
„Waarom....?" wilde Jan in de rede vallen.
„Tegenhouden kon ik ze niet meer, omdat ze, voor ik eigenlijk begreep, wat ze wilden doen, al verdwenen waren."
De mannen waren onder dit twistgesprek komen toelopen

en vormden een kring om Jan Weltevree, met nieuwsgierig-vragende gezichten hem uitnodigend tot een duidelijke verklaring. Jan Weltevree, die, wat gekalmeerd was, toen hij bemerkte, dat alleen dit tweetal in 't complot zat, begon zijn verhaal.
Hoe de twee geprobeerd hadden de hulp van den gezant te verkrijgen, nadat ze hun bewaker hadden overweldigd. Hoe ze toen teruggekomen waren in de stad! Hoe ten slotte de gezant op hoge benen bij den koning was gekomen en van hem onmiddellijk een groot bedrag had geëist, want dat hij anders den Groot-Mogol met dit feit in kennis zou stellen. „Uwe Majesteit heeft vreemdelingen in 't land, om 't leger te versterken en het af te richten," had de gezant toornig gezegd. En de koning had moeten betalen, een vrij groot bedrag, wat zijn humeur ook niet had verbeterd. 't Eind was geweest, dat de gezant kwaad wegliep en de koning boos achterbleef.
En de twee mannen waren het slachtoffer van hun vermetelheid geworden. Na een stevige dracht stokslagen, waren ze in de gevangenis gestopt en wie weet, wanneer ze er weer uitkwamen! Jan Weltevree vertelde er maar niet bij, dat die gevangenissen ware oorden van ellende waren. Diep onder de grond gelegen en erg vochtig, hield niemand 't er lang uit en deze twee mannen waren bovendien door de stokslagen toch al half dood.
Jan Weltevree kende zijn heer zo'n beetje.
Diep waren de mannen onder de indruk. Met medelijden dachten ze aan 't lot van hun twee makkers.
„Zouden ze er nog uitgelaten worden?" vroeg de boekhouder.
Jan Weltevree haalde veelzeggend de schouders op. De

boekhouder begreep hem. De stuurman en zijn metgezel zouden nooit Holland weerzien!
Met grote ontroering begon de boekhouder 't pakje, dat de stuurman hem had toevertrouwd, open te maken.
Eerst viel er uit — het tekeningetje. Jan Weltevree kreeg tranen in de ogen, toen hij die oude herinnering zag. Toen kwam een linnen zakje. De boekhouder opende het. Er zat een papiertje in. „Geef dit aan mijn vrouw, als ik niet terugkeer en jullie later misschien gelukkiger zijn!"
De boekhouder las niet zonder ontroering het hem toevertrouwde bericht. Ten slotte kwam nog een door den stuurman zelf geschetste kaart van de zeeën rondom Corea, waarop bovendien was aangegeven in welke richting ongeveer Japan lag. Dat was alles!
Zwijgend borg de boekhouder dit alles op, ook de mannen zeiden niets, maar temeer was op hun gelaat te lezen.
„Je moet proberen te doen, wat je kunt, Jan", zei Gerrit ten slotte.
„Ik kan niets doen in deze zaak," antwoordde Jan; hij maakte een hopeloos gebaar, dat de mannen alle moed ontnam. Somber en langzaam ging weer de avond voorbij.
Twee dagen later meldde Jan de mannen, dat de stuurman en Bos dood waren.
Van ellende gestorven?
Of vermoord?
Jan Weltevree wist het niet en hij had er ook niet achter kunnen komen.
De mannen antwoordden niet veel op deze treurige boodschap. In zichzelf gekeerd, bleven ze zwijgen. Bange vrees en tegelijk een wanhopig verlangen naar vrijheid was in hun harten.

HOOFDSTUK 14

De vlucht. Nagasaki bereikt. De boekhouder sluit het dagboek over de Coreaanse gevangenschap.

Een half jaar was voorbijgegaan. Eentonig als voorheen leefden de schipbreukelingen voort. Steeds hetzelfde leven van werken op 't land, exerceren en nogmaals 't zelfde. Dag in, dag uit!
Gelaten deden ze wat hun geboden werd. De hoop werd steeds flauwer in hun harten. Enkelen zelfs hadden zich reeds verzoend met de gedachte, dat ze hier hun leven zouden moeten eindigen en die waren er nog het beste aan toe. Hun hart deed niet meer pijn van verlangen....
Slechts één feit van betekenis had in dit halfjaar plaats gehad, maar dit had tot nog toe weinig verandering in hun lot gebracht.
De koning was vrij plotseling gestorven! Niemand wist waaraan! Alleen waren enkele inwoners, verdacht van toverij, ter dood gebracht. De nieuwe koning, een van de vele zoons van den overledene, zou eerstdaags de troon bestijgen; 't wachten was slechts op een nieuwen afgezant van den Groot-Mogol, opdat deze namens zijn meester de kroning zou goedkeuren. En deze gezant liet nog al op zich wachten. Maar toen hij eindelijk kwam, stelde hij, alvorens toestemming te geven, verschillende eisen. Een van de voornaamste was een verhoging der belasting en ten slotte kwam hij ook nog met deze eis: alle vreemdelingen moesten uit de hoofdstad verwijderd worden en het leger ontbonden. De koning had geen keus en moest toestemmen. Dus kon Jan Weltevree zijn makkers op zekere dag het

heuglijk feit mededelen, dat er verandering op til was. De mannen juichten en de hoop op beter tijden werd in hun harten weer levendig. Waar echter hun nieuwe verblijfplaats zou zijn, kon Jan hun niet vertellen. Dat moesten ze maar afwachten. Ze zouden het weldra gewaar worden, want dit verlangen van den gezant moest eerst ingewilligd worden, alvorens tot de kroning mocht overgegaan worden.

„Gode zij dank, dat ik de zee weer zie" zei Gerrit ernstig. „Dat is haast al te mooi." De anderen: de boekhouder, de barbier, Gerrit, de „Ome", 't kokkie en nog drie matrozen stemden zwijgend toe en staarden eveneens uit over 't wijde watervlak, dat rimpelloos lag in de vallende avond. Achter hen rezen wat lage heuvels op, rood gloeiend gekleurd door de dalende zon. Dichtbij dobberden wat vissersschuitjes, van enkele werden de zeilen gehesen voor een nachtelijke vistocht. Een zeevogel liet zo af en toe een klagelijke roep horen. Zo nu en dan plaste een vis boven water uit. De branding brak zacht op 't smalle strand. De mannen zagen of hoorden echter niets van deze avondschoonheid.
Ze staarden maar over de zee.... waar de vrijheid was. „Ik heet geen Cornelis Dirckz., als ik nu geen kansje waag," zei de „Ome" eindelijk. „Ondanks...." Hij zweeg weer. Maar de anderen begrepen het. Ondanks, dat de eerste poging zo slecht is afgelopen; ondanks, dat het al twee van ons het leven heeft gekost, had de „Ome" willen zeggen. Plots weerklonk uit een dichtbij liggend gebouw — een soort kazerne — een forse gongslag. De mannen

keerden zich onwillig om. Het sein voor de terugkeer naar hun gevangenis! Telkens omkijkend liepen ze terug.
„Als je 't probeert, ben ik je man!" zei Gerrit tot den „Ome".
„En wij!" stemden de anderen toe.
De zee trok weer, met onweerstaanbare, grote kracht....

Ze waren hier gebracht op bevel van den koning. Of liever op bevel van den Tartaar! Want deze had dit dorpje, achteraf gelegen, als woonplaats aangewezen voor acht der Hollanders. De anderen waren naar andere plaatsen gebracht. Waarheen, was niet bekend!
In stilte dankte het achttal God, die hen zo wonderlijk geleid had; hen naar deze plaats, aan de zeekant gelegen, had gebracht. Welk een schone kans lag hier, als ze 't voorzichtig aanlegden. Al was de Gouverneur ook een kwelgeest, die hen op alle mogelijke manieren het leven zuur maakte; al werden hun de smerigste en vuilste karweitjes opgedragen; al werden ze ook net als misdadigers behandeld: 't deerde hen niet. 't Versterkte alleen hun verlangen om, 't kostte wat 't wilde, weg te komen.
En nu zou het lukken! 't Moest!
En eenmaal weer bij landgenoten, zou het niet veel moeite kosten, ook de anderen vrij te krijgen, desnoods met de hulp van de Japanse regering. Maar voorlopig was de uiterste voorzichtigheid geboden om aan de argwaan van den Gouverneur geen voedsel te geven en hun bewakers zand in de ogen te strooien.
't Was nacht en doodstil. Voor de gevangenis der mannen weerklonk alleen de eentonige stap van de wacht.

In een hoek van de slaapzaal, waar wat bleek maanlicht naar binnen kwam door 't kleine venster, zaten de acht bij elkaar, fluisterend sprekend over hun plannen.
„Dien kerel, van wien die grootste vissersschuit is, houd ik nou al veertien dagen in de gaten. Telkens om de andere nacht vertrekt hij. Zijn zeil brengt hij dan mee uit 't dorp. Me dunkt....!" zei Gerrit.
„Laten we 't dan dadelijk proberen!" merkte 't kokkie iets luider op dan nodig was.
„Als jij je mond er nu eens buiten hield," beet de boekhouder hem kwaad toe. „Praat toch zacht! Hoe wil je 't nu dadelijk proberen? Als die kerel toch zijn zeil meeneemt! Of wou je zonder zeil vertrekken? Laat ons 't nu maar bepraten, want gerust, we laten je hier, als je je snater nog eens open doet."
't Koksmaatje zweeg verder.
„Morgen dus! Zou 't dan gaan?" informeerde de barbier. „Heb je de waterzak, „Ome"?"
Deze liet een leren zak zien, die heel in 't geheim was binnengesmokkeld, nadat hij ze met een inwoner had geruild tegen zijn mes.
„'t Kostte me mijn mes!" zei hij triomfantelijk. „Maar 'k heb hem toch!"
„Nou, wat denk je, Gerrit?" vroeg de barbier nog eens.
„'k Zou nog een week wachten," gaf deze ten antwoord.
„Dat lijkt me beter!"
„Een week nog!" zuchtte er een.
„Ja, met 't oog op de maan!" verdedigde Gerrit zijn bewering. „'t Moet eerst nieuwe maan zijn. Dat is beter! We moeten geen kans van mislukking lopen. Als 't nu verkeerd gaat, is 't voorgoed mis. Nu had ik zo gedacht...."

De mannen schikten bij, om Gerrits plan goed in zich op te nemen. „Volgende week Vrijdag dan....! Is 't dan geen nieuwe maan, boekhouder?"
Deze knikte. Hij had vrij regelmatig de almanak bijgehouden.
„Op Vrijdag?" vroeg de barbier. „'n Rare dag!" Hij was wat bijgelovig.
Gerrit gaf geen antwoord.
„Vrijdag is 't precies nieuwe maan en dan is 't pikdonker. De „Ome" zorgt voor 't water. Samen met dat koksjong rent hij er mee naar de boot. Wij allen sparen wat voedsel. Misschien kunnen we nog wat kopen voor 'n mes of zoiets. Dat voedsel dragen de boekhouder en de barbier. Ik en de anderen nemen de wacht voor onze rekening en dekken de aftocht. De eerstaankomenden beginnen dadelijk het zeil te hijsen. Kijk maar 's goed, hoe die visser het doet."
„En die visser dan?" waagde 't kokkie te fluisteren.
„Die visser!" zei de „ome" verachtelijk. „Al waren er tien!"
„Als je maar geen nodeloos geweld gebruikt," waarschuwde de boekhouder, „dat is nergens voor nodig."
„Laat dat maar aan mij over" antwoordde de „Ome".
„En nou geen woord er meer over" maakte Gerrit een eind aan 't gesprek. „Dus afgesproken — Vrijdag. Als de wind gunstig is, maar dat zal wel. De windrichting blijft hier net als in Indië een half jaar bijna dezelfde."
De mannen legden zich zo goed als 't kon ter ruste. Van slapen kwam natuurlijk niet veel.
De afgesproken Vrijdag was aangebroken en de ganse dag leefde er onder de mannen een zenuwachtige stemming, die ze slechts met moeite konden onderdrukken, om zich niet aan hun bewakers te verraden.

Als gewoonlijk deden ze hun werk, dat voor deze dag bestond uit 't onkruid weghalen van 't voorplein, dat voor 't paleis van den Gouverneur lag. Zo nu en dan konden ze echter een enkel woord met elkaar wisselen.
Alles was gereed en de wind was gunstig. Proviand hadden ze machtig kunnen worden. En hoewel 't niet veel was, durfden ze 't er toch wel mee aan. Want een ijverige bestudering van de kaart, door den stuurman getekend, had duidelijk doen blijken, dat de afstand van hier tot Japan niet zo bijzonder groot was.
Ze schatten hem zo ongeveer op een dag of vijf varen, voor de wind.
Met vreugde hoorde het achttal eindelijk de gongslag, die hen naar hun verblijf terugriep en met evenveel blijdschap zagen ze den avond dalen; zagen ze dat een pikzwarte nacht zou volgen op de stralende zomerdag.
Stil, sluipend en zonder spreken, maakten ze hun toebereidselen, luisterend zo nu en dan of nog steeds de schildwacht met dezelfde regelmaat heen en weer liep.
De „Ome" stond al klaar met zijn waterzak, dien hij echter niet geheel vol had kunnen krijgen. Met 't kokkie samen had hij er een vrij lichte vracht aan. De boekhouder legde de laatste hand aan zijn pak proviand. De barbier zou dragen, wat er verder nog overbleef, om de anderen zoveel mogelijk de handen vrij te laten. Ze luisterden met gespannen aandacht....! De schildwacht passeerde het laddertje, dat naar hun vertrek voerde; liep een eindje door..
„Eén twee! Eén twee! Eén twee! Eén twee! Een twee!" telde Gerrit mee. „Zesmaal! Nu vooruit!" duwde hij den „Ome" aan. Deze, gevolgd door 't kokkie, stoof omlaag, de zak achter zich aansleepend. 't Kokkie moest zelfs de

zak loslaten. Door de ruk, dien de „Ome" gaf, tuimelde hij omlaag. Dadelijk echter sprong hij weer op en rende hij den „Ome" achterna.
De barbier en de boekhouder volgden hem op de voet.
De schildwacht gaf een luide schreeuw! Nog een! Dan kreunde hij nog even. Gerrit, die eveneens omlaag gestormd was, belette hem door een fikse opstopper verdere waarschuwingen.
In 't wachtgebouw klonk wat gestommel.
„Gauw!" fluisterde Gerrit gejaagd. „Vooruit, ze achterna. Hier, jij dit!"
Hij rukte den bewusteloze schildwacht de sabel uit de hand en duwde die een zijner metgezellen in de hand.
Toen vlogen ze weg, hun makkers achterna. Slechts enkele ogenblikken dachten ze, dat hun vlucht niet ontdekt was, maar toen hoorden ze achter zich een luid geschreeuw.
De soldaten hadden waarschijnlijk hun makker gevonden en wat erger was — ze zagen de vogels gevlogen.
„Vooruit!" vuurde Gerrit aan, „vooruit!"
Voor zich uit hoorde hij de voetstappen van de anderen. Achter hem klonken nu eveneens driftige stappen en een luid geschreeuw bewees, dat de achtervolgers talrijk waren.
't Waren goede lopers deze soldaten, want weldra kon het viertal, dat de achterhoede moest dekken, merken, dat ze verloren.
„Sta!" schreeuwde Gerrit zijn makkers toe. „Anders hebben ze geen tijd het zeil te hijsen!"
Nog maar net had hij dit gezegd, of hij maakte een smak tegen de grond. Zijn drie makkers gaven een gil van schrik.
„'t Is niets!" riep Gerrit, alweer overeind springend. Hij

was gevallen over een stevige stok, zo dik als een arm. Met blijdschap nam hij dit onverwachte wapen in de hand. „Wij vooraan!" riep hij den man toe, die de sabel had.
Zo bleven ze staan, om hun achtervolgers op te wachten. 't Werd een woedend gevecht op de vrij smalle weg. Maar het viertal bleef toch in 't voordeel. Verschillende soldaten hadden hun sabels vergeten en bovendien — Gerrit maaide met zijn halve boomstam in 't rond, dat 't een aard had. De anderen hoefden niets anders te doen, dan de zijkanten te dekken, om te zorgen, dat Gerrit niet in de rug werd aangevallen.
Lang echter zouden ze 't niet meer kunnen uithouden. Hun aanvallers vermeerderden sterk en reeds hadden de Hol-

landers moeite ze zich van 't lijf te houden. Ook de soldaten zagen kans een paar stevige klappen uit te delen, die gelukkig niet gevaarlijk waren.
„Terug!" riep Gerrit plotseling. Hij had berekend, dat nu alles wel zo wat in orde kon zijn. „Terug!" schreeuwde hij nog eens.
In een ren stoof het viertal weer verder, hun aanvallers verbluft achterlatend. Maar weldra begonnen dezen weer de achtervolging, nadat ze wat van hun verbazing over dit plotseling gebeuren hersteld waren. Iets had het viertal er echter door gewonnen.
Ze renden voort! Hun adem piepte! Hun benen weigerden bijna de dienst!

De hoek om! Nog een honderd ellen! Het kleine steigertje op! Vaag hoorden ze nog hun andere makkers schreeuwen en roepen.
„Hier, pak aan!" riep Gerrit nog en met een laatste krachtsinspanning wierp hij het zware stuk hout in de richting van zijn achtervolgers. Hij hoorde een schreeuw van pijn opgaan.
Even was er verwarring!
De vier lieten zich in de boot vallen, buiten adem, doodop!
„God zij gedankt!" hoorden ze den boekhouder zeggen.
„Denk om die klip, rechtvoor!" kon Gerrit nog waarschuwen. En tegelijk vloog hem de herinnering aan de eerste poging tot ontvluchting door 't hoofd.
„Gelukkig, dat hier geen banken zijn," dacht hij blij.
„Eén, twee, drie!" schreeuwde de „Ome."
„Duw af!"
De boot schoot met een vaartje los. Ze grepen de riemen, de wind viel in 't zeil, de boot kreeg nog meer vaart. Met een wijde boog zeilden ze weg van 't steigertje, waar hun achtervolgers luid hun woede uitschreeuwden en waar ze den bewustelozen visser vonden liggen, stevig geraakt door de vuist van den „Ome".
Toen de dag begon te gloren, waren ze uit zicht en van hun achtervolgers merkten ze niets meer. Ze waren vrij! Heerlijk vrij!
Ze kregen tranen in hun ogen, toen ze voor 't eerst weer eens de wijde zee rondom zich zagen. Twee Japanse vissersschuitjes namen hen op na acht dagen rondzwerven, en brachten hen naar Nagasaki, waar ze zeer uitgeput en dodelijk vermoeid aankwamen, en waar ze met een heer-

lijk blij gevoel van „eindelijk vrij," God dankten voor deze wonderbaarlijke redding.

* * *

Willem Volger en Nicolaas de Roey, de hoofden van de Hollandse factory [1]) te Nagasaki, zaten in hun kantoor. Ze bespraken nog enkele dingen, schreven enige brieven. Morgen zou er een schip naar Batavia vertrekken en zo iets bracht altijd wat extra-werk met zich.

„Ondanks die Chinese zeerovers gaan de zaken toch niet slecht," merkte Volger op, terwijl hij een blik sloeg op 't fraaie vaartuig, dat op de rede voor anker lag.

„'n Matrozenleven kost ook niet veel!" antwoordde de Roey ietwat bitter. „Zeker, 't is een mooi schip," vervolgde hij, toen hij zag, waar het oog van zijn collega op gericht was. „Maar nou vraag ik je: Is 't voldoende bewapend? Neen, natuurlijk! Zuinig! Zuinig! Winst en nog eens winst. Hoeveel zijn er al naar de kelder gegaan? Hoeveel zijn er al geënterd en uitgemoord?"

De Roey zweeg. Volger gaf geen antwoord; hij maakte slechts een toestemmende beweging met het hoofd.

Dan vervolgde de eerste weer: „En wij hier, zijn wij op alles voorbereid? Kùnnen wij op alles voorbereid zijn? Neen immers! 't Kost te veel! Ik zeg je, als we niet oppassen, gaan we er hier ook uit! Net als uit Formosa, dat we, geloof 't maar gerust, nooit meer terug krijgen. En de heren weten 't wel zo te wenden en te keren, dat er één de schuld van krijgt."

---

[1]) Handelspost.

„'k Geloof, dat je een brombui hebt," merkte nu Volger glimlachend op.
„Heb ik gelijk, of niet" antwoordde de Roey, enigszins korzelig.
Zijn collega ging echter niet verder op de zaak in.
Plots werd zijn aandacht getrokken door iets buitengewoons.
„Wat is dat nu!" riep hij verbaasd uit. Met enige snelle passen stond hij voor 't venster, dat uitzag op de rede. De Roey stond in minder dan geen tijd naast hem.
„Wat zullen we nu beleven!" riep ook hij verbaasd. Langs het tot vertrek gereedliggende vaartuig naderden twee vissersschuitjes. 't Eigenaardige zeil, gebruikelijk in deze streken, wees onmiddellijk aan, dat dit zo'n scheepje was. Maar dit was het niet, waarnaar het tweetal zo verbaasd staarde.
Op de schuitjes stonden een achttal mannen, die druk wuifden, met blijde, vlugge bewegingen en dit gewuif werd even later op 't Hollandse vaartuig met evenveel geestdrift beantwoord. Het luid „hoezee"-geroep was zelfs hier, in de stille kamer, duidelijk hoorbaar.
„Wat heeft dat nu te betekenen?" vroeg de Roey nogmaals.
„Wacht maar af!" antwoordde Volger kalm, hoewel hij inwendig popelde een verklaring te horen van die enthousiaste begroeting. „Je zult 't zo wel horen!"
Inderdaad, met onverminderde vaart vlogen de ranke vaartuigen in de richting van de wal, nagewuifd nog steeds door 't Hollandse scheepsvolk. Weldra hadden ze de aanlegplaats bereikt en uit de vaartuigen stapte een achttal mannen in gescheurde, gehavende kledingstukken. Hun

haar en baard hadden een ongewone lengte en deden hen er uit zien als landlopers.
„Ze komen hier heen," merkte de Roey verbaasd op. „Wat een tronies! Maar je zou toch zeggen...."
„'t Kunnen wel landslui zijn!" brak Volger af.
De mannen naderden het factory-gebouw; langzaam, als waren ze dodelijk vermoeid. Weldra stapten ze binnen. De kamerdeur sloeg open.
„Acht „Eters" [1]) van de bemanning der „Sperwer," Uwe Edelheid!" kondigde de boekhouder aan.
„Hollands. Wat? De „Sperwer"!" riepen de beide heren door een.
De mannen traden inmiddels binnen en de boekhouder begon zijn verhaal. Zijn lang verhaal van schipbreuk, gevangenschap, ellende en heimwee.
Eerst werd de boekhouder telkens in de rede gevallen, maar gaandeweg werden de beide kooplieden stiller, luisterden ze met grote aandacht. Vooral toen ze zich het geheimzinnig verdwijnen van de „Sperwer" herinnerden, nam hun belangstelling toe.
„Ongelooflijk" riep de Roey uit, toen de boekhouder klaar was.
„Ongelooflijk, als je ze niet vlak voor je neus zag", beaamde Volger.
„Dat schip," begon Gerrit nu — hij wees op 't Hollandse vaartuig — „dat schip, waar gaat dat heen? Naar Batavia?"
„Kunnen we dan mee?" vroeg de boekhouder al voor het antwoord gegeven was.

[1]) Koppen.

„'t Zal niet mogen!" antwoordde de Roey. „Je begrijpt, dat weldra ook de Japanse Gouverneur van dit alles hoort. Hij wil natuurlijk een verklaring hebben. En eer die gegeven is! En bovendien, om te vertrekken moet jullie een vrijgeleide van hem hebben. Maar — dit tot jullie troost — over negen dagen vertrekt er weer een schip. Daarmee kunnen jullie naar Batavia, denkelijk. En als ik jullie eens goed bekijk, zal dat oponthoud nog niet eens zo erg zijn. Dan hebben jullie tenminste wat tijd om op verhaal te komen en je behoorlijk in de kleren te steken."
De mannen, hoewel eerst wat teleurgesteld, stemden met blijdschap toe en maakten zich gereed naar het verblijf te gaan, dat hun zou worden aangewezen. Volger wilde daartoe een der opslagplaatsen van goederen laten ontruimen.
„En hoe staat het met Formosa?" informeerde de „Ome," voordat ze vertrokken.
„Genomen, een jaar of drie terug, door Coxinga,[1]) den Chinesen zeerover."
„Jammer," zei hij alleen. Wat hij er bij dacht, hield hij voor zich.
Spoedig hadden ze hun nieuwe verblijf in orde gebracht en met een gevoel van blijdschap en welbehagen begonnen ze zich wat op te knappen, om dan te gaan uitrusten van alle vermoeienissen.
De boekhouder schreef het slot van het door den schipper begonnen en door hem voortgezette dagboek. Alle zeven

[1]) Coxinga was niet slechts „een zeerover". Hij was een kundig en geletterd man. Een verwoed bestrijder der Mandsjoes (in Corea: Tartaren), de overheersers van China. De hier bedoelde verovering betreft de inneming van 't fort Zelandia (Antonius Hambroek!)

keken ze toe; poogden ze, zo goed en kwaad dat ging, mee te lezen:
„Wij konnen den goeden Godt niet genoch dancken, dat ons uyt een gevanghenisse, soo veel droefheyt en peryckulen [1]) soo genadelyck heeft verlost, hoopende dat de daer gebleven maets mede soodanige verlossinge mogen erlangen...."
„De Japanse regering zal er werk van maken, heb je 't gehoord, boekhouder? De Gouverneur gaf gegronde redenen tot hoop," merkte de barbier op.
De boekhouder knikte. Dan vervolgde hij:
„....ende weder bij onse natie mogen geraken, waertoe haer den Almogenden wil behulpsaem zijn."
„Amen!" zei Gerrit. En allen herhaalden ze dit „amen" in hun hart.

[1]) Gevaren.

HOOFDSTUK 15

Naschrift

Het achttal vertrok na negen dagen uit Nagasaki en na „behouden reyse," kwamen ze in Batavia aan. Onderweg hadden ze echter den schipper door een herhaald vragen, als 't ware gedwongen, om voor de rede van 't vroegere Quelang te ankeren. Aan de hand van 't tekeningetje van Jan Weltevree zagen ze werkelijk nog kans de diamanten te vinden, zij 't dan ook na uren van onverpoosd zoeken en graven.

Van het geld der verkochte diamanten, gaven ze eerst den schipper en zijn bemanning, die hen hadden overgebracht, een flink bedrag. De rest verdeelden ze onder elkaar.

Twee jaar later liep een schip van stapel, dat „de Coreaan" gedoopt was. 't Was het eigendom van Gerrit en de „Ome", die botje bij botje hadden gelegd en in dienst der Oostindische Compagnie ondernamen ze winstgevende vaarten, die hen weldra tot de rijkste kooplieden van 't land maakten. Nog dikwijls haalden ze de oude herinneringen op.

De achtergeblevenen zijn twee jaar later inderdaad vrijgekomen.

Maar bij de terugkerenden was niet Jan Weltevree. Van hem werd nooit meer iets gehoord....